

Møte mandag den 23. april 2007 kl. 10President: *T h o r b j ø r n J a g l a n d*

D a g s o r d e n (nr. 71):

1. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om opptjening og uttak av alderspensjon i folketrygden (Innst. S. nr. 168 (2006-2007), jf. St.meld. nr. 5 (2006-2007))
2. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om samtykke til deltakelse i en beslutning i EØS-komiteen om innlemmelse av fellesskapsprogrammet for syssetting og sosial solidaritet – PROGRESS (2007-2013) (Innst. S. nr. 169 (2006-2007), jf. St.prp. nr. 51 (2006-2007))
3. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om endringer i statsbudsjettet for 2007 under Helse- og omsorgsdepartementet (Innst. S. nr. 167 (2006-2007), jf. St.prp. nr. 44 (2006-2007))
4. Referat

Presidenten: Representantene Åse Gunhild Woie *Duesund*, Vidar *Bjørnstad*, Lise *Christoffersen*, Karin S. *Woldseth*, Bjørn *Jacobsen*, Per-Kristian *Foss*, Øyvind *Vaksdal*, Åge *Starheim* og Jorodd *Asphjell*, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Den innkalte vararepresentant for Sør-Trøndelag fylke, Randi Sollie *Denstad*, har tatt sete.

Det foreligger to permisjonssøknader:

- fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe om velferdspolispermisjon for representanten Eirin *Faldet* fra og med 23. april og inntil videre
- fra representanten Trygve Slagsvold *Vedum* om fødselspermisjon i tiden fra og med 23. april til og med 27. april

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknadene behandles straks og innvilges.
2. Vararepresentantene fra Hedmark fylke Tone Merete *Sønsterud* og Arnfinn *Nergård* innkalles for å møte i permisjonstiden.

Presidenten: Tone Merete *Sønsterud* og Arnfinn *Nergård* er til stede og vil ta sete.

Valg av settepresidenter

Presidenten: Presidenten vil foreslå at det velges to settepresidenter for Stortingets møter i dag og for resten av inneværende uke – og anser det som vedtatt.

Presidenten foreslår Sigvald Oppebøen Hansen og Marit Nybakk.

– Andre forslag foreligger ikke, og Sigvald Oppebøen Hansen og Marit Nybakk anses enstemmig valgt som settepresidenter for inneværende ukens møter.

Presidenten: Representanten Odd Einar Dørum vil framsette et representantforslag.

Odd Einar Dørum (V) [10:01:51]: Jeg har den glede på vegne av representanten Gunnar Kvasheim og meg selv å fremme forslag om økt forskningsinnsats ved Zepelin-observatoriet i Ny-Ålesund.

Presidenten: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten foreslå at formiddagsmøtet om nødvendig fortsetter utover den reglementsmessige tid, kl. 16.00, til dagens kart er ferdigbehandlet.

– Det anses vedtatt.

S a k n r . 1

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om opptjening og uttak av alderspensjon i folketrygden (Innst. S. nr. 168 (2006-2007), jf. St.meld. nr. 5 (2006-2007))

Presidenten: Etter ønske fra arbeids- og sosialkomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 2 timer, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 45 minutter, Fremskrittspartiet 25 minutter, Høyre 15 minutter, Sosialistisk Venstreparti 10 minutter, Kristelig Folkeparti 10 minutter, Senterpartiet 10 minutter og Venstre 10 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra hovedtalerne fra hver partigruppe og tre replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen – innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Sverre Myrli (A) [10:03:48] (sakens ordfører):

«Men den nye folketrygden, og særlig folkepensionen, legges jo opp sterkt ekspansivt. Forutsetningen er en politikk som generelt fører til en sterk økonomisk ekspansjon.

Dessuten vet vi at folkets alderssammensetning og den stadig økende levealder gjør at stadig flere eldre skal leve sammen med relativt færre i arbeidsdyktig alder. Samtidig skal etter pensjonsordningen hver enkelt pensjon bli stadig bedre. Vi kan ikke bygge opp et slikt system og så bare si at neste generasjon får være så god å betale stadig høyere pensjon til stadig flere eldre.»

Jeg starter dagens debatt med dette sitatet. Det er hentet fra debatten i Odelstinget 9. og 10. juni 1966 om innføringen av folketrygden og var fra ingen ringere enn Trygve Bratteli.

Debatten den gangen gikk over to dager og saksordfører hadde 60 minutters taletid. Det var tider det! Saksordfører Halfdan Hegtun sa mye, og uttalte bl.a. i debatten:

«(...) folketrygden blir ingen mild gave til noen. Den skal – som alt annet – betales av oss selv, av vår arbeidsinnsats og produksjon. Hver enkelt norsk borger vil i hverdagens strev være med på å bygge opp den nye ordningen.»

Trygve Bratteli var en klok mann. Halfdan Hegtun var – og er – en klok mann. Innføringen av folketrygden fra 1967 var banebrytende. En ny epoke var i gang. Når historien om utviklingen av Norge som velferdssamfunn skal skrives, vil antakelig datoen 1. januar 1967 være den aller viktigste datoen.

Folketrygden er et solidarisk fellesskap mellom grupper og generasjoner, der vi stiller opp for hverandre på ulike tidspunkt i livet. Folketrygden er det viktigste elementet i det samlede pensjonssystemet i Norge. Det skal den være også i framtida. Folketrygden skal gi alle innbyggere økonomisk og sosial trygghet, men det forutsetter at den er økonomisk bærekraftig.

Siden 1967 har det norske samfunnet gjennomgått store endringer. I forhold til dagens debatt og utfordringer for alderspensjonssystemet vårt, vil jeg trekke fram tre utviklingstrekk på disse 40 åra som er av særlig interesse:

- Vi går ut i arbeidslivet seinere fordi vi går lenger på skole.
- Vi forlater arbeidslivet tidligere.
- Vi lever stadig lenger.

Dette er utfordrende. Grunnlaget for vår felles velferd er arbeid og de inntekter dette gir oss. Arbeidskraften er landets viktigste ressurs. Vi må derfor innrette oss slik at den samlede verdien av arbeid kan øke i åra framover.

I dag er temaet ny modell for opptjening og uttak av alderspensjon i folketrygden. Eller sagt på en litt annen måte: Nå endrer vi alderspensjonen i folketrygden slik at en får mer igjen for å jobbe. Det er forventet at gjennomsnittlig levealder vil øke betydelig fram mot år 2050. Da kan vi ikke fortsette med å pensjonere oss stadig tidligere. Lever vi lenger, må vi også jobbe lenger.

De som innførte folketrygden fra 1967, hadde perspektiver og klare målsettinger. Det må også vi som er folkets valgte 40 år etterpå, ha. Det er de som er glad i folketrygden, og som er dens forsvarere, som må gå først i toget og sørge for at folketrygden er økonomisk bærekraftig også om 40 – eller 50 – år.

Pensjonsforliket i Stortinget i 2005 gav grunnlaget for det forslaget som er til behandling i dag. Forliket i 2005 skisserte hovedlinjene for ny modell for alderspensjon i folketrygden og har vært en klar arbeidsordre, først til Bondevik II-regjeringa og etter valget i 2005 til Stoltenberg II-regjeringa.

I dag endrer vi modell for alderspensjon innenfor rammen av det unike folketrygdsystemet. La meg imidlertid understreke at det er en rekke andre forhold som må tas i betraktning dersom vi skal lykkes med å få folk til å stå lenger i arbeid og med å øke den totale verdiskapningen. En bedre seniorpolitikk og tiltak for et mer inkluderende arbeidsliv er her helt avgjørende. Men også andre politikkområder er det nødvendig å trekke inn, f.eks. familiepolitikk og innvandringspolitikk.

Men i dag dreier det seg om alderspensjon. Jeg er svært glad for og tilfreds med at det lyktes å inngå et nytt bredt pensjonsforlik i Stortinget. 21. mars 2007 blir en ny historisk dag, dagen da avtalen ble inngått.

I forhold til det som var regjeringspartienes utgangspunkt, innebærer forliket noen endringer av modellen:

- Det blir pensjonsopptjening for ulønnet omsorg på inntil seks år pr. barn.
- Årlig inntekt opp til 7,1 ganger folketrygdens grunnbeløp, G, skal være pensjonsgivende – i underkant av 450 000 kroner.
- Det blir pensjonsopptjening for dem som avtjener militærtjeneste på minst seks måneder.

I tillegg vil det fra 2008 blir innført en ny ordning med skattestimulert privat pensjonssparing.

Jeg vil benytte anledningen til å takke Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre for at vi lyktes i bestrebelsene med å inngå nytt pensjonsforlik. Forhandlinger er å gi og ta. Derfor måtte vi alle jenke oss for å få dette i havn. Framtidige generasjoner kan være glad for det. Den breie enigheten sikrer langsiktig trygghet og bærekraft for nåværende og framtidige pensjonister.

Med dagens vedtak vil vi fra 2010 få en modell for alderspensjon der alle år med inntekt teller med. Jeg bruker bevisst formuleringa om at dette blir et mer «rettferdig» system enn dagens system, sjøl om jeg pleier å være forsiktig med å bruke begrepet «rettferdig» når vi diskuterer pensjon.

I det nye systemet blir en ikke minstepensjonist dersom en har hatt inntekt – en åpenbar forbedring i forhold til dagens system.

La meg også trekke fram at det nå blir mulig å ta ut alderspensjon fra fylte 62 år. Det blir et fleksibelt system der en sjøl velger – mellom 62 og 70 år – når en vil starte å ta ut alderspensjon. Og jobber en til en er 63 i stedet for til en er 62, blir pensjonen høyere – hvert år. Jobber en til en er 64, blir pensjonen enda litt høyere – hvert år. Dessuten kan en i det nye systemet jobbe så mye en vil i tillegg til pensjonen, uten at pensjonen blir avkortet. Dagens til dels kompliserte regelverk for hva en kan tjene i tillegg til pensjon, blir borte.

Jeg hadde gleden av å sitte i Pensjonskommisjonen fra 2001 til 2004. Fremskrittspartiets medlem av kommisjonen, en samvittighetsfull og hardtarbeidende kvinne, var ikke med på flertallets modell. I stedet presenterte Fremskrittspartiet sin egen modell. La meg sitere fra Fremskrittspartiet sitt forslag i innstillinga fra Pensjonskommisjonen:

«Dette medlem går derfor inn for et pensjonssystem med en lik pensjonsytelse til alle fra det offentlige. En ytelse tilnærmet lik dagens minstepensjon, eller av en slik størrelse at det er mulig å leve nøkternt av den, bør innrømmes alle borgere fra pensjonsalder.»

Dette er i samsvar med det som står i Fremskrittspartiets program. La meg sitere:

«Fremskrittspartiet ønsker en folkepensjon, som på sikt skal være lik for alle.»

Men hva Fremskrittspartiet mener i dag, er sannelig ikke enkelt å bli klok på. I innstillingen sier de:

«Disse medlemmer vil opprettholde dagens system, med enkelte justeringer».

Er det det som partiet mente i Pensjonskommisjonen vi skal tru på, er det partiprogrammet, eller er det det som framkommer av dagens innstilling?

Uansett hva svaret måtte bli på det spørsmålet, kan vi slå fast at Fremskrittspartiet ikke ønsker å ta inn over seg de utfordringer dagens pensjonssystem står overfor. Ved nærmere ettertanke er det kanskje ikke særlig overraskende. Å ha en horisont på 40 eller 50 år er sjølsagt for mye forlangt av et populistisk parti.

Dette er en historisk dag. Nå får vi på plass det nye systemet for opptjening og uttak av alderspensjon. Det er en av de aller viktigste brikkene i det nye pensjonssystemet som skal tre i kraft fra 2010.

La meg imidlertid understreke at det er store elementer som gjenstår før det nye pensjonssystemet er på plass:

- uførepensjon
- offentlig tjenstepensjon og særaldersgrenser
- avtalefestet pensjon

Det blir mange debatter om pensjon i Stortinget de drøyt to og et halvt årene som gjenstår før det nye systemet innføres.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Robert Eriksson (FrP) [10:14:19]: Representanten Myrli sier i sitt innlegg at vi går senere ut i arbeidslivet, vi forlater arbeidslivet tidligere, og vi lever lenger. 19. mars hadde representanten Myrli en kronikk i Dagbladet med tittelen «Den store velferdskampen». I kronikken skriver han bl.a. når det gjelder AFP:

«Kontrasten er stor til fabrikkarbeideren eller hjemmehjelpen som ordningen med Avtalefestet Pensjon opprinnelig var tenkt for.»

Vi vet også at det i den senere tid har vært en god del debatt rundt AFP i forbindelse med den alderspensjonsreformen som vi behandler i dag. Vil Arbeiderpartiet videreføre AFP i nåværende form? Eller innser også Arbeiderpartiet at man må foreta endringer som gjør at AFP, slik Myrli skriver i nevnte kronikk, kommer tilbake til sitt opprinnelige nivå og gjelder for dem som har slike yrker at de betraktes som slitere?

Sverre Myrli (A) [10:15:30]: Jeg kan slå fast at Arbeiderpartiet og stortingsflertallet ønsker å videreføre avtalefestet pensjon, AFP. De som har lang yrkeskarriere, de som er sliterne i arbeidslivet, som har vært med og bygd opp velferdssamfunnet, skal kunne gå ut av yrkeslivet på en verdig måte. Mange av disse folkene har både 40 og 50 års innsats i arbeidslivet. Det skulle bare mangle at de ikke skulle ha måter å gå ut av yrkeslivet på som er verdige.

Hvordan en framtidig avtalefestet pensjon skal se ut, er det opp til partene i arbeidslivet sammen med myndighetene å bestemme etter hovedoppjøret i 2008. Det skal fortsatt være en avtalefestet pensjon. Hvordan detaljene skal bli, kan jeg ikke svare på. Det er det ingen som kan, for det er ikke klart ennå. Jeg er i hvert fall sikker på at de

ikke blir akkurat slik som de er i dag. Men det skal være ei målrettet ordning for dem som har behov for det, og dem som trenger å gå av tidlig, også i framtida.

Jan Tore Sanner (H) [10:16:35]: Pensjonsreformen ble lagt frem av sentrum–høyre-regjeringen og er nå konkretisert av den rød-grønne regjeringen. Jeg deler saksordførers glede over at vi har lyktes med å komme frem til et bredt forlik. I saker hvor forutsigbarhet og langsiktighet er særlig viktig, er det en styrke i norsk politikk at vi kan finne forlik over blokkgrensene.

Mitt spørsmål knytter seg også til AFP. Nå tok vel kanskje representanten munnen litt for full da han i den forbindelse sa at folk har jobbet i 50 år. Barnearbeid er vel ikke tillatt i Norge. Men det er mange som har en veldig lang yrkeskarriere, og Høyre er enig i at vi skal ha en AFP-ordning. Jeg ber imidlertid Myrli bekrefte to forhold. Det ene er at AFP-ordningen skal bygge på de samme prinsippene som det nye pensjonssystemet, nemlig at man skal stimulere til arbeid. Det andre er at AFP-ordningen er en del av pensjonssystemet, og at konkretisering av denne også må forankres i det samme brede flertall i Stortinget som den pensjonsreformen vi behandler i dag.

Sverre Myrli (A) [10:17:43]: Jeg trudde ikke det skulle være noe overraskende for Sanner at folk har 50 år i arbeidslivet. Man må huske på at avtalefestet pensjon ble laget for mennesker som begynte å jobbe kanskje i 14–15-årsalderen og ikke hadde mulighet til å gå av med noe annet enn uførepensjon hvis de var utslitt når de ble 65–66 år. De menneskene hadde ofte 50 år eller mer i arbeidslivet. I dag har vi vesentlig færre år i arbeidslivet, iallfall de aller fleste.

Ja, jeg er helt enig: Framtidas AFP skal tilpasses den nye folketrygden. Og den nye folketrygden skal stimulere til arbeid – en skal få igjen for å jobbe. Det skal også AFP innrettes etter. Men hvordan modellen konkret skal se ut, og hvor mange som skal omfattes av den nye AFP-ordningen, er det ingen som kan svare på før etter hovedoppjøret mellom partene i arbeidslivet i 2008.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk. Den innkalte vararepresentanten for Oslo, Karin Yrvin, har tatt sete.

Robert Eriksson (FrP) [10:19:30]: I dag er en mørk dag for landet. Det er rett og slett en gedigen blåmandag for både dagens og framtidens pensjonister. Det inngåtte forliket om nytt alderspensjonssystem mellom regjeringspartiene, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre er ikke annet enn en gedigen sparereform som fratrar folk pensjon. Underreguleringen av grunnbeløpet fra Gro Harlem Brundtlands tid fortsetter. Den fleksible besteårsregelen fjernes. Dette er kun for at staten skal spare penger. Det blir ikke mer pensjon til folket av disse grepene.

Uttalelser fra forlikskameratene i media tilkjennegir den sannheten at reformen ikke vil få konsekvenser for dagens pensjonister, ei heller for dem som går av med pensjon de nærmeste årene. Dette er direkte feil, og jeg

synes det er skammelig at det politiske flertallet ikke informerer om de faktiske konsekvensene den nye ordningen vil ha for landets pensjonister, både dagens og framtidens.

Vi har alle hørt både fra statsministeren og arbeids- og inkluderingsministeren at ingen vil få mindre, alle vil få mer. Jeg vil ikke driste meg ut på den sti å hevde at statsminister Jens Stoltenberg og arbeids- og inkluderingsminister Bjarne Håkon Hanssen lyver. Men det er tydelig at de har så stor respekt for sannheten at de unnlater å si den.

Når Regjeringens modell legger opp til 20 pst. lavere pensjonsutgifter for staten i 2050, sett opp mot å videreføre dagens modell, tror jeg at folk flest skjønner at det blir mindre pensjon for framtidens pensjonister. Det er uaktuelt for Fremskrittspartiet å endre pensjonssystemet kun i den hensikt å spare penger. Fremskrittspartiet mener det er viktig å danne et enkelt og rettferdig system. Det er liten tvil om at det er mange grupper som vil tape på omleggingen til det nye pensjonssystemet.

Jeg har også registrert med interesse det forliket som er gjengitt i innstillingen, og også de kravene Kristelig Folkeparti, Høyre og Venstre har fremmet i forbindelse med dette forliket. Det er interessant å legge merke til flere ting, og hvor lite gjennomslag disse partiene egentlig har fått etter en lang vinters forhandlinger. Man hadde krav om at pensjonsopptjeningen skulle være på 8 G. Det man fikk gjennomslag for, var en økning på 0,1 G, dvs. skarve 6 289 kr. Man blir jo da fristet til å stille seg spørsmålet: Kan dette betraktes som en håndrekning til dem med lang utdanning? Jeg tror ikke de med lang utdanning vil føle at dette er en håndrekning. Jeg tror ikke de vil føle at dette er det som gjør at de går styrket ut og får kompensert med det nye systemet.

Det ble også fremmet krav om å gjeninnføre en ordning med privat pensjonssparing med skattefordel, som på lik linje med de tidligere private ordningene, eller bedre, skulle stimulere til pensjonssparing. Kravet fra opposisjonen var at dette skulle tre i kraft fra og med 2007. Resultatet ble en ny ordning fra 2008 med et sparebeløp på 15 000 kr. – Ikke direkte noe å juble over! Riktignok står det partiene fritt å foreslå et høyere sparebeløp samt å gjeninnføre tidligere regler for livrente.

Jeg utfordrer de andre partiene til å støtte opp om det representantforslaget som ligger til behandling i Stortinget, Dokument nr. 8:52, der man faktisk legger opp til en bedre ordning for individuell pensjonssparing enn det som det legges opp til her.

Man har også fremmet krav om pensjonsopptjening for alle som har avtjent førstegangstjeneste. Men dette var jo noe som Regjeringen allerede hadde lagt inn i sin stortingsmelding. Det man fikk gjennomslag for, var at alle skulle få det etter seks måneder, ikke ni måneder, slik som det ble foreslått i meldingen.

Imidlertid har de tre partiene – det skal de få skryt for – klart å få gjennomslag for bedre opptjeningsregler for ulønnet omsorg. Her har man fått til en løsning som er helt på linje med det Fremskrittspartiet foreslår. Men jeg tror nok mange av opposisjonspartiernes medlemmer og tillits-

valgte, og velgere ikke minst, er noe skuffet over det forliket Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre har fått til på vegne av sine velgere, for det er lite gjennomslag i det. Flertallet foreslår at utbetalt alderspensjon skal reguleres årlig med gjennomsnitt av pris- og lønnsvekst, og de nye reglene skal gjelde for alle alderspensjonister fra og med 2010. Dette innebærer at dagens og framtidens pensjonister som vil motta pensjon fra 2010 og framover, vil få en dårligere vekst enn det dagens ordning tilsier. For hvert år man er pensjonist, vil alle alderspensjonister få redusert sin kjøpekraft i forhold til de yrkesaktive.

Med pensjonskameratenes forslag til ny indeksering skjer også følgende to grep, som etter Fremskrittspartiets syn er en klar forringelse for pensjonistene: For det første: Pensjonistene fratras muligheten til å forhandle med staten om regulering av folketrygdpensjonen. Pensjonistene vil få lavere inntektsutvikling enn lønnsinntakene. Det prosentvise gapet vil bli større for hvert år. Fremskrittspartiet ønsker ikke å gi pensjonistene følelsen av å være annenrangs borgere. Derfor vil Fremskrittspartiet gå inn for at pensjonistene fortsatt skal ha rett til å fremme sine interesser gjennom forhandlinger med staten. Fremskrittspartiet mener at pensjonsoppgjøret fortsatt skal være et lønnsoppgjør, og fremmer også forslag i tråd med det.

For det andre: Det kanskje viktigste og det mest negative grepet som tas i den nye reformen, er at man fjerner besteårsregelen. Besteårsregelen har – det er det liten tvil om – en sterk sosial profil og er langt mer livsfasevennlig enn alleårsregelen. I dag har vi flere hundre tusen deltidsjobber. Besteårsregelen tar hensyn til om man veksler mellom fulltid og deltid. Med de nye reglene vil man med kun ett år på deltid få redusert pensjonen livsvarig. Mange av dagens 641 000 yrkesaktive i Norge som jobber deltid, vil tape store pensjonsutbetalinger ved forliket om alderspensjon i folketrygden.

La meg ta ett konkret eksempel: En person som arbeider 20 år heltid og deretter 20 år i en 50 pst. stilling, vil kunne tape ca. 42 000 kr i året i pensjon med den nye ordningen. Dette er ikke tall som Fremskrittspartiet har funnet på selv, men som er regnet ut av sjeføkonom Erik Orskaug i Unio.

Så kan enkelte si at dette ikke vil være noe problem, fordi stadig flere vil velge å jobbe heltid. Da vil jeg sitere hva Orskaug sa til Nettavisen den 13. november 2006:

«Vi kan håpe på at flere ønsker å jobbe fulltid i fremtiden, men store grupper i arbeidslivet vil i mange år fremover ha løsere tilknytning til arbeidsmarkedet enn de som jobber fulltid i alle år. Disse vil tape stort på det nye forslaget til folketrygd.»

Det at Fremskrittspartiet vil beholde dagens pensjonssystem, gjør at vi også ville beholde bærebjelken i dagens velferdssamfunn, nemlig besteårsregelen. Dette ville være et viktig bidrag bl.a. til alle dem som jobber innenfor omsorgsyrkene, og som har ufrivillig deltid. Dette ville føre til at de med lange studier ville komme langt bedre ut enn det som foreslås i den nye ordningen. Det er jo et paradoks på mange vis og rimer dårlig med nasjonens behov for å satse på kunnskap, at det nettopp er de som skal opp-

muntres til å skaffe seg den kunnskapen, som nå straffes i det nye pensjonssystemet.

Det er også sagt en god del fra Regjeringen og ministeren om at man nå har avskaffet minstepensjonsfella. Det er mulig at man har avskaffet minstepensjonsfella, men min ærbødige påstand er at Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre etablerer en ny fattigdomsfelle, nettopp fordi minstepensjonistene ikke skjermes for den levealderjustering som skjer i det nye systemet. I dag har en minstepensjonist ca. 113 000 kr å leve for. I forslaget til nytt alderspensjonssystem sier flertallet at man skal ha en garanti-pensjon på størrelse med dagens nivå – på størelse med dagens nivå. Ser vi fram til 2050, og forutsatt også at de som har garanti-pensjon, altså minstepensjonistene, skal få redusert sin pensjon med 20 pst., vil en framtidig minstepensjonist ha rundt 91 000 kr å leve for. Det vil si at uansett hvilken definisjon man legger seg på, vil man ligge under fattigdomsgrensen. På denne måten skaper man en ny fattigdomsfelle. Det er kun Fremskrittspartiet som i denne saken i dag foreslår konkrete løsninger for hvordan dette kan unngås, nettopp ved at vi foreslår en garanti-pensjon tilsvarende 2 G, altså i underkant av 126 000 kr, og i tillegg foreslår at den skal skjermes for de negative konsekvensene som levealderjusteringen medfører.

Så kan man si at framtidens minstepensjonister ikke vil være den samme type minstepensjonister som man har i dag. Det er i og for seg riktig. Stadig flere, både kvinner og menn, deltar i arbeidslivet. Ser vi tilbake historisk, var kvinner stort sett hjemme på 1950-, 1960- og 1970-tallet og tok seg av barn og pleide sine foreldre og svigerforeldre, mens menn var ute og jobbet. Mange av disse kvinnene er minstepensjonister i dag. I dag er kvinneandelen i yrkeslivet selvfølgelig mye høyere, og disse vil ikke bli minstepensjonister. Men hvem blir de nye minstepensjonistene? Jo, det er de aller, aller svakeste i dette samfunnet. Det er de som på en eller annen måte ikke kan være en del av yrkeslivet. Det gjelder mennesker som i ung alder får en kronisk sykdom som forhindrer dem fra å delta i arbeidslivet. Det gjelder funksjonshemmede som ikke kan gå ut i arbeidslivet, og det vil bl.a. gjelde mennesker med et stort handikap som ikke kan delta i arbeidslivet. Det er disse som ikke vil få en arbeidsopptjening i framtiden, fordi de har ikke noen arbeidsinntekt. Så lenge en står utenfor arbeidslivet og ikke har én krone i opptjening, vil man bli garanti-pensjonist, noe også statsråden sa på pressekonferansen da man la fram meldingen.

Jeg er stolt av at Fremskrittspartiet i dag legger fram konkrete forslag som ivaretar pensjonistenes opptjente rettigheter. Fremskrittspartiet sa allerede våren 2005, da man behandlet pensjonsreformen og vi ikke fikk tilslutning for vår primære modell i Pensjonskommisjonen – så det bør ikke komme som noen stor overraskelse på representanten Myrli at Fremskrittspartiet i dag legger fram forslag i henhold til eksisterende pensjonssystem – at ettersom Fremskrittspartiet ikke hadde fått flertall for sitt syn, og det heller ikke hadde vært viet stor nok oppmerksomhet i forhold til utredningen, ville vi i det videre arbeidet beholde dagens system, med enkelte justeringer. Det

er det Fremskrittspartiet legger fram forslag om. Vi foreslår å beholde dagens system, men vi foreslår i tillegg å fjerne all avkorting mellom gifte og samboende pensjonister, slik at alle skal få 100 pst. grunnpensjon uavhengig av sivilstand. Vi innfører en garanti-pensjon som er langt høyere enn dagens minstepensjon, en garanti-pensjon som er på et nivå som både Pensjonistforbundet mener er riktig og som forhindrer at framtidens minstepensjonister skal leve under fattigdomsgrensen. Vi innfører et fleksibelt uttak av pensjon fra 62 år, men vi beholder besteårsregelen. I tillegg til at vi beholder besteårsregelen, vil vi gi studenter en bedre opptjening enn det som det legges opp til fra flertallets side. Vi forbedrer opptjeningsgrunnlaget for omsorgsarbeid. Vi innfører også pensjonsopptjening for vernepliktige. Fremskrittspartiets modell, eller forslag i denne saken, står godt referert i innstillingen. Vi mener at våre forslag viser at man ivaretar pensjonistene i framtiden.

Flere har stilt konkrete spørsmål om det er så stort behov for å foreta de store kuttene som det her legges opp til fra flertallets side. Både professor i trygdemedisin Bjørgulf Clausen og pensjonsrådgiver Harald Engelstad sier at man er svært tvilende til at det ikke er lagt fram noen konkrete bevis som tilsier at man bør eller må foreta store innsparinger i framtiden, men at man fortsatt kan bruke dagens modell, som vil være en langt bedre modell og en langt mer rettferdig og enklere modell enn det som flertallet i dag legger opp til.

Derfor blir dagen i dag dessverre en svart dag for landets pensjonister. I dag sier stortingsflertallet farvel til kanskje en av de største velferdspolitiske reformer vi har sett, nemlig folketrygden som ble innført i 1967. Det er uten tvil en stor blåmandag for både framtidens og dagens pensjonister, som uten tvil vil få mindre i pensjon med det nye systemet. Samtidig vil deres pensjonsutbetalinger hvert år framover bli underregulert på en slik måte at de taper for hvert år de er pensjonister i forhold til de yrkesaktive.

Den urettferdigheten vil Fremskrittspartiet ta avstand fra, og derfor har jeg den glede å ta opp de forslag som Fremskrittspartiet fremmer og som står referert i innstillingen.

Presidenten: Representanten Robert Eriksson har tatt opp de forslagene han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Sverre Myrli (A) [10:39:32]: Fremskrittspartiet sier i dag at de vil opprettholde dagens system, med enkelte justeringer. Det sa for så vidt Fremskrittspartiet også i 2005 i pensjonsinnstillinga, men da ble det jo forstått som at det var en kortsiktig ordning, og at det langsiktige målet var, i tråd med partiprogrammet, en lik alderspensjon til alle. Gjennom enkelte presseoppslag kan det nå tyde på at partiprogrammets formuleringer om lik pensjon til alle ikke lenger er Fremskrittspartiets politikk.

Så spørsmålet er enkelt og greit: Er det et kortsiktig og et langsiktig mål, og er det langsiktige målet fortsatt lik pensjon til alle – eller er partiprogrammet forlatt?

Og til sist må jeg virkelig stille spørsmål i forbindelse med at jeg hørte Eriksson prate om problemet med opptjening for dem som har ufrivillig deltid. Er Eriksson og Fremskrittspartiet kjent med hva som ligger i forslaget i forhold til opptjening for dem som har ufrivillig deltid og arbeidsledige? Jeg stiller spørsmålet på en annen måte: Hva av det som nå endres for dem som jobber ufrivillig deltid eller for dem som er arbeidsledige, er Fremskrittspartiet imot?

Robert Eriksson (FrP) [10:40:44]: Det er liten tvil om at besteårsregelen vil være langt bedre og gi en langt høyere pensjon enn alleårsregelen, nettopp fordi snittet av de 20 beste årene uansett vil gi høyere opptjening enn om man legger alle årene til grunn. Derfor vil alle få en dårligere pensjon med det nye systemet.

Det betyr med andre ord at hvis man skal få en bedre pensjon, må man jobbe mye lenger. Da synes jeg faktisk også at flertallspartiene skulle være ærlige nok og si: Ja, du får redusert timelønnen din med ti kroner, men du skal få bedre lønn. For å få til det må du jobbe lenger. Det må man også med det nye pensjonssystemet, i motsetning til dagens system som ivaretar og beholder besteårsregelen.

Sverre Myrli (A) [10:41:45]: Det var ikke svar på noen av mine spørsmål.

Jan Tore Sanner (H) [10:41:56]: Debatten om pensjon viser at Fremskrittspartiet fortsatt – og jeg må si dessverre – preges av kortsiktig tenkning. Man svekker pensjonsfondets inntekter gjennom å gi svære skattepakker til oljeselskapene, man taper pensjonsfondet gjennom stadige utgiftsøkninger, og man øker pensjonsutgiftene i dag ved å fremme forslag som bidrar til økte pensjonsutgifter.

Ifølge et brev vi i dag har fått fra departementet, som har sett på Fremskrittspartiets opplegg, ville pensjonsutgiftene i 2050 være 6 milliarder kr høyere enn med flertallets forslag. Dette skaper utrygghet for fremtidens pensjonister, idet man vil stå overfor valget mellom å redusere utgiftene eller å øke skattene.

Når Fremskrittspartiet opptrer på denne måten, er mitt spørsmål: Er dette fordi Fremskrittspartiet ser at flertallet likevel garanterer for en ansvarlig linje, og at man derfor kan opptre på den måten, eller er det rett og slett fordi Fremskrittspartiet ikke er så veldig opptatt av de langsiktige virkningene?

Robert Eriksson (FrP) [10:43:06]: Jo, Fremskrittspartiet er opptatt av de langsiktige virkningene. Derfor har også Fremskrittspartiet hvert år lagt fram et helhetlig forslag til statsbudsjett som vil føre til økt verdiskaping i Norge. Med økt verdiskaping vil man også ha råd til å videreføre og opprettholde det pensjonssystemet vi har i dag, med enkelte justeringer.

Akkurat det samme er også hevdet fra bl.a. professor i trygdemedisin, Bjørgulf Clausen. Vi har råd til å opprettholde dagens pensjonssystem fordi verdiskapingen i framtiden fortsatt vil være mye høyere. Også Regjeringens anslag har lagt opp til en god del vekst. Fremskrittspartiets forslag vil føre til enda høyere vekst i verdiskapingen, noe som vil gjøre at vårt pensjonssystem vil være bærekraftig i lang, lang tid framover.

partiets forslag vil føre til enda høyere vekst i verdiskapingen, noe som vil gjøre at vårt pensjonssystem vil være bærekraftig i lang, lang tid framover.

Dagfinn Sundsbø (Sp) [10:44:10]: I en situasjon hvor en legger bort sitt eget program og legger fram forslag som er en justering av det man tidligere har vært sterkt imot, så forstår jeg at man må anlegge en ganske høy stemmebruk – for å forsvare de forslag som Fremskrittspartiet i dag presenterer for Stortinget, skal man ha høy stemme og bruke kraft.

Minstepensjonistene er en del av det Fremskrittspartiet har fokusert på, og som det er all grunn til å se på. Vi vet at det først og fremst er enslige minstepensjonister som sliter. En enslig minstepensjonist har ca. 35 pst. av en vanlig lønnstakers inntekt. Enslige minstepensjonister har også i langt mindre grad enn gifte pensjonister tilleggsinntekter. Fremskrittspartiet ønsker ikke å rette inn særlige tiltak mot enslige minstepensjonister, men velger å bidra til utjamning mellom enslige og gifte. Ser Fremskrittspartiet at det kan få skjeve sosiale virkninger i forhold til dem som virkelig er fattige?

Robert Eriksson (FrP) [10:45:18]: Det er jo tydelig at representanten Sundsbø ikke har lest innstillingen, fordi Fremskrittspartiet foreslår at alle minstepensjonister skal ha en minstepensjon som tilsvarer 2 G, altså i underkant av 126 000 kr, mens flertallet, som Sundsbø er en del av, sier at framtidens minstepensjonister, altså garantipensjonister, skal ha en pensjon på dagens nivå, samtidig som man skal regulere den ned i framtiden. Det betyr at Fremskrittspartiet faktisk ser det som Sundsbø spør om, og derfor har foreslått 13 000 kr mer i året i styrket pensjon for enslige minstepensjonister.

President: Replikskordskiftet er omme.

Jan Tore Sanner (H) [10:46:14]: Det er en styrke at vi i norsk politikk kan finne løsninger over blokkgrensene i saker hvor forutsigbarhet og langsiktighet er avgjørende. Pensjon er en slik sak. Pensjonsreformen er behandlet og lagt frem i ulike faser av reformarbeidet av to ulike regjeringer, først av den borgerlige regjeringen og nå konkretisert av den rød-grønne regjeringen, og den er basert på to forlik i Stortinget.

Behovet for en pensjonsreform er vel dokumentert. Allikevel hører vi fra enkelte, og, ironisk nok, mest fra dem som vil bruke enda mer av pensjonsfondet, at det ikke er behov for noen pensjonsreform fordi vi har et så stort pensjonsfond.

La meg da bare peke på to forhold. Det ene er at vi i Norge har en vekst i pensjonsutgiftene som ligger på toppen i Europa, ja selv etter pensjonsreformen vil pensjonens andel av bruttonasjonalproduktet frem til 2050 gå fra i underkant av 6 pst. til 12 pst. Med andre ord: Pensjonsutgiftene som andel av verdiskapingen vil bli fordoblet i løpet av den perioden, og det plasserer oss på europatoppen. Det andre er at de pensjonsforpliktelsene som staten allerede har inngått, er langt større enn pensjonsfondet. La

meg også legge til at det ikke er noe særegent for Norge å ha et pensjonsfond. Det som er særegent for Norge, er at mens de fleste andre europeiske land har store private pensjonsfond, har vi i Norge et stort statlig pensjonsfond. Vår utfordring er derfor å ikke tappe det statlige pensjonsfondet, men fremme privat sparing slik at vi kan få en bedre balanse mellom statlig og privat sparing. Dette er viktig for å trygge pensjonene fremover.

Høyre har helt siden begynnelsen av 1990-tallet understreket viktigheten av å få til en pensjonsreform. Målet for en pensjonsreform er å skape større trygghet for pensjonen, både for dagens og fremtidens pensjonister. Det er ikke alle pensjonister, ei heller i den vestlige verden, som kan føle seg trygge på at pensjonen står på deres konto hver måned. Jeg mener at vi gjennom en pensjonsreform bidrar til å skape større trygghet for pensjonen. Det andre som er viktig med en pensjonsreform, er å unngå at vi legger en utgiftsbombe under fremtidens skattebetalere. Hvis man ikke er villig til å gjennomføre en pensjonsreform i dag, vil morgendagens politikere stå overfor et valg mellom kraftige utgiftsreduksjoner og kraftige skatteøkninger. Derfor er det viktig at vi tenker langsiktig.

Det er viktig at vi fortsetter å bygge opp pensjonsfondet, for det er ikke slik, som jeg har vært inne på, at pensjonsfondet engang dekker alle de pensjonsforpliktelsene som staten har inngått i dag. Dernest er det viktig at vi nå gjennomfører en reform som bidrar til å dempe veksten i pensjonsutgiftene. Like viktig er det at man fremmer arbeidslinjen, nemlig at man gjør det mer lønnsomt å stå lenger i arbeid.

Fundamentet i pensjonsreformen baserer seg på Pensjonskommisjonens forslag og det forslaget som sentrum-høyre-regjeringen la frem og fikk behandlet i Stortinget våren 2005. Dette fundamentet ligger fast også etter konkretiseringen fra den rød-grønne regjeringen og det forliket som er undertegnet i Stortinget.

Jeg er glad for at Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre har stått sammen gjennom hele denne prosessen. På noen områder mente vi at det var behov for endringer i konkretiseringen som var lagt frem fra den rød-grønne regjeringen. Men dette dreier seg om justeringer av et forslag, for selve fundamentet i pensjonsreformen står seg også i forhold til det forslaget som vi var med på å legge frem.

Vi er glad for at vi har fått til en forbedret ordning når det gjelder omsorgspoeng. Vi hadde ønsket at man kunne få opp opptjeningstaket i pensjonen eller innføre pensjonspoeng for studenter. Vi jobbet også for å få til bedringer for de private pensjonsordningene.

Jeg skal ikke legge skjul på at vi reagerte på at den rød-grønne regjeringen senket opptjeningstaket i pensjonen. Opptjeningstaket er viktig for å gjøre folketrygden relevant for alle inntektsgrupper. Jeg er litt overrasket over at ikke venstresiden og sosialdemokratene ser viktigheten av at folketrygden er relevant for alle inntektsgrupper. For en del inntektsgrupper vil man, også når opptjeningstaket blir liggende på 7,1 G, oppleve et ganske kraftig fall i godtgjørelsen når man blir pensjonist. Det gjør at en del inntektsgrupper vil belage seg på annen form for pen-

sjonssikring, og dermed blir folketrygden mindre relevant. Vi mente det var viktig å få opp opptjeningstaket nettopp for at alle inntektsgrupper skulle føle at folketrygden er relevant for dem.

Det andre knytter seg til de langtidsutdannende. Når man senker opptjeningstaket, gjør det at de langtidsutdannende kommer forholdsmessig dårligere ut. Derfor er det slik at de borgerlige partiene stod hardt på for enten å få opp opptjeningstaket eller å få innført pensjonspoeng for studenter. Det er også slik, som vi understreket da dette ble lagt frem, at vi i siste runde mente at det var viktigere å få innført pensjonspoeng for studenter enn å få den marginale økningen i opptjeningstaket, men vi måtte konstatere at regjeringspartiene ikke var villige til å få til en slik vekslings.

Så stiller noen spørsmålet: Når man ikke har fått gjennomslag for sine primære krav, hvordan kan man da likevel stille seg bak en pensjonsreform? Det er ganske enkelt fordi selve fundamentet i pensjonsreformen, å fremme arbeidslinjen og redusere utgiftsveksten, står seg i forhold til det forslaget vi selv la frem.

På ett område kan vi imidlertid konstatere at Stortinget deler seg i to, og det er i synet på privat sparing. For Høyre er det grunnleggende positivt at personer sparer privat. Det at man tar ansvar for eget liv og ikke bare lener seg tilbake og stoler på den statlige sparingen, og at folk tenker langsiktig, er viktig for Høyre.

Vi mener også at mange vil ha behov for å spare i tillegg til det som ligger i den offentlige pensjonen. Ikke alle kan forholde seg til en statlig A4-ordning, men har behov for en mer fleksibel løsning, kanskje fordi man går litt inn og ut av arbeidslivet, eller kanskje rett og slett fordi man ikke er i arbeid. Dessuten mener vi det er viktig å få til en bedre balanse mellom den statlige og private sparingen. Det som gjør Norge til et annerledesland når det gjelder pensjon i Europa, er at der andre land har stor privat sparing, har vi i Norge stor statlig sparing.

Jeg er glad for at vi har fått gjennomslag for at man nå redder den tredje pilaren i pensjonssystemet. Vi hadde selvfølgelig ønsket at man hadde kommet enda lenger, men det betyr i hvert fall at den tredje pilaren står der – om noe sped – frem til valget i 2009, men det er vårt ønske at vi etter hvert skal klare å styrke også det elementet i det fremtidige pensjonssystemet. Det er sjelden jeg får så mange og så sterke reaksjoner som jeg fikk da Regjeringen med et pennestrøk sviktet sine forpliktelser i de private pensjonsordningene – fra uførepensjonister som hadde spart i individuell livrente, arbeidstakere som benyttet seg av IPA, privat pensjonssparing. Jeg tror det er viktig at også regjeringspartiene drar lærdom av den saken, for er det noe staten ikke skal gjøre, så er det å bryte sine forpliktelser overfor enkeltmennesker. Men vi har som sagt fått dette spede benet på plass igjen.

Jeg er glad for at det nå skal legges frem en ny ordning som skal gjelde fra 2008. Det som også vil bli en diskusjon, er hvilke skatteregler som knytter seg til den nye private pensjonsordningen. Fra Høyres side mener vi at det i utgangspunktet bør være en symmetri i beskatningen, slik

at når man får 28 pst. i fradrag for pengene man betaler inn, burde det også være 28 pst. beskatning av de pengene man tar ut. Jeg regner også med at vi vil få en diskusjon om både individuell og kollektiv livrente i tiden fremover.

Høyre er glad for at vi er kommet frem til et forlik. Det skaper større trygghet for pensjon både for dagens og fremtidens pensjonister. Det er viktig for generasjonsregnskapet. Som politikere har vi ikke bare et ansvar for våre velgere i dag, men vi har også ansvar for dem som ikke har stemmerett, men som etter hvert skal overta ansvaret for Norge. Vi ønsker å ha balanse i det generasjonsregnskapet.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Robert Eriksson (FrP) [10:57:14]: Da St.meld. nr. 5 ble lagt fram i fjor høst, var Høyre raskt på banen og kritiserte og var misfornøyd med at man ikke hadde fått til noen opptjening for studenter. Høyre uttalte også at det var helt avgjørende for dem å få til en ordning som ivaretok dem med lange studier om man skulle gå inn for et forlik. Den 31. januar i år fremmet Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre et krav før forhandlingene i fire punkter. Hvorfor var ikke opptjening for studenter et av disse kravene når det var så viktig for Høyre retorisk i debatten?

Jan Tore Sanner (H) [10:57:59]: Det er jo litt spesielt at det spørsmålet stilles fra Fremskrittspartiet! Fremskrittspartiet har ingenting – absolutt ingenting – å vise til overfor de langtidsutdannede. Man legger frem et forslag til pensjonsreform som skaper utrygghet for fremtidens pensjonister, og som legger en utgiftsbombe under fremtidens skattebetalere. Så at Fremskrittspartiet i det hele tatt stiller det spørsmålet, synes jeg er litt ironisk.

Når det er sagt, er det faktisk slik at vi i våre krav overfor Regjeringen la frem at vi ønsket økning av opptjeningstaket, alternativt pensjonspoeng for studenter. Og representanten Eriksson vet utmerket godt at Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre stod fast på at vi ønsket opptjeningspoeng for studenter helt til det siste, og at vi også ønsket det fremfor 0,1 pst. økning i opptjeningstaket, men vi måtte konstatere at regjeringspartiene ikke var villige til å imøtekomme oss der. Men vi mener tross alt at det systemet vi nå har fått på plass, er bedre enn alternativet.

Lise Christoffersen (A) [10:59:12]: La meg kjapt berømme Høyres vilje til å være med på et bredt pensjonsforlik på tvers av posisjon og opposisjon.

Så er det samtidig ingen tvil om at Høyre for framtiden har ambisjoner om et tettere samarbeid med Fremskrittspartiet – det er allment kjent. Da har jeg et spørsmål til Sanner, og det er ikke for å være stygg mot Høyre, men det er fordi jeg er oppriktig interessert i svaret. Jeg lurer nemlig på hva Høyre egentlig synes om Fremskrittspartiets manglende vilje til å være med på laget for å sikre trygghet for framtidige pensjoner?

Jan Tore Sanner (H) [10:59:54]: Det har jeg gitt uttrykk for både i en replikk til Fremskrittspartiet, i svaret på replikken fra Fremskrittspartiet og i mitt innlegg, så jeg har ikke noe behov for å understreke det. Bortsett fra det vil jeg si at når vi har inngått et forlik med andre partier om pensjon, vil vi selvfølgelig stå ved det forliket også etter et regjeringsskifte i 2009. Høyre har alltid vist at vi er et parti til å stole på. Vi mener at det er viktig i denne type velferdsspørsmål at dagens og fremtidens pensjonister kan forholde seg til noe som er forutsigbart, og noe som er langsiktig. Vi er veldig glade for at vi har fått det på plass.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Karin Andersen (SV) [11:00:58] (komiteens leder): Pensjon er fundamentet i velferdsstaten. Det er basis for sosial rettferdighet og levelige kår, og det er basis for dem som ikke kan ha inntekt fra et arbeid som de kan forsørge seg på. Alderspensjonen i folketrygden er på en måte grunnsteinen i hele systemet som alle de andre ordningene bygger på, og det er den grunnsteinen vi skal legge i dag.

Det er et bredt forlik bak det som blir lagt fram i dag. Det er behov for endringer, fordi dagens system er urettferdig på flere områder. SVs utgangspunkt fra Pensjonskommissjonen var en annen modell som gav bedre utjamning enn Pensjonskommissjonens modell. Det var fordi vi ønsket at lavtlønte skulle få en bedre pensjon enn det som lå til grunn i Pensjonskommissjonens rapport. Derfor var ikke SV med i forliket fra 2005. Vi hadde vår egen modell.

I forhandlingene om en regjeringsplattform på Soria Moria aksepterte SV rammene for forliket. Regjeringens forslag til system er langt bedre enn det Pensjonskommissjonen la fram, spesielt fordi pensjonen til de lavtlønte er blitt bedre. For SV har fordelingsprofilen i pensjonssystemet vært helt avgjørende. En av grunnene til det er det vi vet om levekår, helse og levealder. Det er den berømte gradientutfordringen som forteller oss at hvis man har god økonomi, lever man også lenger, og da kan man i alle systemer selvsagt ta ut mer pensjon. Er man lavtlønnet eller har skikkelig dårlig råd, lever man kortere, og derfor får man også mindre del av den pensjonen man har tjent opp. Derfor er det utrolig viktig at pensjonssystemet tar godt vare på dem som er lavtlønnet, og derfor ikke har så stor opptjening av pensjon.

Det forslaget som Regjeringen la fram for Stortinget, var altså langt bedre enn det som var utgangspunktet i Pensjonskommissjonens rapport. Det er den viktigste grunnen til at SV stiller seg bak forslaget. Det har vært helt avgjørende.

Så er det også viktig å si at pensjon er en helhet. Folketrygden er jo på en måte grunnsteinen. Men det blir veldig viktig nå å se hvordan uføretrygden blir, og hvordan videreføringen av AFP, OTP og tjenestepensjon blir framover.

Noe av det som er nytt nå, og som i meldingen blir omtalt som en velferdsreform, er at det skal være mulig å tid-

ligpensjonere seg ved fylte 62 år. Det er ingen allmenn ny pensjonsalder, men det skal være en mulighet – det finnes jo ikke i dag – for dem som er i en situasjon der de har behov for å gå av på det tidspunktet, men ikke er omfattet av AFP-ordningen. De har i dag ingen annen mulighet enn uføretrygden. Og det kan være et veldig trangt nåløye. Det vil altså være en mulighet med det nye systemet, men det er klart at for dem som har en dårlig opptjening, blir dette i praksis ikke nødvendigvis helt realistisk.

Begrunnelsen for at AFP-ordningen ble innført, var at man skulle gi en verdig avgang til dem som var slitne, og som ikke orket å stå til 67 år. Jeg har veldig behov for å si – fordi jeg stusser litt over debatten rundt dette av og til – at det ikke er uverdig med uføretrygd. Det er en rettighet det ikke skal følge skam med, og det er ikke noe som noen skal misunne dem som trenger det. Det har jeg altså behov for å si.

Men det tar tid ofte å få uføretrygd. Det kan oppleves krevende, og prosessen kan oppleves nedverdiggende for noen. Dette er jo noe av det som man ved NAV-reformen nå skal ta fatt i, men jeg har behov for å understreke at når uføretrygden skal ses over på grunnlag av den NOU-en som kommer i mai, er det viktig at vi ikke etablerer et system som presser folk ut i en altfor dårlig alderspensjon etter 62 år. Det er uhyre viktig for at dette systemet skal fungere rettferdig, at muligheten til uførepensjonering blir beholdt.

En viktig ting i det nye systemet er at all inntekt skal telle. Fremskrittspartiet var oppe her i stad og sa at for dem som er i halv stilling, var besteårsregelen best. Ja, det kan sikkert være eksempler som viser det, men i det nye systemet vil denne halve stillingen telle. Hvis man har ufrivillig deltid og er tilmeldt NAV, har man altså krav på pensjonsopptjening ut fra lønnen i en full stilling. Det betyr jo at det er veldig mange flere av dem som er i en slik situasjon, som vil kunne få full opptjening. For det første vil de få halv opptjening hvis de vil ha en halv stilling, og de vil kunne få full opptjening med det nye systemet.

Så er det slik at alle systemer belønner dem som kan jobbe mer, de får høyere pensjon. Det blir på en måte å belønne dem som er friskest. Jeg tror vi bare må innse at slik er det. Men så er det den ekstra arbeidsinnsatsen som utløses av dette, som gjør at verdiskapingen øker. Det er jo det vi skal leve av. Og det er det vi skal betale ikke bare de økte pensjonene med – for det kommer; med alle ordningene vi har lagt fram i dag, gjør det jo det, fordi systemet i seg sjøl gir en bedre opptjening til flere, og det blir mange flere – men det er også slik at mange flere vil trenge omsorgstjenester og helsetjenester. Det er for SV veldig viktig at vi greier å sikre et godt nivå på dette. Nå er det vanskelig å spå om økonomiske utsikter i framtida. Hvis man hadde sammenlignet utsiktene i 1967 med det vi har i 2007, tror jeg kanskje at vi hadde sett at det ikke ble helt slik som man spådde. Vi vet heller ikke hvordan det blir i 2050. Men det som er viktig, er å sikre at vi greier finansieringen av de økte velferdstjenestene som kommer. De kommer jo på toppen av pensjonsutgiftene. For SV er det veldig viktig. SV er kanskje ikke det partiet som er reddeste for å ta «økt skatt» i sin munn. Men det er en

grense for hvor mye skatten kan øke for å finansiere både de store, økte utgiftene til pensjon og de behovene vi har for omsorgstjenester.

Så er det uhyre viktig at vi jobber intenst for et inkluderende arbeidsliv. Hvis det er slik at det skal lønne seg å jobbe, må det også være regler som gjør at arbeidslivet faktisk aksepterer både den arbeidskraften som har passert senioralderen – det har jeg skjønt etter hvert inkluderer meg sjøl – og den som har ulike helsemessige begrensninger. Det er helt nødvendig, for dette er en dugnad som er avhengig av at systemet oppfordrer til å jobbe. Da må det altså være mulig. Da kan man jo lure på om det er pensjonssystemet som skal avgjøre hvordan folk kommer til å leve livet sitt, om man vil slå opp i pensjonssystemet for å se etter hva som lønner seg å gjøre. Skal jeg få barn? Skal jeg jobbe heltid eller deltid? Skal jeg ta en lang utdanning? Jeg tror kanskje ikke det er slik det kommer til å foregå. Jeg tror vi tar de fleste valgene uavhengig av pensjon. Men det er viktig at pensjonssystemet er slik at det er mulig å skjønne konsekvensene av de valgene man gjør. Jeg tror at i hvert fall på slutten av yrkeskarrieren vil det å kunne få en belønning for å stå lenger, bety veldig mye. Det har vi sett hos de kloke bedriftene som nå legger til rette ordninger for seniorer. De ser at AFP er veldig dyrt, og da finner de andre løsninger som gjør at folk velger å stå i bedriften lenger. De ordningene vil bety veldig mye for at dette blir vellykket, ikke bare for å dekke det behov for arbeidskraft som vi har framover, men også for den enkelte. Det er svært viktig.

For SV har det vært uhyre viktig at forliket ikke skulle svekke opptjeningen for dem som hadde minst. Det har vi lyktes med. Det er jeg glad for.

Så skjønner jeg at noen av dem med lang utdanning er skuffet. Det kan man kanskje forstå. Men jeg vil legge til at de fleste av dem har i dag gode tjenstepensjoner, og de fleste av dem har også tilgang til AFP. I framtida regner jeg med at også flere av dem sikkert vil ha det. Men det er litt rart i dag å høre at Fremskrittspartiet gjør seg til talsmann for dem, for deres system vil ikke gi bedre opptjening for de høytlønnede. For å si det slik: Fremskrittspartiet er også med på sparingen. De sparer også mye penger. Ett sted må de spare når de som har minstepensjon, skal få mer. Det sparer de jo i den enden. Ikke noe ondt om Fremskrittspartiets kamp for minstepensjonistene, men det går ikke an å forene det forslaget de har lagt fram i dag, med å påstå at de også tar en kamp for de høytlønnede akademikerne.

M a r i t N y b a k k hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Kenneth Svendsen (FrP) [11:11:30]: I dag har vi ca. 641 000 deltidsstillinger i Norge. De fleste av dem som i dag jobber deltid, er kvinner, ca. 400 000. Vi finner mange av dem innenfor pleie og omsorg. Det er også godt kjent at mange innen denne yrkeskategorien jobber ufrivillig deltid.

Karin Andersen sa i sitt innlegg at det nye systemet belønner dem som jobber mye. Det betyr at de som har en funksjonshemming, eller har tvungen deltid, havner på det som kalles for garantipensjon, og som i framtiden vil bli langt lavere enn dagens minstepensjon. Hvordan kan likestillingspartiet SV og de som taler de funksjonshemmedes sak, gå inn for en pensjonsmodell som til de grader diskriminerer kvinner og funksjonshemmede, og svekker deres rettigheter og framtidige pensjonsnivå?

Karin Andersen (SV) [11:12:23]: Jeg tror ikke Fremskrittspartiet kan ha lest innstillingen og forslaget. Det er slikt at de som har ufrivillig deltid, er tilmeldt NAV og ønsker mer jobb, skal få pensjonen sin beregnet som om de var i full stilling. Hvis man er helt arbeidsledig, skal man også få pensjonen beregnet ut fra den stillingen man hadde før.

I tillegg er det selvfølgelig mange grep som må gjøres for å sikre at folk ikke går i ufrivillig deltid. Det vil også være slikt i det nye systemet at hvis man går i frivillig deltid, vil man få opptjening for alt man tjener. Det gjør man ikke i dag. En del av den minstepensjonsfella som eksisterer i dag, er at det er mange som har tjent opp mange pensjonspoeng, men som likevel ender opp som minstepensjonister. Det fjerner vi nå.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Åse Gunhild Woie Duesund (KrF) [11:13:35]: Jeg er svært glad for at vi har lyktes i å komme fram til et bredt forlik om framtidens pensjonssystem. Flertallet i denne sal sikrer i dag bærekraft og forutsigbarhet i folketrygden. Selv om enkelte nok opplever at de har strukket seg langt for å komme til enighet, vil jeg påpeke at det tjener samtlige forlikspartier til ære at vi nå har sikret trygghet for pensjonene til kommende generasjoner.

Det er alltid krevende å skape bred støtte i befolkningen for velferdspolitiske endringer som innebærer mer enn økte bevilgninger. Det letteste for oss hadde vært kanskje å utsette hele saken, eller latt være å ta belastningen med å inngå et kompromiss. Det ville imidlertid ha vært et svik mot velgerne, som forventer og fortjener modige politikere som tar ansvar også for samfunnsutfordringer som ligger noen år fram i tid.

Det er heldigvis ikke mer en ett politisk parti Norge som ikke tar dette ansvaret. Fremskrittspartiet har gått bort fra klare programformuleringer om pensjon og ønsker nå i stor grad å videreføre dagens folketrygd. Dette skjer uten at partiet engang har brydd seg om å be departementet vurdere kostnadene ved forslaget. En slik saksbehandling er både useriøs og uforsvarlig og må dessverre forklares med rå populisme. Andre partier har nå framskaffet disse tallene. Her går det fram at kostnadene ved Fremskrittspartiets forslag totalt vil bli om lag 500 milliarder kr høyere over perioden 2010–2059. Det er store tall.

En pensjonsreform er nødvendig av flere grunner.

For å sikre fortsatt høy verdiskapning i landet vårt må det bli mer lønnsomt for den enkelte å arbeide etter fylte

62 år. Vi vet f.eks. at om få år vil det være behov for langt flere helse- og omsorgsarbeidere i eldreomsorgen enn i dag. Framtidens pensjonssystem tar høyde for nettopp det.

Reformen er også begrunnet med det faktum at det blir stadig færre yrkesaktive til å bære folketrygdens utgifter. Mens det i 1967 var 3,9 personer i arbeidsstyrken pr. alders- og uførepensjonist, forventes dette forholdstallet å gå ned til 1,7 i 2050. Hensynet til våre barn og barnebarn tilsier at det gjennomføres endringer i pensjonssystemet nå. Det handler om solidaritet med de neste generasjoner.

I Kristelig Folkeparti er vi glade for at pensjonsforliket anerkjenner den viktige verdiskapningen ulønnet omsorgsarbeid er for samfunnet.

Omsorgsarbeid skal gi rett til pensjonspoeng tilsvarende inntekt på 4,5 G i inntil seks år, og pensjonsuttellingen for dem som har omsorgsarbeid ved pleie av eldre, syke og funksjonshemmede, styrkes tilsvarende. Dette reduserer mulige ulemper som enkelte kvinner opplever ved overgang fra en bestearsregel til en alleårsregel. Karriere-messige avbrudd som f.eks. skyldes omsorg for små barn, vil i liten grad slå negativt ut for pensjonens størrelse. Dette sikrer større likhet i kvinners og menns pensjonsutbetaling og vil forhåpentlig motivere flere menn til å påta seg omsorgsarbeid. Det er derfor ikke minst i et likestillingsperspektiv viktig at pensjonsopptjeningen for omsorgsarbeid styrkes.

I Kristelig Folkeparti er vi også tilfreds med at forliket innebærer en viss heving av opptjeningstaket. Det er viktig for oss å få et noe større samsvar mellom inntekt gjennom livet og utbetalt pensjon enn det som fulgte av Regjeringens opprinnelige forslag.

Vi er også fornøyd med at vi har blitt enige om å forbedre pensjonsopptjeningen for dem som avtjener verneplikt. For oss i Kristelig Folkeparti var det ikke mulig å støtte forslaget fra Regjeringen, som bl.a. innebar at alle vernepliktige som overføres til Heimevernet, blir nektet pensjonsuttelling for avtjent førstegangstjeneste.

I forhandlinger må alle partier gi og ta. Vi i Kristelig Folkeparti skulle gjerne sett at vi hadde oppnådd mer med hensyn til langtidsutdanning. Vi ønsker å innføre pensjonsopptjening for studier, men det var ikke mulig å få regjeringspartiene med på dette. Samlet sett har vi imidlertid fått en bra løsning.

Jeg vil avslutningsvis gi saksordfører Sverre Myrli honnør for en ryddig saksledning. Jeg innrømmer at det har vært tider da opposisjonens forhandlingsdelegasjon nok kunne tenkt seg større og raskere bevegelser i forhandlingene, men tonen har gjennomgående vært god, og vi i Kristelig Folkeparti ser fram til videre samarbeid med regjeringspartiene, Høyre og Venstre om oppfølgingen av pensjonsforliket.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Kari Kjønås Kjos (FrP) [11:18:54]: Det er tydelig at Kristelig Folkeparti har fått stort gjennomslag på ett punkt i forliket, nemlig bedre opptjeningsregler for ulønnet omsorg. Fremskrittspartiet er selvfølgelig glad for at

man i forliket er kommet fram til en løsning som er nesten identisk med Fremskrittspartiets forslag på dette området.

Men det er alvorlig at den nye ordningen fjerner besteårsregelen. Omsorg og oppfostring av barn slutter ikke når barnet begynner på skolen. Hvordan kan Kristelig Folkeparti forsvare en pensjonsordning der f.eks. foreldre med funksjonshemmede barn som føler at de må jobbe deltid for å få dagene til å gå i hop, vil bli pensjonstaperne?

Åse Gunhild Woie Duesund (KrF) [11:19:41]: Kristelig Folkeparti er opptatt av likestilling, og det er ikke slik at det er kvinner med deltid som har vært vinnerne når det gjelder besteårsregelen. Det er menn med høy utdanning og høy inntekt som har jobbet i veldig kort tid.

En viktig premisse for oss for å gå inn for dagens pensjonsordning har vært å få gjennomslag for omsorgsponeng, og vi håper at også flere menn etter hvert vil ta del i omsorgsarbeid. Forslaget i dag inkluderer også mulighet for å ta omsorg for eldre funksjonshemmede og syke, som representanten her var opptatt av.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Dagfinn Sundsbø (Sp) [11:20:56]: Debatten i dag dreier seg mye om behov og grupper som en kunne ønske bedre løsninger for. Det ligger en tung prosess bak oss: først Pensjonskomisjonens arbeid, så den forrige regjeringens pensjonsmelding og Stortingets behandling av den i 2005 og nå behandlingen av stortingsmeldingen fra den rød-grønne regjeringen. Det kan være behov for å løfte blikket og se litt på hvilket grunnlag som er gitt gjennom stortingsvedtaket i 2005. Da satte forlikspartnerne opp noen grunnstolper som den framtidige folketrygden skulle sikre. Prinsippet om at det skal lønne seg å arbeide, og at det må være sammenheng mellom arbeidsinnsatsen gjennom hele livet og pensjonsytelsene, står sentralt. Videre skal personer med lave inntekter gjennom et langt yrkesliv ikke ha lavere pensjon enn med dagens folketrygd. Pensjonsopptjening for ulønnet omsorgsarbeid for barn og ved pleie av eldre, syke og funksjonshemmede og for vernepliktige er også nedfelt som forutsetninger.

Det brede flertallet som står bak innstillingen fra arbeids- og sosialkomiteen, lever opp til disse forutsetningene. Vi får også tilbake en ordning med skattestimulert individuell pensjonssparing, som kommer i tillegg til det som er innført i mellomtiden: den obligatoriske tjenstepensjonen og de tilpasninger av denne som er innført for selvstendig næringsdrivende.

Komiteen har under sin arbeidsperiode fått anledning til også å orientere seg om hvordan andre land som strever med å skaffe sine innbyggere troverdige og levedyktige pensjonsordninger, opererer. Både i Danmark og i England har vi registrert hvor stor vekt det har vært lagt på å få til brede kompromisser for å utvikle et pensjonssystem som kan virke over tid. Vi har gjort det samme, og lyktes. Det er ikke bare her på huset vi har grunn til å være fornøyd med det. Skal folketrygden være den hovedpilar i velferdssystemet som vi forutsetter, må folk kunne stole

på at de endringer som gjøres, vil virke over tid. Det er 40 år siden folketrygden ble etablert. Det må være tilsvarende perspektiv framover på hovedelementene i de justeringer som gjøres gjennom dagens vedtak.

I Senterpartiet er vi altså glade for å ha kunnet bidra til en pensjonsreform, og vi mener å ha fått ivaretatt viktige verdier for oss selv, selv om det også vil være slik at vi kunne ønsket noen elementer litt annerledes. Den pensjonsavtalen vi nå får, gir en bedre sosial profil enn Pensjonskomisjonens innstilling. Særlig arbeidstakere med lave til midlere inntekter kommer bedre ut. Dermed vil også kvinner generelt sett komme bedre ut enn i dag. Dette har vært viktig for Senterpartiet. Det er som representanten Woie Duesund sa i sitt svar på replikken fra Fremskrittspartiet: Det er ikke slik at kvinner i lavtlønnsyrker ville tjent på besteårsregelen. De tjener på den løsning som ligger i dette forslaget.

Vi er blitt kritisert for at taket for pensjonsopptjening er satt for lavt. Ikke alle har vært villige til å gå inn på hvordan de eventuelt mener at økningen av taket skulle dekkes inn. De som har fremmet inndekningsforslag, har vist til tiltak som direkte rammer grupper med lavere og midlere inntekter. Rådet har vært å gå bort fra de forutsetningene om dette som ble lagt inn i pensjonsforliket av 2005, hvor hensynet til disse gruppene er svært konkret formulert. Det har vi fra Senterpartiets side ikke kunnet støtte, og vi er glade for at en nå har kunnet oppnå enighet som ivaretar forutsetningene i pensjonsforliket fra 2005.

Senterpartiet har vært opptatt av at også selvstendig næringsdrivende må sikres mulighet til supplerende tjenstepensjon. Mange i denne gruppen har store inntektsvingninger gjennom sin yrkeskarriere og kan derfor bli stående igjen med lav pensjonsopptjening i folketrygden. Gjennom at Stortinget tidligere har utvidet denne gruppens adgang til pensjonssparing i OTP-like ordninger, og nå i tillegg har gitt tilbake anledning til skattestimulert individuell pensjonssparing, er selvstendig næringsdrivende bedre ivaretatt enn tidligere.

Senterpartiet har vært opptatt av å få på plass gode og rettferdige løsninger for opptjening av pensjon for personer som påtar seg ulønnet omsorgsarbeid for barn og pleietrengende.

Omsorgsopptjeningen for barn er nå blitt god. Barnehageutbygging og økt yrkesdeltakelse fra begge foreldre vil antakelig redusere antallet personer som benytter hele spekteret i den ordningen. I stortingsmeldingen og i avtalen mellom forlikspartiene er det understreket at Regjeringen vil komme tilbake til en nærmere vurdering av å gi omsorgsopptjening tilbakevirkende kraft. I denne vurderingen er det viktig at forslagene som fremmes, ikke bare tar utgangspunkt i kostnadene som vil følge, men også tar opp i seg den verdi samfunnet bør sette på innsatsen som er gjort fra en stor gruppe som trolig har beskjedne pensjonsrettigheter i bunnen. Men det skal vi komme tilbake til.

Pensjonsopptjening ved pleie av eldre, syke og funksjonshemmede er også en svært viktig del av ordningen med omsorgsopptjening. Denne ordningen videreføres i den nye folketrygden. Det skal dokumenteres en arbeids-

innsats på 22 timer pr. uke i minst seks måneder. Det vil være en del som ikke kommer innunder dette. Vi vet at ulønnet omsorgsarbeid for sterkt pleietrengende familie-medlemmer er langt mer omfattende enn det som kanskje fanges opp i dagens ordninger. Innsatsen som gjøres, sparer samfunnet for store kostnader, men påfører dem som yter den, både i tap av inntekter og kanskje i mistede muligheter i arbeidslivet på lang sikt, problemer. Det kan derfor være behov for å se på om disse grensene er gode nok slik de er nedfelt i dagens system.

Endret folketrygd gir den enkelte gevinst ved å stå lenger i arbeid, men sikrer også retten til å ta ut tidligpensjon fra 62 år. Det er positivt. Forutsetningene om at det ikke kan tas ut en pensjon som er lavere enn minstepensjon, gir imidlertid begrensninger for 62-åringene. Når vi får rammen for framtidige AFP-ordninger til behandling, bør også de begrensninger som ligger i pensjonsuttak for denne gruppen, ses nærmere på – om de virker rettferdige, og om vi får den måloppnåelsen som vi er opptatt av.

Innstillingen fra arbeids- og sosialkomiteen viser at det vil bli et bredt flertall bak de vedtak som gjøres i dag. Fremskrittspartiet har valgt å stå alene, men det er interessant å merke seg at de vil stemme for forslag som står langt nærmere modellen for revidert folketrygd enn deres eget program. Det er faktisk en del av dagens realiteter som vi får understreket gjennom denne debatten. De viktigste forskjellene mellom flertallet og Fremskrittspartiet er Fremskrittspartiets ønske om å bevare besteårsregelen og gjennom det svekke sammenhengen mellom livsløpsinntekt og opptjente pensjonsrettigheter, og at Fremskrittspartiet ønsker å fjerne dagens ordninger som sikrer enslige minstepensjonister en noe høyere inntekt enn gifte minstepensjonister. Jeg var inne på det i et replikkordskifte. Jeg oppfatter at Fremskrittspartiet her ikke har fanget den situasjonen som faktisk er i samfunnet. Det er slik at det er enslige minstepensjonister som er de virkelig fattige. Det er de som sliter med lave inntekter. Dette er i all hovedsak enslige kvinner. Nå vil Fremskrittspartiet gi mer til gifte minstepensjonister enn de vil gi til enslige minstepensjonister. Det er riktig – for all del – at de løfter begge, men det har altså en vridningseffekt for dem som sliter tyngst, og som er de absolutte taperne i dagens system. Jeg synes det er synd, og mener det er grunn til å se nærmere på begrunnelsene for den type tiltak.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Robert Eriksson (FrP) [11:29:38]: På Senterpartiets landsmøte vedtok man at man ønsket en utredning når det gjaldt minstepensjonistenes levekår. Jeg regner med at bakgrunnen for en slik utredning er at man har en mistanke om at svært mange minstepensjonister har dårlig økonomi og en vanskelig hverdag, slik som Fremskrittspartiet har påpekt ved flere anledninger. Vi kan se i media at flere og flere minstepensjonister ikke har råd til et varmt måltid hver dag, ikke har råd til å hente ut forskrevne medisiner på apoteket. Samtidig ønsker nå flertallet at man skal redusere minstepensjonen i 2050 til 91 000 kr. Det er 35 000 kr mindre for en enslig minstepensjonist enn det Frem-

skrittspartiet legger opp til. Hvordan kan Senterpartiet forsvare en slik ordning? Vil Senterpartiet foreslå høyere minstepensjon i framtiden, når vil de foreslå det, og hvilket nivå mener Senterpartiet at garantipensjonen bør ligge på, slik at minstepensjonistene sikres en god og verdig økonomi?

Dagfinn Sundsbø (Sp) [11:31:01]: Ja, det er riktig som det sies, Senterpartiet kommer til å ha et skarpt blikk på hvordan inntektsutviklingen for minstepensjonister blir framover. Vi har også, som jeg har understreket før i dag, registrert at det er enslige minstepensjonister som det er spesielt viktig å ha søkelyset på. I pensjonsinnstillingen går vi inn for at garantipensjonen skal reguleres på en annen måte enn pensjon for øvrig, slik at vi ikke får tap der. Representanten peker på delingstallet og de konsekvenser det kan få. Jeg tror at Fremskrittspartiet gjør en feil når de så ensidig setter fokus på ett element i regulering av minstepensjonistenes inntektssituasjon og ikke ser på helheten, ikke også ser på de tiltak vi for øvrig har over statsbudsjettet, som gjelder bostøtteordninger, som gjelder andre forhold som i stor grad vil innvirke på den inntektssituasjonen de faktisk har. Men det skal være sikkert, Fremskrittspartiet må gjerne bli med oss på å ha et kritisk blikk på inntektssituasjonen for minstepensjonister i sum. Som en kanskje er klar over, var det for ti år siden Senterpartiet som gikk i bresjen for å korrigere nettopp dette, gjennom at vi fikk et løft i særtillegget på 1 000 kr pr. måned for minstepensjonistene.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

André N. Skjelstad (V) [11:32:45]: Dagen i dag er historisk. Vi behandler det som mange har omtalt som denne stortingsperiodens viktigste sak, den framtidige pensjonsmodellen, som skal gjelde fra 2010 og forhåpentligvis i lang tid framover. Vi slutfører på mange måter en lang og viktig reise, som startet med at Jens Stoltenbergs første regjering satte ned en pensjonskommisjon, hvis anbefalinger i NOU 2004:1 ble fulgt opp av forrige regjering gjennom St.meld. nr. 12 for 2004-2005, Pensjonsreform – trygghet for pensjonene, som endte i et forlik mellom Venstre, Høyre, Kristelig Folkeparti, Arbeiderpartiet og Senterpartiet våren 2005, som vi i dag sluttbehandler.

Jeg er stolt over den grundige prosessen som vi har vært gjennom. Det er en seier for det norske demokratiet, alle er blitt hørt. Alle er kanskje ikke like godt fornøyd, men det brennes ikke dekk i gatene i protest mot de vedtakene som vi gjør i dag. Det sier også noe om hvilken lykkelig situasjon vi faktisk er i.

Den opptjeningsmodellen for folketrygden som vi i dag vedtar, er god. De fleste av hovedelementene stemmer overens med Venstres primærstandpunkter, men det er ingen hemmelighet at vi gjerne så en modell med en bedre opptjeningsprofil for dem med høy utdanning, enten gjennom et høyere opptjeningstak eller gjennom pensjospoeng for fullførte studier – eller en kombinasjon av disse elementene. Det er viktig for å sikre legitimiteten til og oppslutningen om folketrygden også i framtiden. Spe-

sielt for kvinner med høy utdanning er det en ulempe. Lang studietid, noen år hjemme med barn, kanskje relativt høy inntekt som i mindre grad gir seg utslag i pensjonsopptjening, ville ha vært et problem. Venstre er litt forundret over at regjeringspartiene ikke vil strekke seg lenger for å imøtekomme legitime krav fra den gruppen, men vi står selvfølgelig inne for den avtalen vi har inngått. På vesentlige punkter er det tross alt blitt bedre enn utgangspunktet, gjennom forhandlinger, først mellom oss i komiteen og senere på annet nivå.

For Venstre er det også viktig å sikre en tredje pilar i pensjonssystemet, individuell pensjonssparing med skattefordel. Mulighetene for dette er som kjent avvirket av regjeringspartiene i forbindelse med budsjettet for inneværende år, etter en prosess som med respekt å melde ikke var spesielt god. Det er derfor bra og riktig at det som et resultat av forhandlingene skal innføres en ny modell for individuell sparing fra og med 2008. Det er også viktig å understreke at Venstre sammen med Høyre og Kristelig Folkeparti står fritt til å foreslå et høyere sparebeløp, og til å foreslå en videreføring av ordningen med individuell og kollektiv livrente, jf. protokolltilførselen til den inngåtte avtalen 21. mars 2007 mellom forlikspartene om modell for opptjening av uttak av alderspensjon i folketrygden. Derfor varsler jeg på vegne av Venstre allerede nå at vi kommer til å fremme forslag om et høyere beløp for pensjonssparing – og det skal fortsatt lønne seg å spare. Det er riktig at privat pensjonssparing isolert sett ikke har noen direkte tilknytning til den saken vi i dag behandler, men det er helt avgjørende for Venstre å få dette på plass for å inngå et helhetlig forlik om pensjon slik som det framstår i dag.

Det viktigste for Venstre har vært å få en folketrygd som er robust over tid, og vissheten om at vi har sittet med ansvar for en så stor og viktig sak, har vært utslagsgivende for at Venstre har vært med på pensjonsforliket. Alternativet, med en usikkerhet over lang tid, hadde vært langt dårligere. Venstre mener at vi må ha et system for framtiden som er forutsigbart, og som gir folk mulighet til å vite hva de får i pensjon. Ingen er tjent med at rammene for pensjonssystemet blir satt i spill av skiftende regjeringer.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Robert Eriksson (FrP) [11:36:50]: Venstre har ved flere anledninger tatt til orde for at man ønsker å innføre det man kaller for borgerlønn. Allerede i trygdeoppgjøret i fjor fremmet Venstre forslag om at minstepensjonistene skulle ha borgerlønn – de skulle opp på 2 G. Det samme legger Fremskrittspartiet opp til. Dessverre støttet ikke Venstre et slikt forslag under behandlingen av statsbudsjettet. Mitt spørsmål blir: Nå når Venstre har blitt med på en ny pensjonsmodell, som nærmest umuliggjør å få gjennomført en borgerlønn eller å få hevet minstepensjonen opp til det nivået Venstre ønsker, betyr det at Venstre nå har kastet sitt partiprogram over bord, eller betyr det at Venstre fortsatt vil fremme det forslaget for å få økt min-

stepensjonen til 2 G? Når vil de i så fall fremme det forslaget?

André N. Skjelstad (V) [11:37:53]: Som en del andre partier kaster ikke Venstre sitt program over bord. Å koble minstepensjonen med borgerlønn er vel å dra det noe langt, for det forslaget om borgerlønn som ble fremmet på et tidligere tidspunkt, var opptil 2 G. Det er nok revidert på et senere tidspunkt til 2,5 G. Men det har aldri vært noen kobling mellom minstepensjon og borgerlønn. Det er som sagt om minstepensjonen, og det har vi et sterkt syn på, på lik linje med det representanten Sundsbø tidligere redegjorde for når det gjaldt enslige minstepensjonister, er at det burde komme et høyere inntektstak for minstepensjonistene enn det er på det nåværende tidspunkt.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen [11:39:01]: Jeg har lyst til å starte med å si at i likhet med mange andre er jeg veldig godt fornøyd med at vi i dag behandler innstillingen til en melding der behandlingen skjer med basis i at vi har fått et bredt forlik. Det er historisk. Det er viktig, og det har vært viktig for Regjeringen å få det til. Jeg er veldig glad for at man i forhandlinger i Stortinget har lykkes med det.

Dermed føyer behandlingen i dag seg inn i en slags sak der denne pensjonsreformen har gått som en stafett mellom ulike regjeringer. Det var Stoltenberg I-regjeringen som nedsatte Pensjonskommissjonen. Den første prinsippmeldingen var det Bondevik II-regjeringen som la fram for Stortinget. Den dannet grunnlaget for pensjonsforliket våren 2005, som igjen dannet grunnlaget for at Stoltenberg II-regjeringen nå har lagt fram sin stortingsmelding, og vi har igjen fått et nytt forlik i Stortinget. Dette er tegn på at vi skal være i stand til å bygge den nye folketrygden i et bredt forlik. Det gleder meg, for det vil skape trygghet og sikre rammer rundt pensjonssystemet for framtiden. Det trenger vi.

Det er mye jeg gjerne skulle ha sagt, men jeg velger å kommentere en del av forslagene fra det partiet som har valgt ikke å delta i forliket, og som påstår i debatten i dag at deres forslag representerer et mye bedre pensjonssystem enn det forliket representerer. Det er jeg dypt uenig i, og derfor føler jeg det er grunnlag for å gå noe inn i de resonnementene som Fremskrittspartiet framfører i dag.

Det første er at besteårsregelen visstnok skal være mye mer rettferdig og god enn alleårsregelen. La meg bruke som eksempel person A og person B. Hvis vi sier at person A har hatt 300 000 kr i inntekt i 40 år, lik inntekt i 40 år, har vedkommende en livsinntekt som danner grunnlaget for pensjon, på 12 mill. kr. Hvis vi sammenlikner det med person B, som har tjent 50 000 kr hvert år i 20 år og deretter 450 000 kr hvert år i 20 år til, har vedkommende en livsinntekt på 10 mill. kr, altså 2 mill. kr mindre i inntekt i løpet av livet enn person A. Likevel vil person B med et slikt system få en høyere pensjon enn person A. Jeg synes det er veldig urettferdig at en person som har

jobbet jamt og trutt full tid i 40 år, skal få dårligere pensjon fordi han har tjent opp denne livsinntekten på en annen måte enn person B har gjort. Det er helt åpenbart at besteårsregelen først og fremst er skreddersydd for dem i yrkeslivet som har en klar karriereutvikling, som går fra å tjene lite i perioder til å tjene veldig mye i andre perioder. Det er urettferdig at de som har jamn inntekt i alle år, skal få dårligere pensjon enn de som har høy inntekt noen år. Det er urettferdig at det ikke er en sammenheng mellom livsinntekt og pensjon.

Så er det sagt at arbeidsmarkedet er slik at ikke alle kan jobbe fullt i alle år. Det er jeg enig i. Derfor er det også slik at forliket tar utgangspunkt i det faktum at man kan bli arbeidsledig og da selvfølgelig ikke greier å jobbe full tid. Da er man ledig, men man skal få pensjonsopptjening for ledighet. Så finnes det dem som ønsker å jobbe heltid, men som ikke får heltid og dermed må jobbe deltid. De skal få pensjonsopptjening som om de jobber heltid. Så finnes det dem som er i militæret, og som dermed ikke jobber. Derfor skal de få pensjonsopptjening. Så finnes det dem som har omsorgsoppgaver overfor barn, eldre, funksjonshemmede. De skal få pensjonsopptjening for det. Det som av den type grunner fører til at man ikke deltar i arbeidslivet, gir pensjonsopptjening. Men de som sier at de velger ikke å jobbe nå, de ønsker ikke å jobbe, får mindre pensjon enn de som jobber.

Jeg konstaterer at Fremskrittspartiet ønsker et system som er slik at de som velger ikke å jobbe, skal kunne få mer i pensjon enn de som jobber. Det vil jeg aldri være med på å si er et godt pensjonssystem, et rettferdig pensjonssystem.

Så sier Fremskrittspartiet: Vi beholder 40 års opptjening. Det betyr at en industriarbeider på Aker Kværner Verdal som f.eks. begynner som lærling som 18-åring – det er ikke noe spesielt ved det – og jobber i 40 år, har full opptjening når han er 58 år. Om han da jobber de fire neste årene til han er 62 år, får han null opptjening. At noen kan beskrive det som et rettferdig og godt pensjonssystem, er jeg ikke i stand til å være med på. Lik inntekt, som er karakteristisk for en industriarbeider, og mer enn 40 år, som er helt vanlig, gir altså null opptjening etter 40 år.

Så sier Fremskrittspartiet her i dag at funksjonshemmede og unge uføre som har null arbeidsinntekt, i framtiden skal bli minstepensjonister. Det er feil, og det er ganske oppsiktsvekkende når det største opposisjonspartiet må bruke som argumentasjonsteknikk faktafeil, og ikke engang har forstått hva det er man er uenig i. Det er ikke slik i dag at unge uførepensjonister blir minstepensjonister, og det kommer heller ikke til å være slik i framtiden. Vi utreder nå hvordan framtidens uførepensjon skal føre til en overgang fra uførepensjon til alderspensjon, men det er ingen elementer i den utredningen som tilsier at unge uføre i framtiden skal bli minstepensjonister. Så her konstruerer man en politikk som ikke finnes, og bruker den politikken som grunnlag for å tilkjennegi uenighet. Første punkt når man diskuterer framtidens pensjonssystem, er i det minste å forstå hva det er man er enig i, og hva man er uenig i.

Så er Fremskrittspartiet heldigvis enig i levealdersjustering. Det er et grunnleggende viktig trekk ved framtidens pensjonssystem at vi får et system som tar høyde for at levealderen kan komme til å stige. Alternativet er at vi må ha denne type justering av pensjonsreformen titt og ofte hvis ikke systemet tar høyde for at levealderen kan komme til å stige.

Forlikspartene lager en levealdersjustering som innebærer at når levealderen stiger med ett år, må vi jobbe åtte måneder lenger for å få samme pensjon. Fremskrittspartiets system innebærer at når levealderen stiger med ett år, må vi jobbe ett år lenger for å få samme pensjon. Jeg synes det er et veldig dårlig tilbud til folk i Norge at når vi er så heldige at levealderen går opp med ett år, må vi bruke hele det året til å jobbe for å opprettholde pensjonen. Jeg er helt sikker på at folk langt vil foretrekke en avtale mellom stat og den enkelte som går på at når levealderen stiger med ett år, må vi jobbe åtte måneder lenger for å få samme pensjon. Fremskrittspartiets system er også i så måte et veldig, veldig dårlig system.

Ut fra disse resonnementene er jeg som sagt veldig glad for at det bare er ett parti som ikke er med i forliket. Forliket representerer et godt fundament for det som blir et godt pensjonssystem for framtiden.

Så er det viktig for meg å understreke at mye arbeid gjenstår. Fundamentet legger vi nå på plass, men etter det skal vi nå utforme forslaget til lov, som vi da vil komme så raskt som mulig tilbake til Stortinget – Odelstinget – med. Så skal vi starte forhandlingene med partene i arbeidslivet om framtidens AFP. Vi må også se på hvordan den fleksible alderspensjonen fra 62 år eventuelt skal gjøres gjeldende for den private tjenstepensjonsordningen. Og vi må se på, i forhandlinger med partene i arbeidslivet, hvordan de offentlige tjenstepensjonene skal tilpasses f.eks. levealdersjustering, som er en del av kompromisset.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Robert Eriksson (FrP) [11:49:10]: La meg aller først få lov til å si at jeg synes det er interessant å registrere den retorikk statsråden legger seg på, og at det nærmest er kun statsråden som har forstått. Jeg har også registrert den debatten som har gått blant tillitsvalgte og ansatte ved Aker Verdal, som han viser til, og det virker ikke som om de er direkte enige med statsråden når det gjelder opptjeningen i det nye pensjonssystemet.

Det første jeg kunne tenke meg å stille spørsmål om, er: Bestriker statsråden at besteårsregelen er mer livsfasevennlig enn alleårsregelen? Det andre er at den sittende regjering har sagt at man skal avskaffe all fattigdom. Med det nye pensjonssystemet kan man oppleve at en garantipensjonist, eller en som har jobbet lite noen år, kan få en mindre alderspensjon – riktignok ikke minstepensjon, fordi garantipensjonen holdes så lavt – og kan da risikere å bli en alderspensjonist som har mindre utbetalt enn dagens minstepensjonist. Hvordan harmonerer det med å bekjempe fattigdom?

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen [11:50:20]: Nok en gang: Fremskrittspartiet forsvaret dagens pensjonssystem, med noen få justeringer.

Hva er et av hovedproblemene i dagens pensjonssystem? Jo, det er at en rekke mennesker, ikke minst kvinner, som Robert Eriksson ofte har vært inne på i debatten, kan jobbe i årevis, betale inn til folketrygden, og når de begynner å skulle ha pensjon, viser det seg at de allikevel blir minstepensjonister. De får like mye i pensjon som de som har jobbet null dager. I framtiden vil det være slik at de som blir minstepensjonister, er de som ikke har jobbet én dag, aldri har født et barn, aldri har hatt omsorgsoppgaver, aldri har vært i det militære. De skal på mange måter bli minstepensjonister. Men problemet i dag, med det systemet som Eriksson forsvaret, er jo at folk jobber i årevis i store stillinger og allikevel blir minstepensjonister. At det skal være et godt system for folk flest, og særlig kvinner, er for meg fullstendig uforståelig.

Jan Tore Sanner (H) [11:51:32]: Jeg kan ikke fri meg for å registrere at Martin Kolberg åpenbart har vunnet frem med sin strategi om at man skal bruke all tid på Fremskrittspartiet. Jeg tror vi alle står oss på å snakke litt mer om det vi har fått til, for det eneste som er sikkert med Fremskrittspartiets opplegg, er jo at det aldri kommer til å bli realisert, nettopp fordi vi nå har fått til et så bredt forlik som står seg over valg. Jeg mener vi har god grunn til å være stolte av det forliket som ligger i bunnen. Det vil skape trygghet for pensjon for både dagens og fremtidens pensjonister.

Mitt spørsmål knytter seg imidlertid til de elementene som nå ikke ligger på plass, nemlig uførepensjon, AFP og også tilpasning når det gjelder statens tjenstepensjon. Jeg ber statsråden bekrefte at også når det gjelder de elementene, skal det forankres i det samme brede flertall som nå har inngått et pensjonsforlik, nettopp fordi dette er elementer som er en del av pensjonssystemet vårt.

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen [11:52:35]: Jeg skjønner poenget med Sanners innledning til spørsmålet. Men jeg mener at noe som er viktig i denne pensjonsdebatten, ikke bare er en forankring i denne sal, men også en forankring ute i befolkningen, en forståelse for at det vi gjør, er både rettferdig og bra og nødvendig. Derfor tror jeg det også er nødvendig å ta tak i at Norges største opposisjonsparti f.eks. bruker helt feil faktagrunnlag som utgangspunkt for å gå imot forlikspartene. Det synes jeg vi skal gjøre dem oppmerksom på og ha en debatt om, fordi vi også trenger en forankring ute i befolkningen.

Til det siste, som egentlig er spørsmålet, har jeg lyst til å si at mye av det vi nå skal gjøre, skal skje i forhandlinger med partene i arbeidslivet, og det er helt avgjørende at de forhandlingene gjøres på en ordentlig og skikkelig måte. Men deler av dette må åpenbart behandles her. Det som er viktig for grunnlaget for forhandlingene, skal selvfølgelig forankres i Stortinget.

Åse Gunhild Woie Duesund (KrF) [11:53:56]: Dagens AFP-ordning er forbeholdt fagforeningsorganiserte.

Til tross for at denne ordningen ekskluderer arbeidstakere som av ulike grunner velger å være uorganiserte, dekker staten en betydelig del av utgiftene ved ordningen. Mange vil være enig i at det er vanskelig å forsvare store statlige overføringer til en pensjonsordning som ikke er tilgjengelig for alle. Vi i Kristelig Folkeparti har derfor tatt til orde for at også andre enn fagorganiserte kan få slutte seg til AFP-ordningen dersom det på den enkelte bedrift blir enighet om det. Hvordan stiller statsråden seg til et slikt forslag, og i hvilken grad vil han involvere Stortinget i det kommende arbeidet med endringer i avtalefestet pensjon?

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen [11:54:47]: Først: Jeg mener at det er en liten feil i det Woie Duesund sier, for grunnlaget for å bli omfattet av AFP-ordningen er ikke at den enkelte må være fagorganisert, men at bedriften er organisert. Så en kan være uorganisert på en organisert bedrift og likevel være omfattet av AFP-ordningen.

Regjeringen legger i stortingsmeldingen til grunn at vi også i framtiden skal ha en avtalefestet pensjon, altså et tillegg til den fleksible alderspensjonen i folketrygden som skal være avtalefestet, en del av en dialog med partene i arbeidslivet, der det er de som jobber i det organiserte arbeidsliv, som omfattes av ordningen.

Når det gjelder involvering av Stortinget, vil det måtte skje knyttet til statens bidrag til ordningen. Men utover det er det viktig å understreke at det er en avtalefestet ordning, slik at det er forhandlingene mellom partene i arbeidslivet som er det avgjørende for utformingen av ordningen.

Presidenten: Replikordskiftet er dermed omme.

Kari Kjønaas Kjos (FrP) [11:56:26]: I dag behandler vi en sak som er viktig for oss alle. Samtidig skal vi vedta hva slags samfunn vi ønsker oss. Et lands pensjonssystem forteller faktisk ganske mye om hvordan vi behandler de eldre og de svakeste i samfunnet, og i hvor stor grad vi verdsetter forskjeller blant folk.

Pensjonsmodellen har flere sider ved seg som jeg ikke liker, men jeg vil holde meg til pensjonsmodellens manglende verdsettelse av det å få og det å gi omsorg.

De siste årene har det i flere miljøer vært diskutert at det synes å gå mot et kaldere og tøffere samfunn. På et besøk på en helsestasjon i min kommune ble jeg fortalt om barn helt ned i første klasse som slet med psykiske problemer, angst eller depresjoner. De som hadde arbeidet lenge ved helsestasjonen, mente at dette var en helt ny trend. Barnevernet melder om stadig økning av nye saker, og hjemmetjenesten melder om at det ikke lenger bare er de eldre som har behov for hjemmehjelpstjenester i større eller mindre grad. Og: Kjernefamilien er under press.

Regjeringen var av den oppfatning at det å opparbeide omsorgspoeng ikke lenger var så viktig, nå som full barnehagedekning var målet. Men omsorg for og oppfostring av barn slutter ikke når de fyller fire år. Forliket har heldigvis tatt høyde for dette og utvidet tilbudet noe. Ikke alle er enig i Regjeringens syn at det offentlige kan overta ethvert ansvar på en bedre måte enn familien. Omsorg er

en av samfunnets viktigste oppgaver, og omsorg utføres i størst grad av kvinnene. Ikke alle har ork til å delta fullt ut i arbeidslivet samtidig som de har omsorgsforpliktelser.

For mange vil det å ha tid sammen med sine barn også etter skolepliktig alder være viktig. Redusert arbeidstid kan være nødvendig på grunn av arbeidssituasjonen for den ene av eller begge foreldrene. Innen mange yrker er det utstrakt reisevirksomhet eller ugunstig skiftarbeid. For andre igjen ligger utfordringen i et barn med særlige behov, sykdom eller funksjonshemming. Mange foreldre velger i en slik situasjon å arbeide redusert tid i noen år. Når pensjonen blir beregnet ut fra de 20 beste årene, har dette ikke ført til redusert pensjon for den enkelte. Med den nye modellen, hvor hvert år teller like mye, vil man hver eneste måned som alderspensjonist få redusert pensjon som straff for å ha yt ekstra omsorg.

Jeg kjenner også til flere godt voksne mennesker som ser at de har økonomi til å arbeide redusert tid et par år for å hjelpe sine gamle og syke foreldre. Med den nye pensjonen vil dette gi konkret redusert utbetaling den dagen de selv går av med pensjon.

Dagens bestårsregel har rett og slett en mye sterkere sosial profil og er langt mer livsfasevennlig enn alleårsregelen.

Man kan fort oppleve å leve i 30 år som alderspensjonist. Ganger man 30 år med tolv måneder, ganget med redusert pensjon fordi man tar ansvar for egne foreldre, vil mange oppleve at prislappen blir for høy. Vi kan risikere at enda flere velger offentlige løsninger for sine funksjonshemmede, psykisk syke eller rusavhengige barn, og vi kan risikere at voksne barns innsats overfor sine syke og gamle foreldre reduseres betraktelig.

I dag utfører enkeltpersoner en betydelig mengde omsorgsarbeid til beste for den som får omsorgen, og til store økonomiske innsparinger for samfunnet. Veltes alt dette arbeidet over på det offentlige, vil den enkelte oppleve dårligere omsorg, kostnadene vil øke betraktelig, og samfunnet vil stå overfor betydelige utfordringer i forhold til kapasitet.

Med regjeringspartier som har en grunnleggende motvilje mot privat initiativ og en grunnleggende tro på det offentlige som det eneste saliggjørende, forundrer ikke denne innstillingen meg. Men det forundrer meg at Kristelig Folkeparti, som liker å bli sett på som omsorgspartiet, er fornøyd med et pensjonsforlik som er så lite omsorgsvennlig.

Som jeg innledningsvis sa: Pensjonssystemet vil ofte gjenspeile det samfunnet vi ønsker oss, og det nye pensjonssystemet signaliserer dessverre at flertallet ønsker et kaldere samfunn hvor omsorg skal straffes økonomisk, og hvor de svakeste blir taperne.

S i g v a l d O p p e b ø e n H a n s e n hadde her teke over presidentplassen.

Hill-Marta Solberg (A) [12:01:44]: Når Stortinget nå behandler den nye folketrygden, er det en av de største og viktigste sakene vi skal behandle i denne stortingsperioden. De vedtakene Stortinget i dag fatter, vil bli stående

som viktige velferdspolitiske stolper gjennom mange tiår. De vil få betydning for alle framtidens pensjonister og deres pensjoner. De vil sikre en god, rettferdig og bærekraftig folketrygd.

Jeg er spesielt glad for at vi har fått til et bredt forlik om folketrygden. Dette pensjonsforliket vil stå seg gjennom skiftende politiske flertall i Stortinget i og med at seks ansvarlige partier har stilt seg bak. Jeg vil gi honnør til Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre, som på en konstruktiv måte bidro til at vi fikk dette forliket på plass. Representanten Sanner sa tidligere i et replikkordskifte her i salen at vi har grunn til å være stolte over det vi har fått til. Jeg er også enig i det.

De endringer som nå blir gjort i vårt folketrygdsystem, er egentlig ganske små sammenliknet med de dramatiske endringer som mange andre land i Europa er nødt til å gjennomføre i sine pensjonsordninger. I Norge er vi usedvanlig heldig stilt. Vi har Statens pensjonsfond, som kan bidra til å betale for framtidens pensjoner.

For Arbeiderpartiet er det meget viktig at framtidens folketrygd skal ha en god fordelingsprofil og være sosialt rettferdig. Det blir den. Lave og middels høye inntekter vil sikre folk en god pensjon i alderdommen.

For oss er det også meget viktig at det skal lønne seg å arbeide med det nye pensjonssystemet. Og det vil det. All arbeidsinntekt vil bli pensjonsgivende i fremtiden, også deltidsarbeid og sommerjobber.

Vi har vært opptatt av at den nye folketrygden må rette opp svakheter og urettferdigheter i dagens ordninger. Det vil den også gjøre. Det som har blitt kalt minstepensjonsfella, vil nå bli avskaffet. Dette er bra for mange kvinner som jobber deltid.

Det er også viktig at det etableres en tidligpensjonsordning i den nye folketrygden. Alle vil få mulighet til å gå av ved 62 år. Man vil få lavere alderspensjon fra folketrygden som 62-åring enn som 67-åring – naturlig nok, sånn må det være. Fordelen er imidlertid at man i fremtiden kan kombinere pensjon og arbeidsinntekt, slik at man samlet sett vil kunne komme meget godt ut økonomisk, og samtidig få lov til å bidra med sin arbeidsinnsats – om enn i begrenset omfang.

Det er også bra for framtidige pensjonister at de vet hva slags opptjeningssystem og utbetalingsordninger som vil være gjeldende i framtidens folketrygd. To viktige grep skal sikre at folketrygden også blir økonomisk bærekraftig i årene som kommer. Det er det vi har kalt leveårsjustering og metoden for indeksering, altså årlig regulering av pensjoner.

Etter hvert som det i Norge blir flere pensjonister pr. yrkesaktiv, er det også av den grunn nødvendig å gjøre noen endringer med folketrygden. Tidligere var det om lag fire yrkesaktive pr. alderspensjonist. Om ikke så altfor lenge vil dette forholdet nærme seg én til to. Det sier seg selv at pensjonssystemet da må stimulere folk til å stå lenger i jobben. Det er ønskelig at vi øker våre yrkesaktive år i antall. Vi trenger folks arbeidsinnsats i samfunnet vårt. På grunn av utdanningseksplasjonen vi har hatt de siste ti-årene, kommer ungdommen senere ut i arbeidslivet nå enn det som var tilfellet da folketrygden ble vedtatt i

(Hill-Marta Solberg)

1966. Også av den grunn bør vi stimulere til at flere velger å stå noe lenger i jobb.

Det er kun Fremskrittspartiet som, nær sagt, sin vane tro stiller seg utenfor dette brede politiske kompromisset her i salen i dag. Det har allerede vært berørt, men det er litt merkverdig hvordan Fremskrittspartiet i et så tungt, seriøst og alvorlig spørsmål som pensjonen har justert standpunktet underveis i flere omganger de senere årene. Jeg har også undret meg over det som blir sagt i salen her i dag fra Fremskrittspartiets side knyttet til minstepensjonsfella, og hvorvidt de som arbeider deltid, skal få det bedre eller dårligere med den nye ordningen. Jeg mener Fremskrittspartiet må se nærmere etter hva Stortinget faktisk kommer til å vedta i dag.

Det gjenstår mange sider ved den framtidige folketrygden. Vi skal ha på plass uførepensjon, etterlattepensjon og AFP. For Arbeiderpartiet er det viktig å få en videreføring også av AFP-ordningen, som skal tilpasses den nye folketrygden. Jeg er glad for at vi også har en bred forankring av det gjennom forlikene i Stortinget.

Erna Solberg (H) [12:07:15]: Over ganske mange år har det vært arbeidet for å gjøre det norske pensjonssystemet bærekraftig. Jeg tror det nå er tolv år siden jeg leverte en utredning i mitt eget parti om behovet for dette, der bl.a. en del av de spørsmålene som tas opp her, var ett av temaene.

Det er en langsom og vanskelig prosess å gjøre noe med noe som kanskje først og fremst har store konsekvenser når vi nærmer oss 2040 og 2050. Et skille jeg kan konstatere går gjennom denne salen, er skillet mellom de partier som er villig til å si at vi må gjøre noe nå for å sørge for at det blir bedre i fremtiden, og de som spekulerer i og tror at problemene vi ser i dag, ikke vil oppstå også i fremtiden.

Det handler om å være ansvarlig overfor fremtidige generasjoner utvikling og også ta ansvar for at den generasjonen som er i dag, og de generasjoner som kommer, ikke tar en for stor del av de ressursene som ligger i vårt samfunn. For Høyre har det vært grunnlaget for at vi har ment at vi skal ha en pensjonsreform. Så lenge det ikke er bærekraftig mellom generasjonene, må vi sørge for å gjøre det mer bærekraftig mellom generasjonene i fremtiden. Innenfor dette er det selvfølgelig mulig å lage mange forskjellige typer pensjonssystemer som gjør det mer bærekraftig. Det vi gjør i dag, er å vedta en reform som faktisk bygger på hoveddelen av dagens system, men endrer noen av de ulike delene av systemet slik at det blir litt mindre utgifter for fremtidige generasjoner og yrkesaktive å betale for fremtidige generasjoner av pensjonister. Men det er også viktig å si at de endringene vi gjør i dag, selvfølgelig bidrar til at de som velger annerledes enn å være fulltids yrkesaktiv et helt liv, fra de er 20 år til de er 70 år, kommer til å komme i en noe vanskeligere situasjon enn dagens pensjonister. Derfor har vi vært opptatt av at de som f.eks. tar lang utdanning eller har omsorgsansvar, også får muligheten til å få en god pensjon senere.

Når det gjelder omsorgsansvar, er vi kommet betydelig bedre i havn. Jeg har lyst til å understreke at det ikke bare er for dem med barn, men vi viderefører – i motsetning til det jeg oppfattet at en tidligere taler sa – ordningene knyttet til dem som har ansvar for eldre og funksjonshemmede. Men for dem med lang utdanning er vi ikke fornøyd med det vi har oppnådd i denne runden. Det er et problem, for vi vil i fremtiden ha et samfunn som krever mer og lengre utdanning, og det er et feil signal å gi, etter vår mening. Men det er slik at vi alle gir og tar når vi lager kompromisser. Å binde seks partier sammen i et kompromiss, som skal vare over mange stortingsvalg, innebærer at ingen får full pott på det de ønsker seg i utgangspunktet. Men da er det viktig å si at det må være muligheter og luftehull for å kunne sikre seg en god pensjon gjennom egen sparing på siden av det offentlige pensjonssystemet som er. Derfor har det vært viktig for de tre partiene fra ikke-sosialistisk side, som har samarbeidet i regjering tidligere, å slå helt klart fast at det å ha skattestimulerte muligheter til å spare til egen pensjon er et nødvendig luftehull for grupper som av ulike grunner ikke kommer godt nok ut i dette pensjonssystemet. Det skal ikke betales gjennom det offentlige overføringssystemet, men vi skal ha systemer som stimulerer til at flest mulig kan klare seg godt i alderdommen. Det betyr at man altså kan kompensere for valg man gjør ved å tjene opp mer pensjon på siden. Velger man å oppholde seg over år i utlandet, betyr det at man må gjøre en større investering for å spare for egen alderdom. Ett av de viktige kravene vi har hatt, er at de tre pilarene for fremtidige pensjoner er fullgode. Her har vi kommet et stykke på vei ved at systemet opprettholdes, men Høyre kommer til å slåss for at det skal være gode spareordninger for dem som låser opp sparepenger til alderdommen i fremtiden.

Hovedtrekkene i disse innsparingene og endringene gir bare den ønskede effekten vi vil ha, hvis vi samtidig sørger for at det også slår igjennom i hovedtrekkene når partene skal begynne å forhandle om AFP. Jeg har blitt litt usikker på hva statsråden egentlig mener om dette. Vi er av den klare oppfatning at hovedlinjene i dette systemet ikke skal motvirkes av et nytt AFP-system. Det er en del av avtalen. Det har vært sagt i hver eneste samtale vi har hatt, at det ligger i bunnen, og det har ikke vært uenighet om det. Det forutsetter jeg fortsatt ligger der fra Regjeringens side, og at det ikke vil bli et samarbeid om en AFP-ordning som f.eks. skal motvirke at folk skal stå lenger i jobb, for det er jo en av hovedreformene i dette pensjonssystemet.

Lise Christoffersen (A) [12:12:41]: Mye er allerede sagt, men det er likevel et spørsmål som jeg gjerne skulle hatt litt mer klarhet i, og det gjelder Fremskrittspartiets stillingtagen i denne saken, som jeg synes er ganske underlig.

Å sikre framtidige pensjoner er en utfordring ingen partier kan løpe fra. Da alderspensjonen i folketrygden ble innført, var det et stort velferdspolitisk løft. Alderspensjonen er en av de aller viktigste velferdsordningene vi har. Den sikrer alle en inntekt i alderdommen, også

dem som ikke har hatt egen inntekt tidligere. Den omfordeler inntekter fra dem som har mest, til dem som har minst. Dette elementet forsterkes i det foreliggende forliket.

Den gangen alderspensjonen ble innført i sin nåværende form, ble den bygd opp med utgangspunkt i éninntektsfamilien. Den utgjorde et stort framskritt for mange kvinner, som fikk egen inntekt ved oppnådd pensjonsalder. Ordningen var ment å være robust. Men selv om den skulle bygges gradvis opp, og alle visste at utgiftene kom til å øke etter hvert som tiden gikk, var det neppe noen i 1967 som kunne forutse de betydelige endringene i de grunnleggende forutsetningene som skulle skje allerede før systemet var ferdig utbygd, og som har ført til at vi ikke lenger har et bærekraftig system. Én ting var at særtillegget ble innført. Det var et bevisst valg. Det samme var det at fondering av trygden ble forlatt tidlig. Men viktigere er at andre sentrale forutsetninger har endret seg drastisk. Kampen for likestilling gav oss yrkesaktive kvinner med egen opptjening. Den endringen skjedde fort. Gradvis blir vi også eldre, som resultat av en vellykket velferdspolitik på mange samfunnsområder. Begge deler er positivt, men det har skapt noen utfordringer som vi er nødt til å håndtere. Systemet er ikke økonomisk bærekraftig om vi ser noen tiår framover.

Det er i seg selv en trussel mot framtidige rettigheter, som vi er nødt til å gjøre noe med mens vi ennå kan. I utgangspunktet er ikke det populært, men det ville være en stor unnlåtelsessynd bare å la det skure og gå til andre kan overta problemene. Alle vestlige land har den samme utfordringen. Komiteen var på studiereise i januar. I Danmark og Storbritannia så vi tendenser til politisk vegring. Der er det også fremmet endringer, men på en slik måte at de tyngste konsekvensene må framtidige politikere og framtidige generasjoner ta stilling til. Her er vi modigere. I et bredt forlik går partiene her og nå sammen om å gjøre det som er nødvendig – nesten alle i hvert fall, alle unntatt Fremskrittspartiet, som ikke engang meldte seg til forhandlinger. Det var overhodet ingen vilje til å bidra med noe som helst.

Det må være lov å spørre hvorfor. I utgangspunktet kunne det jo selvfølgelig skyldes at Fremskrittspartiet har meninger om pensjon som står så langt fra alle oss andre at et forlik som inkluderer Fremskrittspartiet, er helt utenkelig. Og kaster vi et blikk på Fremskrittspartiets program, eller like gjerne Fremskrittspartiets merknader i forbindelse med forliket i forrige periode, så er det mye som kan tyde på akkurat det. For både i Pensjonskommissjonen, ved behandlingen av St.meld. nr. 12 for 2004-2005 i forrige periode og i programmet for inneværende periode har Fremskrittspartiet vært klare og tydelige på følgende: Flat folkepensjon – minstepensjon – til alle. Resten får folk skaffe selv gjennom avtale mellom arbeidsgiver og arbeidstaker eller egen sparing. Et så usosialt system er det heldigvis ingen av de andre partiene som går inn for.

Men forundringen var stor, i hvert fall hos meg, da jeg leste Fremskrittspartiets merknader i dagens innstilling, fordi det er nesten ord for ord avskrift av Fremskrittspar-

tiets merknader fra forrige periode, men ett vesentlig avsnitt er utelatt: Flat folkepensjon – midt i programmerperioden. Og det eneste som står igjen der, er altså Fremskrittspartiets verbale avstandtaken fra å spare i framtidige utgifter. Og når jeg sier verbale, så er det fordi at når jeg leser videre, så ser jeg at Fremskrittspartiet faktisk er med på levealdersjusteringen, som er det største innsparings-tiltaket i hele forliket. Og at Fremskrittspartiet prøver å kamuflere dette faktum med noen formuleringer om at de vil beholde dagens system med noen mindre justeringer, så er jo ikke det riktig. Fremskrittspartiet er med på levealdersjustering, og er også med på noen positive elementer – det skal de også selvfølgelig ha – ordningen med fleksibel pensjonsalder fra 62 år, uten avkorting for samtidig arbeidsinntekt. Men det stopper altså ikke med det. Det viktigste innsparingstiltaket er de også med på; levealdersjusteringen. Så egentlig burde mye ligge til rette for at Fremskrittspartiet kunne forhandlet med resten av partiene, fordi de har løpt fra sitt eget usosiale forslag om flat pensjon. Og det er et godt utgangspunkt. AFP, som Fremskrittspartiet vil kutte i, er ikke tema i denne runden. Det er et godt utgangspunkt. De støtter altså de viktigste forslagene til innsparing og skal bare faktisk bruke marginalt mer enn oss andre til pensjoner i framtida. Det er et godt utgangspunkt. Likevel kunne de altså ikke være med på et forlik! Det smaker rett og slett av populisme, som ifølge Aschehoug og Gyldendals Store Norske leksikon, er en «betegnelse på publikumsfrieri innen politikken».

Formålet med å drive politikk er å få fram resultater. Så da aner jeg på en måte tegningen. Her tenker Fremskrittspartiet alt annet enn framtidige pensjoner. De tenker kommende valgkamper. Og det synes jeg er kritikkverdig når det gjelder Norges nest største politiske parti. De burde vært med og tatt ansvar sammen med oss andre.

Dagfinn Høybråten (KrF) [12:18:09]: Et sikkert og allment pensjonssystem er en bærebjelke i et godt velferdssamfunn.

Da tidligere sosialminister Egil Aarvik, fra Kristelig Folkeparti, i 1967 la fram og fikk vedtatt lovforslaget om en folketrygd for alle, var det en milepæl i historien om det norske samfunnet, og for så vidt det norske storting.

I dag passerer en ny milepæl. Endringene i alderssammensetningen i befolkningen som har inntruffet, og vil fortsette å inntreffe, har gjort at folketrygden måtte reformeres. Grunnlaget for framtidige pensjoner måtte trykkes. Et bredt flertall står i dag sammen om opptjeningsregler for framtidens pensjoner. De samme partiene som både var visjonære og ansvarlige på midten av 1960-tallet, da byggsteinene for dagens pensjonssystem ble lagt, står sammen om å bygge framtidens pensjon. Vi stod sammen om hovedprinsippene i et nytt pensjonssystem da Stortinget behandlet forrige regjerings pensjonsmelding, i mai 2005, og nå har vi også fått regjeringspartiet SV med i et bredt forlik.

Det brede forliket skaper politisk trygghet for både dagens og morgendagens pensjonister. Regelverket er kjent. Nærmest uansett valgutfall både i 2009 og i senere valg vil det i hvert fall være sånn at opptjeningsreglene for pen-

sjon står fast. Dette har en langt større sikkerhet for økonomien i pensjonisttilværelsen. Det er et viktig håndslag fra Stortinget til hele befolkningen.

Fra Kristelig Folkepartis side er vi fornøyd med at forliket slår fast at samfunnet honorerer ulønnet omsorgsansvar gjennom pensjonsopptjening. Det var en nødvendig premis for å kunne gå med på en overgang fra besteårsregel til alleårsregel. Den forandringen er i seg selv fornuftig, ut fra prinsippet om at pensjonssystemet må stimulere til arbeid. Men personer som har valgt å ta ulønnet omsorgsansvar, og har gjort en viktig innsats også i et samfunnsperspektiv, ville kommet uheldig ut fra en slik omlegging uten forandringene av omsorgsopptjeningen. Rettferdighetshensyn tilsa en justering.

Kristelig Folkeparti er også fornøyd med at vi gjennom forliket har bidratt til å skape politisk ro omkring prinsippet om at egen sparing til pensjon skal kunne gi skattefordeler. Folketrygd, tjenstepensjonsordninger i arbeidsforhold og egen supplerende pensjonssparing vil være tre piller i det framtidige pensjonssystemet.

Det endelige forliket avviker fra hva som var Kristelig Folkepartis og de to andre tidligere regjeringspartienes primære ønsker. Vi støtter likevel forliket, og er glade for det – ikke av hensyn til dagens regjeringspartier først og fremst, men av hensyn til pensjonistene. Vi har hele tiden sagt at vi ønsket et bredt forlik, og vi ville bidra til at det ble en realitet. Vi vil være gjenkjennelige og forutsigbare, særlig i en sak med så store langsiktige føringer og konsekvenser som denne saken har. Derfor er vi stolte av å ha vært bidragsyttere i denne sammenheng.

Jeg registrerer at det er et annet parti i denne salen som ikke synes at forutsigbarhet og gjenkjennelighet er særlig viktig, ei heller når det dreier seg om politiske valg som får konsekvenser for tiår framover. Å forandre standpunkt fullstendig om pensjonssystemet i siste sving, vrake et partiprogram og vrake grunnleggende prinsipper som partiet har stått for i Stortinget så sent som for mindre enn to år siden – jeg skal holde meg til parlamentarisk språkbruk i denne salen – er langt over grensen til å være seriøst.

Vi er på ingen måte i mål med det framtidige pensjonssystemet. Det økonomiske fundamentet for reformen hviler på at de nye reglene faktisk stimulerer folk til å stå lenger i arbeid. Hvis det ikke lykkes, er vi like langt. Etter min og Kristelig Folkepartis mening er det helt nødvendig som en forutsetning at reglene for førtidspensjon virker samme vei som resten av pensjonssystemet. Vi vil bevare et statlig bidrag til AFP-ordningene, og vi vil ha reelle muligheter til å velge mellom eller kombinere arbeid og pensjon i avslutningen av yrkeskarrieren. Men det må hele tiden lønne seg å arbeide. Det er helt åpenbart at innretningen av dagens AFP-ordning ikke er forenlig med disse prinsippene og dette målet. Det skal fortsatt være AFP etter 2010, og ordningen skal fortsatt være gunstig. Men den må være annerledes enn i dag. Det er en avgjørende viktig forutsetning at Regjeringen og partene i arbeidslivet finner fram til en felles forståelse av hvordan dette kan sikres i forbindelse med neste års hovedtariffoppgjør.

Regjeringen har i pensjonsmeldingen gitt konkrete rammer for det videre arbeidet med tilpasningen av AFP, i samarbeid med partene i arbeidslivet. Kristelig Folkeparti stiller seg helt og fullt bak disse premissene. Jeg vil minne samtlige 87 representanter fra regjeringspartiene om at også de – gjennom dagens vedtak – gjør det.

Vi forventer at statsråden sørger for at forlikspartnerne blir trukket inn i arbeidet med den videre utforming av AFP, slik at vi kan se til at våre felles prinsipper blir fulgt opp i praksis.

Presidenten: Presidenten set pris på at representanten held seg til ei parlamentarisk språkdrakt.

Dagfinn Høybråten (KrF) (fra salen): Så i denne sal, president!

Per Rune Henriksen (A) [12:23:26]: Flere talere før meg har framhevet at det pensjonssystemet som man under behandlingen i dag peker fram mot, er et system for framtiden – en framtid med større likhet når det gjelder yrkesdeltakelse og yrkeskarriere, enn det er i dag, en framtid hvor man vil leve lenger, og hvor det vil være færre yrkesaktive pr. pensjonist.

Sverre Myrli siterte fra debatten i denne salen den gangen folketrygden ble innført. Folketrygden er «ingen mild gave», ble det sagt den gangen, og skal «betales» med arbeid. Slik er det fortsatt. Skal vi sikre framtidens velferd, må vi sørge for at flere arbeider lenger.

Hva vil vi så gjøre for å få flere til å arbeide lenger? Vi vil sørge for et mer inkluderende arbeidsliv. Som stortingsflertallet gjorde i 2005, da det innførte en arbeidsmiljølov der arbeidstakernes interesser ble ivaretatt, må Regjeringen og stortingsflertallet sammen med det øvrige storting ta opp kampen mot sosial dumping og skape et mer inkluderende arbeidsliv, samtidig som man poengterer at arbeidsinnvandring er både nødvendig og bra for landet.

Vi skal utmeisle en seniorpolitikk der man tar vare på eldre arbeidstakere og deres bidrag i arbeidslivet og i økonomien.

Vi har behandlet en stortingsmelding om arbeid og velferd, som er gjennomsyret av at vi ønsker å åpne arbeidslivet og gjøre det mer inkluderende, slik at flere deltar.

Vi må også gjøre det lønnsomt for folk å delta i arbeidslivet – gjøre det lønnsomt å jobbe. Alleårsregelen er et nøkkelement i dette, at vi fjerner besteårsregelen, som statsråden her fra talerstolen så riktig har beskrevet som et system der først og fremst de som har brå karrierer lønnsmessig, blir ivaretatt.

Vi setter opp et system nå som vil gi trygghet når det gjelder pensjon og velferd. Og vi skal skape et system som er mer rettferdig. Dette er det bred enighet om blant alle de partiene som er med på dette forliket. Men det er ett parti som vet bedre enn alle andre.

Vi advarer alle våre barn mot fremmede voksne som lokker med godterier. I Bergen kaller vi dem «lokkemenn». De har sjelden noe godt i sinne. Fremskrittspartiets representanter er politikkers «lokkemenn». Det er ab-

solutt på sin plass å advare mot dem, for de har ikke noe godt i sinne. De står her i dag og sier at de vil justere dagens system – på en slik måte at den allerede svake sammenhengen mellom arbeid og pensjon vil bli ytterligere svekket. Samtidig framstiller de flertallets forslag, altså forslaget fra alle partier bortsett fra deres eget, som den rene katastrofen for dagens og framtidens pensjonister – med til dels temmelig fantasifulle beskrivelser av et uførepensjonssystem som vi ennå ikke er ferdig med å utarbeide.

Fremskrittspartiet er motstander av indekseringen. Den vil føre til ren armod, forstår vi. Dette er til tross for at vi vet at den vil gi økt kjøpekraft – det er det ingen uenighet om – kanskje ikke så mye for dem som går inn i lønnsforhandlinger, og som bidrar til økt produksjon, men som får kompensert dette med en sterkere, økt, kjøpekraft.

Fremskrittspartiet sier ikke at de vil regulere ytelsene i tråd med lønnsutviklingen. De sier at dette skal være et forhandlings spørsmål. Så vi vet ikke hva Fremskrittspartiet egentlig vil når det gjelder dette.

Det vi vet, er at Fremskrittspartiet har fremmet en annen politikk i sine programmer tidligere, som de i dag sier at de ikke vil fremme igjen, fordi de ikke vil få flertall for den. Ok, hva gjør de den dagen de får flertall? Det er mitt spørsmål til Fremskrittspartiet – og min advarsel til velgerne.

Rolf Terje Klungland (A) [12:28:53]: Jeg vil begynne med å sitere fra et notat som ble sendt ut fra Fremskrittspartiets stortingsgruppe så sent som 23. mai 2006, altså for mindre enn et år siden:

«Vi går inn for en lik folkepensjon som folk flest kan leve av.»

Folk flest skal altså kunne leve av Fremskrittspartiets forslag til pensjon. Hvem de er, de som ikke er «folk flest», gir de ingen svar på.

Jeg er stolt over at jeg er en del av et bredt flertall i denne sal som i dag vil sikre en pensjon som alle kan leve med og av.

Det internasjonale pengefondet, OECD og EU har alle pekt på at Norge er det land i Vest-Europa som nå legger føringene for en pensjon som man økonomisk kan håndtere også i framtiden. Men de viser til at det er noen forutsetninger for dette:

- Den første er å forholde seg til handlingsregelen om ikke å bruke mer enn 4 pst. av avkastningen på pensjonsfondet.
- Den andre er å ha en styring på nasjonaløkonomien slik at det ikke blir en ukontrollert pris- og rentevækst.
- Den tredje er å vedta et pensjonssystem som er bærekraftig også i framtiden.

Fremskrittspartiets politikk er svaret på alt det som de sier ikke må skje. Derfor er jeg stolt av at flertallet i dag er seg sitt ansvar bevisst.

Høyres representant Jan Tore Sanner kritiserer statsråden for at han bruker for mye tid på Fremskrittspartiets politikk. Selv brukte han opp mot 75 pst. av sin taletid på å snakke om det.

Retorikk er én ting, virkeligheten er noe helt annet. Det eneste som står fast i Fremskrittspartiets politikk, er vel

uttalelsen fra Fremskrittspartiets daværende leder, Carl I. Hagen, da han ikke ble stortingspresident:

«At Bondevik og Høyre ikke valgte meg til stortingspresident i 2001, da de hadde sjansen, er jo helt ubegripelig. Jeg går ut fra at mange av dem angrer seg nå. Det ville ansvarliggjort meg, og jeg ville ha vært avskåret fra alt som heter populistiske utspill.»

Fremskrittspartiet holder stø kurs i denne ene saken. Så får vi andre fortsette vårt arbeid for *alle* innbyggerne i Norge.

Historien vil vise at de grepene vi gjør i dag, vil øke pensjonen for alle, også for minstepensjonistene. I tillegg får vi et enklere og mer rettferdig pensjonssystem. Jeg skal bare ta ett eksempel: Hvis en framskriver indekseringen av pensjonen og forutsetter en lønsvækst på 1,5 pst. fram til 2050, vil en minstepensjonist øke sin kjøpekraft med nesten 50 pst.

Regnestykkene til Fremskrittspartiet henger ikke i hop. De vil mette de tusen med to fisk. Jeg vil derfor i dag overrekke en gave til Fremskrittspartiets representant Robert Eriksson – en kalkulator. Jeg håper han setter pris på at det er snakk om store tall. Så får vi se om de får regnestykkene til å gå opp i framtiden.

Representanten Rolf Terje Klungland overrekte representanten Robert Eriksson ein kalkulator.

Presidenten: Presidenten er overtydd om at representanten fra Framstegspartiet er veldig takknemleg for gáva. Så vidt presidenten forstår, har representanten bursdag i dag. Presidenten vil nytte anledninga til å gratulere han med dagen.

Svein Roald Hansen (A) [12:33:51]: I denne saken får vi igjen et eksempel på hvordan Fremskrittspartiet uten videre endrer politikk på tunge, viktige områder. I partiprogrammet, som altså gjelder for denne perioden, står det at

«Fremskrittspartiet ønsker en folkepensjon, som på sikt skal være lik for alle».

I innstillingen sier de at de vil opprettholde dagens system, men med noen justeringer. Igjen er det oljen Fremskrittspartiet bruker som argument for å gå bort fra en programfestet politikk som de har oppdaget at folk ikke vil ha, nemlig en politikk som gjør alle til minstepensjonister og overlater ansvaret for en god pensjon til den enkelte.

Det minner meg om noe Albert Einstein sa etter å ha gitt sin sekretær ukas oppgave til studentene ved universitetet i Basel, der han underviste. Sekretæren så på oppgavene og sa: Men professor, det er jo de samme oppgavene som de fikk i forrige uke. Ta det med ro, frøken, sa Einstein, jeg har endret svarene.

Det er det Fremskrittspartiet gjør når de oppdager at politikken de har programfestet, ikke helt slår an eller holder i møte med virkeligheten, som lokal støtte til bompenggeinnkreving er et eksempel på. De endrer svaret.

Representanten Robert Eriksson svarte ikke på spørsmålet fra Sverre Myrli. Betyr det at Fremskrittspartiet har

endret politikk, eller er målet på lengre sikt fortsatt et pensjonssystem med lik folketrygd for alle? Spurt på en annen måte: Kan folk flest stole på Fremskrittspartiets parti-program, eller kan de det ikke?

Representanten Eriksson sa at det ikke er bevist at det er nødvendig å endre pensjonen, selv om pensjonsutgiftene vokser sterkt og skal bæres av færre i arbeid. Har ikke Fremskrittspartiet lært noe av klimadebatten, hvor de har sagt det samme helt til det siste? Nå har de oppdagat at folk faktisk er bekymret for klimaendringene, så nå begynner også Fremskrittspartiet å erkjenne at drivhuseffekten ikke dreier seg om gartnerier.

Hvis det i 2030 eller 2040 skulle vise seg at verdiskapningen er enda høyere enn det som ligger til grunn for flertallets grep, tror jeg våre barnebarn vil finne mange fornuftige formål å bruke de ledige pengene på, bl.a. en stor og krevende gruppe eldre, nemlig oss. Hvis vi ikke gjør noe nå, tror jeg de av våre barnebarn som sitter i denne salen, blir nødt til å ta noen ganske dramatiske grep. Det er da vi kan snakke om en mørk dag for landet, fordi vi i dag ikke tok det ansvaret som er nødvendig.

Representanten Eriksson kritiserte de tre opposisjonspartiene som er med på avtalen, og mente at Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre har vært smålåtne og fått svært lite igjen. Men hva er det Fremskrittspartiet oppnår? Hvilken strime av lys er det de er i stand til å bringe inn på denne for landets og pensjonistenes mørke dag? Ingen ting, ingen verdens ting. Det er resultatet av å stille seg utenfor.

Denne praksisen med å endre politikk – eller som det også heter: snu kappa etter vinden – kan gi kortvarig glede, men problemer over tid. Man tærer nemlig på noe som er fundamentalt i politisk arbeid, og som er nødvendig – ens egen troverdighet.

Pensjonsordningene er hjertet i et velferdssamfunn der vi vil ta ansvar både for oss selv og for hverandre. Derfor er det så viktig at vi i tide forhindrer at denne hjertemuskel blir overarbeidet.

Selv om vi er i den utrolig heldige situasjon at vi har et sterkt voksende pensjonsfond som hjelpemotor, ser vi at vi må gjøre noe med dagens system hvis det ikke skal bli for tungt å bære om noen tiår, når det blir langt færre i arbeid og flere i pensjon. Dette er det ene viktige perspektivet vi ikke må glemme, men som mange av dem som kritiserer det vi nå skal vedta, ser bort fra.

Det andre viktige perspektivet vi må bygge debatten om pensjonssystemet vårt på, er dette: Pensjon er utsatt lønn. Også i denne debatten bruker Fremskrittspartiets representanter uttrykk som at dette har vi råd til, enten det gjelder å øke minstepensjonen eller garantipensjonen, eller det gjelder romslige ordninger for å kunne gå av tidligere enn ved 67 år.

Men det er ingen som gir oss pensjon; vi sparer til vår egen pensjon. Derfor må det også være slik som vi nå bygger inn i det nye systemet: Vil du gå av tidlig, må det få konsekvenser for din årlige pensjon. Dette rydder også opp i et forhold som det blir stadig vanskeligere å få forståelse for, at det du tjener ved å jobbe litt ved siden av tidligpensjon, avkortes. Mange opplever dette som at det

ikke lønner seg å jobbe litt, mens vi politikere altså med styrke sier at folk må jobbe litt mer. Det oppleves som dobbeltkommunikasjon, og det står i veien for å nå et annet viktig mål med denne reformen, nemlig å gi folk større valgfrihet og mulighet til å være litt i jobb, selv om man egentlig er blitt pensjonist.

Presidenten: Dei talarane som heretter får ordet, har ei taletid på inntil 3 minutt.

Karin Andersen (SV) [12:39:05]: Jeg tror det er viktig at vi fortsetter å omtale pensjonen slik som den faktisk er, at vi tjener opp pensjon. Vi sparer ikke. Det er de som til enhver tid jobber, som i hovedsak skal bære pensjonsutgiftene. Slik er det i dag, og slik kommer det til å være framtida. Og det er en av grunnene til at vi gjør de endringene som vi nå gjør.

Fremskrittspartiet har vært mye diskutert her i dag. En av grunnene til at jeg er meget kritisk til Fremskrittspartiet, er at de uttrykker seg som om de ikke sparer inn. Det gjør de. Ifølge de beregningene som nå er kommet fra Regjeringen – og det er beregninger som er gjort av SSB – sparer de med sitt opplegg i forhold til dagens folketrygd 20 milliarder kr, altså 6 milliarder kr mindre enn etter flertallets opplegg. Det er en ganske kraftig innstramming som Fremskrittspartiet gjør, men som de later som om de ikke gjør. I tillegg til det påstår de fra talerstolen her i dag at deres forslag kommer til å bidra til mer sysselsetting og verdiskaping, stikk i strid med de beregningene som er gjort av SSB, de samme beregningene som departementet har sendt til Stortinget. Det høres ut som om de skal selge en historie om at dagens ordning med omsorg for eldre, syke og funksjonshemmede ikke skal videreføres. Det skal de. Det står i meldingen, og det står i forliket. Det er viktig å snakke sant om dette.

Så har det vært noen runder her om langtidsutdanning. SV har i sitt program et ønske om å gi pensjonsopptjening til studenter. Men som jeg sa i mitt hovedinnlegg, var det utrolig viktig for SV i forhandlingene med opposisjonen at vi ikke svekket pensjonen for dem som har minst. Det var også klare føringer i forslaget fra 2005, som pekte på spesielle inntektsgrupper som Stortinget eksplisitt sa skulle ha like god eller bedre pensjon enn i dag. For SV var dette grupper som det var helt avgjørende å sikre, hvis vi skulle fortsette inn i en forhandling.

I og med at det har blitt sagt noe om dette i dag, har vi også behov for å si at da stod valget mellom å bruke veldig mye mer penger heller enn å svekke pensjonen for noen andre. Og for SV var det uaktuelt å svekke pensjonen for dem som har minst pensjon. Når det dreier seg om dem som har minst pensjon og ikke vil bli dekt av en god obligatorisk tjenstepensjon eller av AFP, tror jeg vi må komme tilbake og diskutere det om igjen og om igjen, for det er ingen tvil om at noen av dem som har minst pensjon, har så lite at de har vanskeligheter i hverdagen. Det er en realitet som vi er nødt til å diskutere om igjen og om igjen, og det vil ikke SV eller jeg på en måte feie under teppet og si ikke eksisterer. Og derfor – og nettopp derfor – var det så viktig at forliket ikke svekket pensjonen for dem.

Robert Eriksson (FrP) [12:42:19]: La meg aller først få lov til å takke for den flotte gaven jeg fikk fra representant Klungland. Jeg skal love at den skal bli godt brukt. Jeg er også overbevist om at hvis kalkulatoren er riktig og den virker, vil nok de samme tallene komme fram der som har kommet fram på den kalkulatoren vi har brukt.

Jeg har lyst til å kommentere en del ting. Det er ikke sikkert jeg rekker å kommentere alle påstandene som er kommet mot Fremskrittspartiet, men når det gjelder representanten Sanner, som sa at opptjening for studenter var viktig og et krav de fremmet helt til «the bitter end», synes jeg det er ganske rart at Høyre ikke hadde med det som ett av de kravene som ble sendt over før forhandlingene, i slutten av januar. Det står ikke i innstillingen. Der er det fire punkter, og opptjening til studenter er ikke blant de fire punktene.

Fremskrittspartiet har gjort noe for dem med lengre studier. Vi foreslår å beholde besteårsregelen. Studentorganisasjonene og Studentenes Landsforbund er på linje med Fremskrittspartiet i denne saken. De ønsker akkurat det samme og uttaler så tidlig som 4. oktober 2006 i studentavisen Studvest at deres primære ønske er å få beholde dagens besteårsregel, noe som definitivt vil gagne studentene best. Det har Fremskrittspartiet fulgt opp.

Så til Karin Andersen, som i sitt innlegg sa at det kunne godt hende at det finnes eksempler på dem som har deltidsstillinger, som ville ha kommet dårligere ut. Erik Orskaug, som er sjefsøkonom i Unio, som jeg regner med har mulighet til å regne forholdsvis rett uavhengig av hvilken kalkulator han bruker, har kommet fram til at de aller, aller fleste av de ca. 600 000 med deltidsjobb vil komme dårligere ut. Alle med en inntekt på mellom 200 000 kr og 240 000 kr vil tape på forslaget, ifølge Orskaugs beregninger.

Når det så gjelder statsråd Bjarne Håkon Hanssen, som sier at Fremskrittspartiets opplegg gjør at det blir flere minstepensjonister, at de som har tjent opp lite, vil bli minstepensjonister med Fremskrittspartiets system, er det feil. Her har tydeligvis ikke statsråden lest innstillingen. Fremskrittspartiet går inn for en avtrapping av inntektspensjonen opp mot garantipensjonen, på samme måte som flertallet gjør. Forskjellen er at Fremskrittspartiets opplegg, med dagens system, gir en bedre opptjening enn det systemet som foreslås, samtidig som vi ikke ønsker å regulere med levealdersjustering for garantipensjonistene, og gir en garantipensjon som er langt, langt høyere enn det flertallets opplegg innebærer.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [12:45:42]: Det er bra at Stortinget nå gjennomfører et bredt forlik i denne viktige saka. Jeg har lyst til å fokusere på to viktige, prioriterte temaer for Senterpartiet framover innenfor dette forliket.

Pensjoner er bl.a. trygghet for alderdommen, det er fordelingspolitikk, og det er ikke minst stimulans til å stå i arbeid for dem som har god arbeidsevne. Først vil jeg fokusere på fordelingspolitikken og de enslige minstepensjonistene.

Mens det i 1997 var om lag 242 000 minstepensjonister, er tallet i 2006 188 000, og derav er 90 pst. enslige kvinner. Kjøpekraften for disse 90 pst. enslige kvinnene er om lag 35 pst. av årsinntekten for lønnsinntakerne. Det er et stabilt prosenttall etter et betydelig hopp i 1999. Som vi vet, lever en ikke av prosenter, men en lever av kroner, og kroneforskjellen øker for hvert år når prosenten står stabilt.

På Senterpartiets landsmøte ble det spesielt fokusert på de enslige minstepensjonistene. Det er for oss et prioritert område. Det er ganske opplagt at forholdene må bedres gjennom særlige tiltak. Dette er en viktig fordelingspolitisk sak framover når vi kjenner den hverdagen som enslige minstepensjonister er i.

Det andre punktet er AFP-ordningen. Regjeringa sier i St.meld. nr. 5, som drøftes i dag:

«Overgangen til en tilpasset AFP-ordning vurderes i lys av Regjeringens forslag til innfasing av den nye alderspensjonen i folketrygden. Et forslag til ny AFP skal foreligge i god tid før hovedoppgjøret i 2008.»

Dette er en oppfølging av brevet fra statsministeren til partene i lønnsoppgjøret av 31. mars 2006.

AFP innebærer et årlig påslag til alderspensjonen i folketrygden. Det er en finansiering hvor også staten er inne og bistår. Det er da sentralt for Senterpartiet at vi arbeider målbevisst for å sikre formålet med AFP og statens medfinansiering, som i sin tid var knyttet til arbeidstakere som hadde hatt en særlig belastende yrkesdeltakelse og derfor hadde behov for særlig bevågenhet fra fellesskapet når en kom i en alder hvor det var vanskelig å stå i arbeid fullt ut. Dette fokuset må videreføres i det forslaget som legges fram fra Regjeringa i god tid før inntektsoppgjøret 2008.

Hans Olav Syversen (KrF) [12:48:59]: Også Kristelig Folkeparti vil gjerne si noen ord om den private pensjonssparingen, men først en liten bemerkning til representanten Klungland, som jo har annonsert at han ikke tar gjenvalg til Stortinget. Men etter å ha hørt hans innlegg tror jeg kan hende at han har en god framtid som pensjonsrådgiver. Hvis han har det, kunne det være positivt om han også kunne rådgi befolkningen til kanskje å se litt nærmere på privat pensjonssparing, som jo dette forliket heldigvis fortsatt gir grunnlag for å kunne gi råd om.

Fra Kristelig Folkepartis side er det viktig å si at vi ønsker et pensjonssystem basert på tre pilarer som vi mener er det beste grunnlaget for en god oppslutning og tillit i befolkningen, nemlig en bred folketrygd supplert med tjenstepensjonsordninger og til sist muligheter for stimulanter til å spare til egen pensjon ved siden av de obligatoriske ordningene. Derfor er vi fornøyd med at regjeringspartiene som en del av dette brede forliket har akseptert prinsippet om privat, eller individuell, pensjonssparing innenfor et årlig innskudd på 15 000 kr. Beløpet er lavt, men det er også mulig å regulere.

Vi har også merket oss av komitemerknadene – det har vi merket oss ganske nøye – at det er enighet om at det skal være en dialog mellom avtalepartene om utformingen av ordningen, og at skattereglene skal være de samme som for den tidligere IPA-ordningen.

Så vil jeg også si at primært ønsket vi fra Kristelig Folkepartis side en videreføring av de ordningene vi hadde fram til 2006. Jeg tror det hadde stått seg godt også i forhold til den forutsigbarhet befolkningen bør ha i en så viktig sak som pensjoner. Men slik ble det ikke, og derfor får vi si oss rimelig fornøyd med det utgangspunktet som nå foreligger, og som de tre tidligere regjeringspartiene også har mulighet til å endre på, jf. den avtalen som er inngått mellom partene.

Når dette er sagt, har jeg allikevel lyst til å si at vi er svært glade for det pensjonsforliket som nå er en realitet. Om presidenten tillater hipp hurra, er jeg litt usikker på, men betydningen for befolkningen av et forutsigbart pensjonssystem kan ikke overdrives, og det er det vi nå bidrar til.

Så har statsråden selv pekt på at det er på en måte grunnmuren som nå er lagt. Mange utfordringer gjenstår. Jeg vil kanskje særlig peke på én: Hvordan utformingen av uførepensjonen skal virke med det systemet vi nå vedtar, og ikke mot. I det arbeidet ønsker jeg både statsråden og Regjeringen lykke til.

Presidenten: I og med at me nærmar oss Noregs nasjonaldag, tillèt sjølvsagt presidenten «hipp hurra» på ein dag som i dag.

Sverre Myrli (A) [12:52:19]: I en replikk til André N. Skjelstad brukte Robert Eriksson begrepet «å kaste partiprogrammet over bord». Det var kanskje ikke helt hold i å komme med et slikt uttrykk i dag. Jeg stilte spørsmål i hovedinnlegget mitt, jeg stilte spørsmål i replikkordskiftet til Fremskrittspartiets talsmann, og en rekke andre talere i dagens debatt har stilt det enkle spørsmålet til Fremskrittspartiet: Gjelder programformuleringen om «en folkepensjon, som på sikt skal være lik for alle», fortsatt, eller ikke?

Robert Eriksson hadde 20 minutters taletid. Han har fått spørsmål om det i replikkordskiftet. Han har i ettertid hatt et treminutters innlegg. Men han har fortsatt ikke svart på spørsmålet som mange har stilt i dag. Jeg ønsker svar på det, rett og slett fordi jeg er interessert i å høre hva som er Fremskrittspartiets modell. Jeg har i seks år jobbet med disse spørsmålene, også sammen med Fremskrittspartiet ut fra deres modell, og synes det ville være interessant å få høre hva som nå er Fremskrittspartiets overordnede målsettinger for et nytt pensjonssystem. Det kan ikke være for mye forlangt av landets nest største parti – som vi ønsker å ta på alvor.

For å spare tid – for jeg skjønner at det brukes som unnskyldning – stiller jeg et spørsmål som det går an å besvare med ja eller nei: Gjelder fortsatt følgende formulering fra Fremskrittspartiets program:

«Fremskrittspartiet ønsker en folkepensjon, som på sikt skal være lik for alle.»

– Ja eller nei.

Jan Tore Sanner (H) [12:54:30]: Jeg vet ikke om jeg skal starte med å forsøke å besvare det spørsmålet.

Pensjonsreformen inviterer til å løfte blikket og se fremover. Vi diskuterer en pensjonsreform frem mot 2050. Når vi har en debatt som virkelig inviterer til å løfte blikket, hadde jeg håpet at den skulle dreie seg om litt annet enn Fremskrittspartiets valgløfter. Med all respekt synes jeg det blir litt smått når det er en pensjonsreform som skal gjelde et par generasjoner fremover, som står på agendaen.

Når jeg allikevel er nødt til å gå i clinch med herr Eriksson, er det to grunner til det. Den første er at han åpenbart må ha bekymringsfullt dårlige leseferdigheter. Det er ikke tilstrekkelig å lese det som står før komma, når man leser punkt 1 i våre krav som ble oversendt til departementet 31. januar, man må også lese det som står etter komma. Der står det at Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ser på pensjonspoeng for studenter som et supplement eller alternativ, eller i kombinasjon med det å løfte opptjeningstaket.

Den andre grunnen er at Eriksson og Fremskrittspartiet er så veldig opptatt av å fortelle at alle skal få mer, at ingen skal få mindre – ingen skal tape på dette, alle skal vinne med Fremskrittspartiets opplegg. Men da har man åpenbart ikke forstått hvorfor vi gjennomfører en pensjonsreform. Vi gjennomfører en pensjonsreform fordi det er nødvendig å dempe veksten i pensjonsutgiftene. Det er nødvendig å stimulere mer til arbeid. Vi skal sørge for å skape trygghet for pensjon – ikke i 2006, men i 2030 og 2050. Vi skal sørge for at vi ikke legger en utgiftsbombe under morgendagens skattebetalere. Det er derfor vi gjennomfører en pensjonsreform.

Det er åpenbart at det er selve dette fundamentet i generasjonstenkningen eller forvaltningstenkningen og forvalteransvaret som Fremskrittspartiet ikke har forstått. Når vi ser at pensjonsutgiftene som andel av verdiskapningen fordobles i løpet av de kommende 40–50 årene, når vi vet at vi i Norge vel har et statlig pensjonsfond, men veldig svak privat sparing, når vi vet at vi får en eldre befolkning og færre arbeidstakere – ja, da er det nødvendig å gjennomføre denne reformen for å skape trygghet for pensjon. Det er åpenbart at det er selve dette fundamentet som ligger til grunn for pensjonsreformen, Fremskrittspartiet ikke helt har forstått eller i hvert fall ikke har tatt helt inn over seg. Da blir det egentlig en litt meningsløs debatt å diskutere om den ene gruppen skal få litt mer eller mindre med Fremskrittspartiets opplegg, fordi man åpenbart ikke ser det samme behovet for langsiktig tenkning og forutsigbarhet som heldigvis det brede flertall i Stortinget gjør.

Presidenten: Representanten Robert Eriksson har hatt ordet to ganger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Robert Eriksson (FrP) [12:57:40]: Jeg skal forsøke å svare på det som jeg ikke rakk i det forrige innlegget.

Arbeiderpartiet, tradisjonen tro, også representanten Lise Christoffersen, snakker om Fremskrittspartiet og populisme. Hvis Arbeiderpartiet og de andre partiene i denne salen hadde fulgt med, ville de ha sett at Fremskrittspartiet

partiet har en lang tradisjon for gjennom behandlingene av trygdeoppgjørene å ivareta pensjonistenes opptjente rettigheter. Det bør ikke være noen stor bombe at vi faktisk følger opp dette også i denne behandlingen. Det bør heller ikke være noen stor overraskelse at vi følger opp det vi sa i forbindelse med behandlingen av pensjonsreformen.

Til slutt til Sanner: Dette er nettopp en stor innrømmelse fra forlikskameratene av det Fremskrittspartiet hele tiden har sagt, at denne reformen er en gedigen sparereform, og det bekrefter representanten Sanner.

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen [12:58:57]: Det kunne vært veldig fristende å fortsette å stille spørsmål til representanten Eriksson, men jeg skal puste dypt og la være.

Jeg skal bare knytte noen kommentarer til AFP-ordningen og ikke minst det spørsmålet som representanten Erna Solberg stilte, og som vel flere har vært inne på, om forholdet til AFP. Som jeg sa i mitt hovedinnlegg, legger vi nå fundamentet for det framtidige pensjonssystemet. Men det betyr ikke at vi er ferdige med det. Nå har vi grunnmuren på plass som gjør at vi etter hvert kan bygge videre på framtidens uførepensjon, vurdere eventuelle tilpasninger av de private tjenstepensjonsordningene, gjennomføre tilpasningene av de offentlige tjenstepensjonsordningene og starte arbeidet med å tilpasse framtidens AFP til den nye grunnmuren, til det nye fundamentet i det helhetlige pensjonssystemet.

Som det står i meldingen, vil Regjeringen nå invitere partene i arbeidslivet til en bred prosess om utforming av en tilpasset ordning for avtalefestet pensjon, AFP. I dette arbeidet vil Regjeringen legge vekt på følgende:

AFP-ordningen skal også i framtiden bidra til et godt tidligpensjonssystem fra 62 år. En tilpasset ordning skal understøtte målene for et nytt pensjonssystem. Staten skal videreføre sitt samlede økonomiske bidrag til AFP-ordningen. AFP skal fortsatt sikre at de som ønsker det, kan gå av ved 62 år på en verdig måte. Dette sikres ved at AFP videreføres i form av et årlig påslag til alderspensjonen i folketrygden. Alderspensjonen fra folketrygden og AFP skal kunne kombineres med arbeidsinntekt uten avkorting i pensjonen. Og til slutt: Overgangen til en tilpasset AFP-ordning vurderes i lys av Regjeringens forslag til innfasing av den nye alderspensjonen i folketrygden, et forslag til ny AFP skal foreligge i god tid før hovedoppgjøret i 2008.

Jeg har ingen ønsker om å si noe som helst annet enn det som står i stortingsmeldingen og intensjonene i det forliket som vi har vært enige om. Det er ingen tvil om at dagens AFP må tilpasses den virkeligheten som kommer, som følge av dagens behandling, og som følge av det forliket som er inngått. Det grunnleggende viktige er jo at motivasjonen til arbeid, som nå klart etableres i det som vedtas i dag, må gjenspeiles i framtidens AFP.

Rolf Terje Klungland (A) [13:02:11]: Jeg er uenig med representanten Sanner fra Høyre, som sier at en skal frede Fremskrittspartiet i denne debatten. Det er jo Frem-

skrittspartiet som står for noe helt annet enn det flertallet her gjør, men jeg skjønner intensjonen. Det er jo tross alt Fremskrittspartiet som skal sikre at Høyre igjen, dersom det går som Sanner håper, skal komme inn i regjeringskontorene.

Så har jeg lyst til å gi et svar i forhold til det som representanten Syversen fra Kristelig Folkeparti spurte om, det som gikk på den private pensjonsordningen. Jeg og Arbeiderpartiet er veldig opptatt av å få til en pensjonsordning som er mest mulig lik for alle. Da stiller vi noen prinsipielle spørsmål ved om det skal være slik at de menneskene som har råd til å spare til sin egen pensjonsordning, skal få en delprivatisering fra staten, eller om det skal være slik at vi skal ha en pensjonsordning som er mest mulig rettferdig. Det er et spørsmål som jeg synes er litt prinsipielt, og som en bør tenke over.

Til slutt har jeg lyst til å trekke fram litt av historien, slik jeg oppfatter den, når det gjelder Fremskrittspartiet. Partiet ble startet som et parti som var imot skatter og avgifter. Det var Anders Langes parti. Så overtok Carl I. Hagen, og det ble et liberalistisk parti, der en skulle ha minst mulig skatter og avgifter og minst mulig politisk styring. Gjennom tiden har det blitt et konservativt parti, der en vil ha minst mulig endringer, men vil bruke mest mulig penger og ha lave skatter. Nå oppfatter jeg det faktisk som at Fremskrittspartiet er i ferd med å bli et reaksjonært parti, og jeg skal begrunne det med to saker:

Da vi gjorde endringer i arbeidsmiljøloven da den ble revidert, stemte Fremskrittspartiet imot endringene. De ville beholde den gamle arbeidsmiljøloven, for da var den så fantastisk god. I dag, og i innstillingen til debatten i dag, vil de altså beholde den pensjonsordningen som har vært, i størst mulig grad, for nå har den blitt så fantastisk god.

Jeg er klar over at representanten Eriksson fra Fremskrittspartiet ikke har mer taletid igjen, men det er nok nye som er klare til å overta. Vi er alle spent på om de har de samme svarene i samme sak.

Sverre Myrli (A) [13:05:25]: En lang debatt er snart over, og vi kan konkludere med at vi ikke har fått svar på det spørsmålet som så mange har stilt til representanten fra Fremskrittspartiet: Gjelder formuleringene i partiprogrammet om lik pensjon til alle, eller ikke?

Robert Eriksson har i dagens debatt hatt, så vidt jeg kan se, 27 minutters taletid fra denne talerstolen, inkludert replikkordskiftet. Det enkle spørsmålet som så mange har stilt, har vi altså ikke fått svar på. Vi andre er jo stolte av partiprogrammene våre. Vi andre elsker å prate om det som står i partiprogrammet, og benytter enhver anledning til å prate om det som står der. Hvorfor det er så vanskelig for Fremskrittspartiet å svare på dette spørsmålet, er for meg ubegripelig. Jeg synes faktisk det er ganske alvorlig at når så mange representanter fra så mange partier har stilt det enkle spørsmålet om hva som er Fremskrittspartiets politikk på dette området, så er det taushet.

Jeg skjønner at vi ikke kommer videre, men jeg vil anbefale og oppfordre landets velgere til å stille spørsmålet til Fremskrittspartiet, dette spørsmålet som vi medrepre-

sentanter åpenbart ikke får svar på. Landets velgere bør stille spørsmålet: Kan vi stole på det som står i Fremskrittspartiets program?

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 1.

(Votering, sjå side 2696)

S a k n r . 2

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om samtykke til deltakelse i en beslutning i EØS-komiteen om innlemmelse av fellesskapsprogrammet for sysselsetting og sosial solidaritet – PROGRESS (2007-2013) (Innst. S. nr. 169 (2006-2007), jf. St.prp. nr. 51 (2006-2007))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

(Votering, sjå side 2697)

S a k n r . 3

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om endringer i statsbudsjettet for 2007 under Helse- og omsorgsdepartementet (Innst. S. nr. 167 (2006-2007), jf. St.prp. nr. 44 (2006-2007))

Presidenten: Etter ønske frå helse- og omsorgskomiteen vil presidenten føreslå at debatten blir avgrensa til 1 time og 25 minutt, og at taletida blir fordelt slik på gruppene: Arbeidarpartiet 30 minutt, Framstegspartiet 20 minutt, Høgre 10 minutt, Sosialistisk Venstreparti 10 minutt, Kristeleg Folkeparti 5 minutt, Senterpartiet 5 minutt og Venstre 5 minutt.

Vidare vil presidenten føreslå at det blir gjeve høve til replikkordskifte på inntil fem replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av Regjeringa innanfor den fordelte taletida.

Vidare føreslår presidenten at dei som måtte teikne seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Det er vedteke.

Dag Ole Teigen (A) [13:09:01] (ordfører for saken): Gjennom denne stortingsproposisjonen om endringer i statsbudsjettet for 2007 under Helse- og omsorgsdepartementet tar Regjeringa en rekke grep for å forbedre pasientbehandlingen, både gjennom å styrke sykehusøkonomien og ved å sikre en bedre organisering.

De viktigste grepene er at Regjeringa har besluttet å slå sammen Helse Sør og Helse Øst til Helse Sør-Øst samt at det foreslås en tilleggsbevilgning på 800 mill. kr til sykehusene.

For meg som saksordfører har det vært av betydning å sikre saken en rask framdrift for å bidra til at helseforetakene kan benytte tilleggsbevilgningen på en mest mulig hensiktsmessig måte i 2007. Jeg ønsker å takke komiteens medlemmer for å ha bidratt på en konstruktiv måte for å få til en så tidlig behandling som praktisk mulig.

Jeg er også tilfreds med at både Regjeringens beslutning om å opprette Helse Sør-Øst og forslaget om tilleggsbevilgning til sykehusene samler brede politiske flertall i komiteen. Samtidig inneholder innstillingen en rekke særmerknader fra de respektive grupperingene. Jeg vil derfor primært gjøre rede for regjeringspartienes syn i denne saken.

Helt siden sykehusreformens begynnelse har vi vært kjent med at det har eksistert utfordringer når det gjelder samarbeidet mellom sykehusene i Oslo-området. Grensen mellom de to store regionene har gått tvers gjennom hovedstaden. Nærliggende sykehus tilhører dermed to forskjellige helseregioner. Vi får da store muligheter for å samordne bedre på tvers i hele hovedstadsområdet.

Det er nødvendig med bedre samspill for å sikre bedre behandling, bedre ressursbruk og bedre faglig kvalitet, f.eks. mellom Ullevål og Rikshospitalet-Radiumhospitalet. Fordi disse sykehusene styres av hver sin helseregion, har det vist seg vanskelig å gjennomføre nødvendig faglig samarbeid og felles styrking av kompetanse og kapasitet, f.eks. når det gjelder kreftbehandling.

For å sikre best mulig pasientbehandling i framtiden er det behov for bedre samordning av fag- og forskningsmiljøer, og vi må få til bedre utnyttelse av bl.a. personell, arealer og IKT. Vi vet at i dag må pasientjournaler kjøres i drosje mellom sykehus som ligger nært geografisk i Oslo, fordi datasystemene ikke kommuniserer med hverandre. Å ta i bruk mulighetene IKT gir er et framtidig grep for å bedre pasientbehandlingen, og det er helt essensielt å sikre at det er teknisk mulig å utveksle nødvendig informasjon mellom ulike datasystemer.

Behovet for bedre samordning og ressursutnyttelse mellom Helse Sør og Helse Øst, i Oslo-området spesielt, ble debattert under Stortingets budsjettbehandling i fjor høst. Nå har Regjeringa besluttet å slå sammen Helse Sør og Helse Øst og å etablere et nytt regionalt helseforetak med navnet Helse Sør-Øst RHF, senest innen 1. juli 2007. Sammenslåingen bygger på likeverdighet mellom Helse Sør og Helse Øst. Vi skal etablere noe nytt, bygd på det beste fra begge de to regionene. Omfanget av arbeidsplasser i Hamar og Skien vil bli opprettholdt.

Komiteens flertall, medlemmene fra regjeringspartiene samt Fremskrittspartiet og Høyre, støtter Regjeringens beslutning om å opprette Helse Sør-Øst. Sykehusene må organiseres slik at pasientbehandlingen blir best mulig, og en sammenslåing vil kunne frigjøre ressurser som i dag må benyttes til andre formål enn pasientbehandling, slik at nettopp pasientbehandlingen kan styrkes.

Det samme flertallet støtter Regjeringens forutsetning om at gevinster Helse Sør-Øst RHF oppnår gjennom arbeid for å forbedre koordinering og ressursutnyttelse, må beholdes i regionen og komme pasientbehandlingen i hele den nye regionen til gode.

En annen viktig forutsetning er at en sammenslåing, i tillegg til å komme hovedstadsområdet til gode, også vil komme pasienttilbudet i hele den nye regionen og de andre regionene til gode, fordi parallell oppbygging av tilsvarende kapasitet flere steder i Oslo-området trekker spesialistressurser ut fra distriktet og fra de andre regionene.

Bedre koordinering i hovedstadsområdet kan derfor gi bedre muligheter for rekruttering av helsepersonell og spesialister andre steder i landet, både i og utenfor den nye regionen. En sammenslåing vil også gi grunnlag for å styrke forskningen. Samlet sett vil dermed en samlet administrativ overbygning og felles styre gi et mer robust grunnlag for helhetlig styring, til pasientenes beste.

Helse Sør-Øst blir en stor region, både når det gjelder ansatte, og når det gjelder økonomi. Men det er viktig å presisere at dette handler om å etablere en ny felles regional overbygning. Det betyr ikke dramatisk for de enkelte lokale sykehusene og helseforetakene.

Å få rettet opp sykehusøkonomien er den aller viktigste budsjettsaken i helsepolitikken. I proposisjonen fremmer Regjeringen forslag om å styrke sykehusene med 800 mill. kr i tillegg til ca. 75 milliarder kr som Stortinget bevilget i budsjettet for 2007. Av de 800 millionene er 50 mill. kr avsatt til samhandlingsprosjekter mellom spesialisthelsetjenesten og kommunene, og 50 mill. kr avsatt til å styrke rusarbeidet. De resterende 700 millionene fordeles mellom helseregionene, slik at Helse Midt-Norge får 275 mill. kr, Helse Nord 225 mill. kr, Helse Vest 100 mill. kr og nye Helse Sør-Øst 100 mill. kr.

Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet er enig med Regjeringen i at den økonomiske situasjonen i helseforetakene er svært krevende i flere regioner og meget alvorlig i de to nordligste regionene, Helse Midt-Norge og Helse Nord. Vi støtter derfor forslaget om en tilleggsbevilgning for å styrke økonomien til de regionale helseforetakene på en slik måte at vi fortsatt kan gi gode og likeverdige helsetjenester til hele befolkningen. Dette vil også bidra til å styrke økonomien i distriktene i den nye regionen. Samtidig ser vi at Helse Midt-Norge og Helse Nord nå får en større andel av midlene enn det en fordeling etter det ordinære inntektssystemet skulle tilsi. Vi har forståelse for dette ut fra den meget alvorlige økonomiske situasjonen disse to regionale helseforetakene nå står overfor. Videre viser vi til at departementet har opprettet et utvalg som skal vurdere nåværende inntektsfordeling mellom de regionale helseforetakene, og vi imøteser resultatet av denne vurderingen.

Det er viktig å understreke at selv om vi fortsatt står overfor betydelige utfordringer i forhold til sykehusøkonomi, har vi også fått til svært mye. Regjeringen har ryddet opp i de økte pensjonskostnadene, investeringsmidlene trappes opp med 1 milliard kr innen 2010, det er bevilget ekstra midler til å rette opp skjevdeling, og basismidlene har økt. Tilleggsbevilgningen Stortinget nå er invitert til å vedta, utgjør sammen med den allerede vedtatte økningen i statsbudsjettet et betydelig løft for sykehusene.

Nye opplysninger fra Norsk pasientregister viser at i 2006 var det 58 000 flere opphold i norske sykehus enn det var året før – en økning på 4,3 pst. Det gjelder innleggelser, dagkirurgi og dagbehandling. I fjor ble det registrert over 1,4 mill. opphold på offentlige og private somatiske sykehus. I tillegg var det over 3,5 mill. polikliniske konsultasjoner i 2006 – en økning fra 2005 på 2,7 pst.

Jeg vil understreke at Regjeringen varsler flere andre tiltak for å sikre bedre pasientbehandling og ressursutnyt-

telse, herunder å skjerpe krav til rapportering og styring, å bedre utnyttelsen av IKT og å styrke medarbeidermedvirkningen i omstillingsprosesser. Systemet med aktivitetsbasert finansiering skal gjennomgås, med sikte på at ISF-refusjonen knyttes til pasientforløp heller enn til enkeltinnleggelse. Vi må sørge for at det er de pasientene som trenger det mest, som blir prioritert først, og vi må sørge for at finansieringssystemet ikke gir incentiver til at pasienter blir skrevet ut for tidlig.

En slik omlegging av ISF-refusjonen vil kunne bidra både til å unngå uheldige vridninger i forhold til hvem som blir prioritert, og til å sikre bedre pasientforløp. I tillegg vil en omlegging kunne legge til rette for bedre utgiftskontroll.

Av tilleggsbevilgningen på 800 mill. kr avsettes 50 mill. til særskilte samhandlingsprosjekter mellom spesialisthelsetjenesten og kommuner, som en oppfølging av arbeidet knyttet til lokalsykehus. Dette gjelder i Helse Nord, i Vestfold og i Helse Fonna i Helse Vest.

I en helsetjeneste der mennesket skal stå i sentrum, har god samhandling mellom forvaltningsnivåer avgjørende betydning for det helhetlige behandlingstilbudet, og derfor er det viktig med noen pilotprosjekter for å utvikle slik samhandling videre.

Det avsettes også 50 mill. kr av tilleggsbevilgningen til tverrfaglig spesialisert behandling for rusmiddelmissbruk i regi av spesialisthelsetjenesten. Samlet er dermed bevilgningene til ulike former for rusbehandling økt med rundt 210 mill. kr siden denne regjeringen tiltrådte.

Ventetid til vurdering og behandling er i mange tilfeller for lang. Det er derfor behov for en ekstraordinær satsing for å styrke rusfeltet, få flere behandlet og sikre nyhenviste behandling etter gjeldende regler og fastsatte frister.

Regjeringen har videre varslet en behandlingsgaranti for unge under 23 år samt en opptrappingsplan for rusfeltet.

Statsråd Sylvia Brustad [13:18:52]: Vi har ambisiøse mål for helsepolitikken. Tjenestene skal ha høy kvalitet. De skal være tilgjengelige innenfor en akseptabel ventetid og avstand, og tilbudene skal nå ut til alle, uavhengig av økonomi, sosial status, alder, kjønn og etnisk bakgrunn. Den norske helsetjenesten er blant de beste i verden, og det er det god grunn til å være stolt av. Aldri før har så mange pasienter fått behandling, det har aldri før vært så mange ansatte i norske sjukehus, og vi har aldri bevilget så mye penger som vi gjør i dag.

I 2006 ble det registrert over 1,4 mill. opphold på offentlige og private somatiske sjukehus. Det er en økning på 58 000 i forhold til 2005. I tillegg var det altså over 3,5 mill. polikliniske konsultasjoner i 2006 – 390 000 flere enn det var i 2002.

Det har vært en vekst i opphold i Helse Øst på om lag 27 000, i Helse Sør på om lag 22 000, i Helse Vest på 8 000, i Helse Midt-Norge på 5 000 og i Helse Nord på 6 000. De private kommersielle sjukehusene hadde 10 000 færre opphold i 2006 enn i 2005, altså en nedgang på om lag 20 pst. i forhold til 2005. Denne nedgangen er mange

ganger oppveid av økningen ved våre offentlige og private ideelle sjukehus. Dette er i tråd med Regjeringas politikk. Private kommersielle sjukehus er et viktig supplement til det offentlige, men sentrale velferdsoppgaver skal primært løses gjennom god utnyttelse av det offentlige tilbudet og av offentlige ressurser. Ledig kapasitet i offentlige sjukehus skal utnyttes på best mulig måte, og tallene fra i fjor viser at det var mye å gå på i det offentlige.

I 2005 var det om lag 1 200 flere leger og om lag 2 400 flere sjukepleiere i spesialisthelsetjenesten enn det var i 2002. Samtidig får vi mer helsetjenester igjen pr. årsverk som følge av økt effektivitet.

Til tross for sterk vekst i etterspørselen etter sjukehus-tjenester de senere åra, er ventetidene innenfor somatikk redusert og har stabilisert seg på rundt 70 dager i gjennomsnitt.

I perioden 2002–2007 er driftsbevilgningene til sjukehusene økt med reelt om lag 8 milliarder kr.

Mye fungerer godt ved våre sjukehus. Vi får hjelp for svært mange helseproblemer, og vi venter ikke særlig lenge på hjelpa. Sjukehusene holder gjennomgående høy aktivitet og god kvalitet landet rundt.

Vi står imidlertid overfor medisinsk-teknologiske endringer som gir dokumentert bedret overlevelse og behandlingsresultat. Denne utviklinga bidrar f.eks. til at flere eldre kan tilbys behandling, fordi behandlinga i dag er mer skånsom. Det bidrar til å øke livskvaliteten for en stadig større del av befolkninga, og jeg vil nevne to eksempler.

Forekomsten av hjerteinfarkt og hjertekrampe blant menn i alderen 40 til 74 år er f.eks. redusert med 70 pst. de siste 35 åra. Årsakene til denne positive utviklinga er selvfølgelig mer effektive forebyggingstiltak, slik som endringer i livsstil, men også forbedringer av metoder og hvordan man skal behandle dette. Ny og mer pasientvennlig teknologi har f.eks. gjort det mulig å gjenopprette blodstrømmen i årer som er tette, og gjennomføre helbredende inngrep før hjerteinfarkt har rukket å utvikle seg. Det har vært en fordobling av antallet pasienter som har fått denne behandlinga, fra om lag 5 000 pasienter i 2000 til nesten 12 000 i 2005. Mens alder tidligere ble vektlagt, er metodene nå så skånsomme at livsforlengende behandling kan tilbys uten åpen kirurgi, slik at det i praksis ikke lenger en noen aldersgrense for behandling av hjertesjukdommer.

Et annet eksempel er forekomsten av overvekt og fedme i Norge. Det øker blant barn, unge og voksne. Vi vet at dette er risikofaktorer for en rekke sjukdommer og plager. De vanligste sjukdommene er diabetes 2, høyt blodtrykk, hjerteinfarkt, leddplager mv. Tidligere fantes det få eller ingen behandlingsmuligheter for denne gruppen. For få år tilbake opererte vi f.eks. 20 pasienter i året, i dag behandler vi 1 000. Dette viser at det har vært en relativt omfattende vekst i behandlingstilbudet til denne pasientgruppa.

Den stadig økende etterspørselen etter helsetjenester og muligheten til å kunne behandle flere på en bedre og mer skånsom måte, gir oss også noen utfordringer. Det blir stadig viktigere å prioritere riktig og legge organisa-

torisk til rette for at faglige og økonomiske ressurser kan unyttes på best mulig måte.

Jeg har nylig opprettet et nytt Nasjonalt råd for kvalitet og prioritering i helsetjenesten. Det er fordi vi trenger et felles kunnskaps- og verdigrunnlag for prioriteringsarbeidet.

13 kvinner og 13 menn har fått ansvar for å gjøre oss tryggere på at det gjøres kloke valg når ny behandling skal introduseres.

Pasienters kunnskaper om egen sjukdom og livssituasjon er vesentlige bidrag til helsevesenets samlede kompetanse. Derfor har jeg valgt å gi dette rådet sterk brukerrepresentasjon. Det er et tydelig signal om at Regjeringa legger vekt på å ivareta brukerperspektivet i alt det arbeidet vi gjør.

Rådets mandat dekker hele helsetjenesten: barn, unge, voksne, eldre, både primærhelsetjeneste, spesialisthelsetjeneste, psykisk helse, rusbehandling og somatikk. Det betyr også at rådet har fått et helt spesielt ansvar for å synliggjøre grupper som ellers ikke har så høy status i vår helsetjeneste.

Et av rådets viktigste oppgaver vil være å gi anbefalinger om hvordan pasienter skal få et likeverdig tilbud. Det betyr – og jeg vil si det helt klart – at når man blir enig om å innføre nye behandlingsmetoder og f.eks. nye, dyre kreftmedisiner, skal mennesker i hele landet få tilgang til det. Det skal ikke være avhengig av hvilken helseregion en bor i.

En annen viktig oppgave for rådet er samhandlinga mellom spesialisthelsetjenesten og kommunene. Vi vet mye om at beslutninger på et nivå får konsekvenser på et annet nivå. Når f.eks. eldre mennesker skrives ut fra sjukehus, og i noen tilfeller kanskje tidlig nok, vet vi at det har konsekvenser for hva primærhelsetjenesten må stille opp med i form av tilbud, rehabilitering eller andre ting.

Opprettelse av dette rådet betyr at jeg ønsker at denne typen saker skal inn i ordinære prioriteringsprosesser. Rådet skal bidra til at vi får et bedre grunnlag for å nå målet om likeverdige, kvalitetsmessig gode og moderne tjenester for alle, uavhengig av bakgrunn, økonomi, geografi, alder og kjønn.

Sammenslåinga av Helse Sør og Helse Øst er en sak som Regjeringa har jobbet med over lengre tid. Som kjent mottok vi også oversendelsesforslag fra to av opposisjonspartiene her i Stortinget om samme sak. Som Stortinget er vel kjent med, har det over lang tid vært knyttet store utfordringer til spesialisthelsetjenesten, spesielt i hovedstadsområdet. Det er behov for bedre koordinering og samordning mellom Helse Sør og Helse Øst, for å få et enda bedre pasienttilbud og langt bedre utnyttelse av ressursene.

Jeg er glad for at det er brei støtte til denne sammenslåinga, og for at det er den beste måten å møte disse utfordringene på. Vi står nå midt oppe i forberedelsene til etablering av Helse Sør-Øst RHF og arbeider med å avvikle dagens regionale helseforetak. Blant annet har jeg som kjent nylig utpekt det kommende styret. Etablering av Helse Sør-Øst skjer innenfor foretaksmodellen, og alt dette er viktige steg framover for norsk spesialisthelsetjenes-

te, og først og fremst for pasientene. Regjeringa legger til grunn at alt skal være på plass senest innen 1. juli, men det ligger i det at vi forsøker å få det til raskere.

Når så Regjeringa i februar fremmet forslag om tilleggsbevilgninger til våre sjukehus, var det fordi vi mente at det var nødvendig – det er opplagt. Årsaken til at forslaget ble fremmet da, var at budsjettprosessene i de regionale helseforetakene for 2007 avdekket mer krevende utfordringer enn det Regjeringa var klar over da vi la fram vårt statsbudsjett i oktober i fjor.

I to av regionene, Helse Midt-Norge og Helse Nord, er de økonomiske utfordringene blitt så store at de to styrene mot slutten av 2006 meldte til meg at de ikke kunne nå Stortingets resultatkrav for 2007 uten at det ville få store negative konsekvenser for pasienttilbudet. På dette grunnlaget var det at Regjeringa valgte å fremme forslag om tilleggsbevilgning. Jeg vil understreke at dette på langt nær er noen ønsket situasjon. Jeg mener at bevilgninger, så langt som overhodet mulig, skal gis én gang i året, og det er i den ordinære behandlinga av statsbudsjettet for kommende år. Jeg mener det skal være meget sterke grunner for å avvike fra dette i framtida.

Det er heller ingen ønsket situasjon at vi har foreslått en annen fordeling av tilleggsbevilgninga enn det fordelinga etter det ordinære inntektssystemet skulle tilsi. Det kommer heller ikke til å bli noen vane. Fordelinga var imidlertid helt nødvendig for å kunne opprettholde et desentralisert og godt faglig tilbud for pasientene i de to nordligste regionene, som har de største økonomiske utfordringene.

Som varslet i proposisjonen tar jeg nå ytterligere grep for å forbedre oppfølginga av og kontrollen med de regionale helseforetakene. Departementet har allerede hatt den første fulle gjennomgangen av den økonomiske utviklinga hittil i 2007 for alle de fem regionale helseforetakene. Mitt hovedinntrykk er at det nå er tatt mange viktige grep for å få et bedre system for kontroll og rapportering mellom det regionale nivået og de enkelte helseforetakene lokalt. Jeg forventer også at dette vil gi seg utslag i de resultater som helseforetakene oppnår. De første prognosene for 2007, basert på de to første månedene av dette året, viser imidlertid at helseforetakene fortsatt står overfor meget krevende oppgaver.

Tilleggsbevilgninga som er foreslått, er mye penger ved starten av et år. Vi må likevel være forberedt på at det må gjennomføres omstillingstiltak i mange helseforetak for at Stortingets resultatkrav skal nås.

Etter rusreformen har vi fått en betydelig økning i henvisninger til rusbehandling i spesialisthelsetjenesten. Ventetid til vurdering og behandling mener jeg i mange tilfeller er for lang. Det er en av grunnene til at vi foreslår at det bevilges 50 mill. kr ekstra i år til en innsats for å redusere antall ventende rusmiddelavhengige og sikre at flere får behandling. Arbeidet med rusfeltet er høyt prioritert av denne regjeringa. Jeg vil komme tilbake til Stortinget med en nærmere redegjørelse om evalueringa av rusreformen så snart det lar seg gjøre, og jeg vil også om kort tid legge fram en opptrappingsplan for rusfeltet, hvor jeg kommer til å fremme ytterligere tiltak.

Til sist: Lokalsjukehusene er en svært viktig del av norsk helsetjeneste. Dette bekreftes også av den arbeidsgruppa som vi satte ned i høst for å utrede lokalsjukehusenes akuttfunksjoner. Arbeidsgruppa påpekte at 50 til 70 pst. av pasientene som innlegges akutt, også kan ferdigbehandles ved lokalsjukehusene. Det er bred enighet om at lokalsjukehusene representerer en trygghet i lokalsamfunnene, og at deres fortrinn er breddekompetanse, nærhet og lokalkunnskap. Lokalsjukehus skal også levere tjenester av høy kvalitet, og det skal stilles samme kvalitetskrav til små som til store sjukehus. Som kjent anbefaler arbeidsgruppa noen generelle prinsipper, standarder og tiltak for fortsatt å sikre høy kvalitet i akuttfunksjoner, akuttmedisinske behandlingsskjeder og i lokalsjukehusfunksjonen for øvrig.

Jeg legger nå trykk på arbeidet for å få en positiv utvikling i lokalsjukehusene. Ved at vi foreslår 50 mill. kr ekstra for å følge opp forslag fra arbeidsgruppa, vil vi prøve ut nye modeller og nye prosjekter for hvordan vi skal kunne forbedre lokalsjukehusene ytterligere. Dette vil være stimuleringsmidler som skal gå til tiltak landet rundt. Jeg vil også på egnet måte og så snart som mulig komme tilbake til Stortinget med en redegjørelse om hvordan jeg ser for meg at forslagene fra arbeidsgruppa om lokalsjukehus skal følges opp.

T h o r b j ø r n J a g l a n d hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Harald T. Nesvik (FrP) [13:34:11] (komiteens leder): Jeg ønsker å stille et spørsmål til statsråden, ut fra den redegjørelsen som hun har holdt, men rent innledningsvis må jeg si at jeg er litt forundret over den måten helseforetakene har agert på i denne saken. For en og en halv måned siden vedtok Helse Midt-Norge å fordele disse pengene. Det vil si at en og en halv måned før Stortinget som bevilgende myndighet nå i dag bevilger disse pengene, har man altså fattet vedtak i styret. Jeg synes det er en særdeles underlig måte å ha respekt for Stortinget og Stortingets arbeid som bevilgende myndighet på, og det kunne ha vært fristende å spørre om statsråden vil se litt på den saken, og på hvordan man faktisk agerer.

Så til mitt spørsmål til statsråden. Nå begynner snart regnskapene å gjøres opp i de regionale helseforetakene. I den situasjonen ber jeg om at statsråden redegjør litt for den faktiske situasjonen knyttet til fjoråret. Er situasjonen slik som man forventer, eller kan det, slik som meldinger kan tyde på, være at situasjonen er verre regnskapsmessig enn det vi kunne vente oss?

Statsråd Sylvia Brustad [13:35:17]: For det første: Når det gjelder vedtak i Helse Midt-Norge, er det, meg bekjent, ikke slik at midlene er fordelt. Det er ikke vedtatt hvordan de skal brukes internt i regionen. Det er selvsagt slik at en må vente på pengene til Stortinget har vedtatt dette. Det mener jeg er helt klart.

Når det så gjelder situasjonen pr. nå, kan jeg prøve å gi en litt mer detaljert oversikt over det. Ved utgangen av februar i år viser sjukehusenes resultater et negativt avvik mot budsjett på 179 mill. kr. Så hovedbildet er at Helse Nord fortsatt har ganske krevende utfordringer. I Helse Midt-Norge ser vi en betydelig forbedring. Ikke minst er det gledelig nå at det for første gang på mange år ser ut til å være lys i tunnelen også ved St. Olavs Hospital, som har vært den store hodepinen i Helse Midt-Norge gjennom mange år. Helse Vest ser ut til å gå meget bra. Ikke minst ser Helse Bergen ut til å gå i balanse. Når det gjelder Helse Øst, melder de om at de har krevende omstillingstiltak, men de legger opp til å gå i balanse i inneværende år. Det er hovedbildet, veldig kort fortalt.

Inge Lønning (H) [13:36:36]: 18. januar i år, dvs. for godt og vel to måneder siden, skrev fraksjonslederne for de fire opposisjonspartiene brev til statsråden og bad om at statsråden skulle komme til Stortinget for å redegjøre for situasjonen i helseforetakene. Jeg er usikker på om dette er å forstå som redegjørelsen, men vi har i hvert fall ikke mottatt noe skriftlig svar, så jeg vil gjerne vite når vi kan regne med å få et slikt svar.

Det andre spørsmålet knytter seg til den nye måten å føre statistikk på, når man skjelner mellom det som kalles private ideelle og private kommersielle sykehus. Jeg er litt interessert i hvorledes den grenselinjen trekkes, etter hvilke kriterier, om det er organisasjonsformen for sykehusene. For å konkretisere det: Hva er f.eks. Feiringklinikken? Er den ideell, eller er den kommersiell, i statsrådens statistikk?

Statsråd Sylvia Brustad [13:37:34]: For det første skal det være slik at Stortinget har fått et skriftlig svar på det spørsmålet som opposisjonspartiene hadde. Vi meldte tilbake i den proposisjonen hvor vi la fram forslag om disse 800 mill. kr, hvor vi også meldte at Regjeringa skulle slå sammen Helse Sør og Helse Øst. Jeg mener at begge de to grepene er tiltak for å gjøre situasjonen i helsevesenet vårt i denne delen av landet, i de to regioner som nå blir én, og i landet for øvrig betydelig bedre enn det som var utgangspunktet.

Så er det slik at jeg ikke fører noen statistikk over hvilke sykehus som er hva, men til det konkrete spørsmålet føler jeg behov for å si to ting: Det ene er at den økningen som har vært i de offentlige sykehus, har vært betydelig større enn det som har vært nedgangen i private og kommersielle. Når det gjelder Feiringklinikken spesielt, er det et av de sykehusene som vi mener kommer inn under betegnelsen «private ideelle sykehus».

Gunvald Ludvigsen (V) [13:38:48]: Eg er glad for å høyre statsrådens beskriving av lokalsjukehusa, og at ho seier at lokalsjukehusa er viktige. Det er eg svært einig i, men eit faktum er at vi har noko som blir kalla kritisk masse, og at dersom ein institusjon, eit lokalsjukehus spesielt, blir så liten at han kjem under den kritiske massen, vil han ramle saman. Det er jo eit faktum at mange av des-

se lokalsjukehusa allereie i dag er så små at dei truleg kanskje er under den kritiske massen.

Så seier statsråden at ho vil kome igjen og følgje opp denne lokalsjukehusrapporten ganske fort. Men tida går, og her er inga tid å miste, trur eg, så mitt spørsmål er følgjande: Vil statsråden sende ut ei klar melding til helseforetaka om at alle kutt når det gjeld lokalsjukehusa, no må liggje inntil oppfølginga av lokalsjukehusrapporten blir lagd på bordet?

Statsråd Sylvia Brustad [13:39:51]: Det er igjen viktig for meg å understreke at alle lokalsjukehus skal bestå. I den grad det fortsatt er noen debatt ute om det, og det skjer jo fra tid til annen, er det bortkastet energi.

Jeg er helt enig med representanten Ludvigsen i at det er viktig at disse sykehusene både har nok å gjøre og fornuftige ting å gjøre. Da er mitt resonnement at det er nød nok til alle. Det gjelder bare at vi fordeler arbeidsoppgavene på en slik måte at folk er trygge på at de får den hjelpa de trenger, f.eks. at det ikke er for lange avstander i forbindelse med akuttfunksjoner, heller ikke når det gjelder fødetilbud, som veldig mange kvinner naturlig nok er opptatt av. Derfor er det også så viktig med de 50 mill. kr som vi nå har fremmet forslag om, og som det ser ut til at vi får tilslutning til fra Stortinget, slik at vi får prøvd ut ulike modeller for å organisere dette på en bedre måte. Så må de endringene som skjer ved sykehusene, gå sin gang, men jeg kan forsikre representanten om at Regjeringa har til hensikt å komme tilbake til Stortinget med hvordan vi vil foreslå at vi skal følge opp arbeidsgruppa rapport på en rask og egnet måte.

Harald T. Nesvik (FrP) [13:41:04]: Jeg har lyst til å følge litt opp de foregående replikker, for de gikk nettopp på lokalsykehusene.

Én ting er at vi sier at lokalsykehusene skal bestå. Det står veldig fint i Soria Moria-erklæringen, og jeg tror de aller fleste av oss faktisk ønsker at lokalsykehusene skal bestå. Problemstillingen er knyttet til innholdet i sykehusene, og det er nettopp rapporten om hva disse lokalsykehusene skal inneholde, vi venter på. Vi ser at det er en prosess ute i de regionale helseforetakene: De snakker om sommerstengte fødeavdelinger, og de snakker om problemer knyttet til rekruttering som følge av at de faktisk ikke vet hva lokalsykehusene skal inneholde i framtiden, hva de skal drive på med. Det gjør at vi kan frykte at rekrutteringsproblemene kommer til å bli enda større hvis vi ikke kommer på banen ganske raskt og definerer hva de skal inneholde.

Jeg vil utfordre statsråden: Når kan vi vente å få den saken hit? Nettopp for å stoppe alle debattene og usikkerheten med hensyn til både rekruttering og andre ting i sykehusene, må vi få dette på plass, slik at vi får trygghet for lokalsykehusene, som er så viktige for lokalbefolkningen.

Statsråd Sylvia Brustad [13:42:09]: Jeg legger opp til å komme med noen forslag til oppfølging allerede i revidert nasjonalbudsjett – det er ikke langt unna. Det vi

ikke greier å få til til da, kommer jeg tilbake til i statsbudsjettet.

Jeg er helt enig med representanten Nesvik i at det er viktig å avklare noen rammer for hva lokalsjukehusene skal inneholde, sjøl om det vil være forskjeller rundt om i landet. Det går jeg ut fra at vi er helt enige om.

Når det gjelder rekruttering, som er et betydelig problem enkelt steder i landet, mener jeg at en del leger i framtida må være mer åpne for å reise dit ut pasientene er: fra store sjukehus til små sjukehus, mer ambulerende virksomhet til sjukestuer, osv. Jeg er også innstilt på at vi må ha en gjennomgang av turnusforskriften for leger, for nettopp å se på om vi kan gjøre noe der for å sikre flere legeårsverk, f.eks. ved en del av våre minste lokalsjukehus.

Regjeringa skal ikke bruke mer tid enn det som er absolutt nødvendig, for å komme tilbake til hva vi mener skal være oppfølginga av dette for å sikre den tryggheten vi er enige om må til.

Inge Lønning (H) [13:43:26]: Jeg takker statsråden for svaret på mitt første spørsmål når det gjelder grenselinjen definisjonsmessig innenfor kategorien private sykehus, men vil vel fremdeles be om at hvis man i fremtiden akter å servere tall som er basert på en skarp inndeling hvor de offentlige sykehus slås sammen med noen private sykehus, til forskjell fra andre private sykehus, bør man gjøre veldig klart rede for hva som er kriteriene for denne inndelingen. Det finnes f.eks. en hel rekke ideelle, private sykehus om er organisert som heldeide aksjeselskaper.

Så til det prioriteringsrådet som statsråden har opprettet, og som hun kommenterte som en meget interessant nyskaping. Det tok ti år fra vi foreslo et permanent råd i den andre prioritetsutredningen, til statsråden nå har opprettet det, og det er godt at det har kommet på plass. Men statsråden sa at dette primært skulle sikre et likt tilbud over hele landet. Nå sitter de administrative lederne for alle de fem regionale helseforetakene som medlemmer av rådet, men i mandatet for rådet har man presisert at dette ikke forplikter de regionale helseforetakene til å følge rådets anbefalinger. Hvordan henger dette sammen?

Statsråd Sylvia Brustad [13:44:43]: Som representanten Lønning er kjent med, har ikke jeg vært statsråd i ti år. Derimot har Høyre i mange av de årene hatt helseministeren og hatt mulighet til å oppnevne dette nye nasjonale rådet som denne regjeringa nå oppnevner veldig kort tid etter at vi overtok.

En av grunnene til at jeg har satt inn folk som har ansvar i tjenesten, er at de etterpå skal ut og gjøre jobben. Jeg har gjort det helt klart overfor de regionale helseforetakene: De skal legge et beslutningsgrunnlag for at vi som politikere skal kunne fatte beslutning om det vi skal fatte beslutninger om, og for at de skal fatte beslutninger om det faglige, og så skal de reise hjem og gjøre denne jobben. Det er en av de viktigste forskjellene på dette rådet kontra det forrige rådet, som også bestod av utmerkede mennesker, men som ikke hadde noe ansvar i tjenesten.

Det tror jeg også var en av grunnene til at vi ikke fikk det til i praksis.

Så skjønner jeg at det plager representanten Lønning litt at vi har fått en økning på totalt 58 000 opphold i våre offentlige sjukehus i 2006 i forhold til 2005. Det er en formidabel økning der i forhold til den lille nedgangen som det tross alt er på private, kommersielle sjukehus. Jeg vil understreke at private kommersielle sjukehus også er et nyttig supplement, men dette viser at det var mye å gå på i det offentlige helsetilbudet, som ikke var utnyttet godt nok.

Presidenten: Replikkordskiftet er over.

Harald T. Nesvik (FrP) [13:46:28]: Først av alt skal jeg faktisk gjøre noe som sikkert er litt uvant, og det er at jeg skal skryte av statsråden, for at hun har fremmet dette forslaget om tilleggsbevilgning, særlig sett i lys av den debatten vi hadde her i fjor høst. Jeg husker den debatten svært godt, fordi Fremskrittspartiet foreslo en økning på 1,5 milliarder kr til sykehusene på bakgrunn av de innrapporteringene vi fikk om den økonomiske situasjonen, det vi så knyttet til de innstrammingsforslag og innsparingsforslag som da forelå, og som ville medført et redusert pasienttilbud, satt enkelte avdelinger i fare og medført fare for oppsigelser ved en rekke av landets sykehus. Jeg husker også svært godt en av debattene i fjor høst der statsråden gav uttrykk for følgende: Denne regjeringen bevilger penger til sykehusene bare én gang i året. Det gjør vi i budsjettet. Så gikk det i overkant av én måned, og så kom et forslag om en tilleggsbevilgning på 800 mill. kr.

La oss legge det som har vært bak oss, og nå begynne å se framover. Hvordan kan vi da være med og bidra til nettopp at pasientene får den hjelpen de har behov for når de har behov for den?

Jeg skal bruke et eksempel på hvordan ting ikke alltid fungerer: Fredag fikk jeg en telefon fra en hjerterpasient i Midt-Norge som først hadde fått beskjed om at det ville ta flere år før han kunne få hjelp med å få korrigert hjerterytmen. Han tilskrev Haukeland Sykehus og fikk beskjed fra Haukeland om at det frie sykehusvalget gjaldt ikke i denne situasjonen, fordi de hadde nok å gjøre i sin egen helse-region, så de kunne ikke ta imot ham. Vedkommende søkte på nytt på sitt nærmeste sykehus, som er St. Olavs Hospital, og har nå fått svar: 18 måneders ventetid! Dette er en person som er svært usikker på sin egen framtid, fordi hjerterytmen går opp og ned.

Dette viser at vi har en vei å gå. Dette viser også at sykehusene har store utfordringer. Det skal vi ta inn over oss, for det er vår jobb som stortingspolitikere nettopp å gjøre det.

Fremskrittspartiet foreslår i denne innstillingen 700 mill. kr utover det Regjeringen foreslår i sin proposisjon. Vi mener at det faktisk også kan være å ta litt lite i, med tanke på den tilbakemeldingen statsråden nå kom med, at det kanskje ser enda verre ut for fjoråret enn det man visste om. Heldigvis går det bedre i noen av helseforetakene.

Det er helt åpenbart at mange står overfor store utfordringer, bl.a. fordi man for å dekke løpende utgifter må ta

opp kassakredittlån. Det vet vi er svært dyrt. Vi har også fått en avklaring knyttet til avskrivingsregimet, slik at vi nå får kartlagt at man får 80 pst. av gjenanskaffelsesverdi, ikke 100 pst., og vi vet at det er store planlagte utbygginger i spesialisthelsetjenesten. Derfor fremmer vi det forslaget om en tilleggsbevilgning på 700 mill. kr utover det som er foreslått. Den er fordelt ut fra de normale fordelingskriteriene.

Det nasjonale rådet som statsråden nå har oppnevnt, knyttet til kunnskap og prioritering, er et viktig råd. Men det er viktig at vi lar det rådet få fungere på en best mulig måte, slik at det også kan gjøres alvor av de anbefalingene det kommer med. Som statsråden sa i sitt innlegg, skal det rådet gi anbefalinger, og så skal man følge de vanlige prosessene for å få disse rådene implementert eventuelt i den politiske gangen. Da er det viktig at vi ikke skaper større forventninger enn det som faktisk ligger i dette rådets mandat, slik at man vet at dette må gå gjennom de prosessene som skal til for at man kan få til den likebehandlingen. I dagens situasjon er det i en del tilfeller ens bostedsadresse som er utslagsgivende for hva slags hjelp en får, eller dessverre ikke får. Slik kan det faktisk ikke være.

Når det gjelder sammenslåingen av Helse Sør og Helse Øst, har jeg tidligere gitt statsråden skryt for handlekraft. Det vil jeg gjenta fra denne talerstol. Vi så tidlig i den prosessen at regjeringskollegaene var skeptiske. Det kan man være, fordi man har forskjellige innfallsvinkler til denne reformen og den måten det gjøres på, så det er ikke noen kritikk av dem. Men det er veldig bra at vi tar de grepene som skal til når det gjelder organiseringen, og griper fatt i det for å få mest mulig ut av de ressursene som til enhver tid blir tildelt helsesektoren og spesialisthelsetjenesten. Jeg tror det er veldig mye positivt å hente gjennom den sammenslåingen som her foretas.

Det er også viktig at vi tar inn over oss at når vi snakker om den synergien vi skal få på plass, kan dette ta tid. Jeg tror ikke vi skal ha de store forventningene til at vi får noen voldsom positiv synergi det første året, kanskje ikke det andre året heller, men dette vil utvikle seg over tid. Da er det nettopp viktig at denne store helseregionen får beholde ressursene, slik at den kan utvikle seg i takt med det Stortinget har sagt den skal få utvikle seg som. Det er helt klart at det som vi så innenfor Helse Øst og Helse Sør når det gjelder delelinjen – som man kan kalle det populært – i hovedstaden, skapte store problemer og en uholdbar situasjon, i og med at vi faktisk er et land med ikke mer enn 4,6 millioner innbyggere.

Jeg har uttalt at i Fremskrittspartiet ser vi dette som det første steg på veien. Jeg vet at statsråden er dypt uenig med meg i hvorvidt dette skal være første eller siste steg på veien, men vi får nå se hva fremtiden bringer. Det eneste vi vet om fremtiden, er at vi ikke vet hvordan den kommer til å bli, og at vi sikkert kommer til å ta feil noen og hver av oss. Men vi får nå se, da!

Videre tror jeg det er viktig at man, som statsråden også sier, går inn med mer styring, nettopp for å ha kontroll med hva som skjer der ute – særlig innenfor en del av det som Stortinget også har sagt at man må gripe fatt i. Jeg nevner geriatri, og bl.a. spesialistutdannelse nettopp in-

nenfor geriatrien. Hva gjør vi nå for å møte denne utfordringen? Vi har i dette hus nå vedtatt en omsorgsmelding med masse gode tiltak, men så er spørsmålet: Hva gjør vi videre for å følge opp nettopp disse tiltakene? Geriatrien kommer til å bli en av de virkelig store utfordringene, der sykehusene må få på plass avdelinger med godt utdannede folk.

Videre ser vi at vi fortsatt har et stort problem når det gjelder korridorpatienter. Etter min mening er det en helt uholdbar situasjon at personer i verdens beste land å bo i, som man sier, må ligge i korridorene på sykehusene. Det er helt uakseptabelt. Vi vet også at vi vil få en utvikling der antallet eldre over 80 år vil øke betydelig i årene som kommer, og at et av de stedene som vil komme til å merke dette, nettopp er medisinsk avdeling på sykehusene. Da er det viktig at vi har planene klare, og at sykehusene er forberedt på dette, slik at vi sikrer at denne gruppen får det som skal til.

Når det gjelder psykiatrien, ser vi dessverre nå også at man foreslår lagt ned enkelte avdelinger. Man sier at man skal ta vare på dette internt i sykehusene istedenfor å ha avdelinger ute i befolkningen. Noen eksempler har vi på dette, og det gjør meg litt urolig, fordi Stortinget har sagt at vi skal ha en betydelig vekst innenfor psykiatrien. Der skal vi ikke ha noen tilbakegang, vi skal ha en vekst. Den veksten må være tydelig, og den veksten må være stor. Da er det viktig at vi får på plass planer for samarbeidsarenaene. Særlig ser vi nå at man mangler betydelig samhandling innenfor psykiatrien nettopp for å kunne få tatt imot de pasientene ute i kommunene som kan skrives ut fra institusjoner.

Det samme gjelder jo innenfor rusomsorg. For å si det rett ut så er det jo meningsløst at hvis man først skal avruse en person, skal samme person få beskjed om at det skal gå to måneder før han eller hun kan komme til behandling. Si det til en heroinmisbruker, så skal jeg garantere at denne personen har gjenopptatt misbruket sitt rimelig raskt. Det må med andre ord være en sammenheng mellom forventningene som vi skaper, og det tilbudet som faktisk gis der ute. Det er det dette hus som har ansvaret for, og det er statsråden som har ansvaret for det i det daglige. Jeg håper at disse tingene faller på plass, men jeg frykter dessverre at vi fortsatt vil se mange forslag knyttet til innsparinger, at enkelte må si opp folk og gå til nedleggelse av avdelinger og sommerstengte avdelinger, fordi de midlene som vi gir, ikke er tilstrekkelige.

Når det gjelder det som har med antall behandlede pasienter å gjøre, skal det blott mangle at det er en økning, for aldri har noen regjering hatt mer penger tilgjengelig. Spørsmålet er: Hvordan skal vi bruke dem, og hvordan skal vi bruke dem mest effektivt? Man leser det også av det forslaget Fremskrittspartiet hermed fremmer, og som er inntatt i innstillingen.

Presidenten: Representanten Harald T. Nesvik har tatt opp det forslaget han viste til.

Inge Lønning (H) [13:57:06]: La meg også begynne med å rose statsråden for den måten hun håndterte spørs-

målet om fusjonen mellom helseregionene Øst og Sør på, på grunnlag av det oversendelsesvedtaket som ble vedtatt i Stortinget like før jul. Det skjedde meget resolutt. Slike saker må gjennomføres resolutt, og det er det grunn til å gi anerkjennelse for.

La meg samtidig ytre en aldri så liten bekymring for den videre oppfølging av saken, fordi all erfaring viser at hvis man skal lykkes med den type prosesser, kreves det at dynamikken og tempoet opprettholdes, slik at det ikke inntreffer situasjoner i de berørte organisasjonene som skaper usikkerhet om gjennomføringen, eller som i verste fall fører til at folk søker seg bort. Jeg har en viss uro når det gjelder implementeringen, men håper at statsråden har rett når hun sier i sitt innlegg at alt skal være på plass innen 1. juli.

Så en liten kommentar til den lille replikkvekslingen med statsråden om opprettelsen av det nye prioriteringsrådet. Jeg mente ikke å kritisere at det har gått lang tid. Det er nå engang slik i det norske systemet at det vanligvis tar ti år fra en tanke blir lansert til den blir gjennomført. Nøyaktig det samme skjedde da det gjaldt opprettelsen av hospitantavdelinger ved offentlige sykehus. Det tok også ti år. Så det er kanskje en slags lovmessighet i det norske systemet. Men det jeg spurte om, var egentlig det jeg ser som et tilløp til en selvmotsigelse i den måten rådets mandat er definert på, fordi mandatet etter mitt skjønn er en underlig blanding av noe som kan se ut som et beslutningsorgan for å sikre nasjonal samordning på den ene siden, og noe som er et rent rådgivende faglig organ på den andre siden. Det var derfor jeg spurte statsråden konkret om det som etter mitt skjønn er det mest bemerkelsesverdige punktet i mandatet, nemlig at man har funnet det nødvendig å presisere i mandatet at det forholdet at toppledelsen i alle de regionale helseforetakene sitter inne i rådet, ikke medfører at rådets tilråding binder de regionale helseforetakene, dvs. at helseforetakene fremdeles vil kunne fatte helt forskjellige beslutninger når det gjelder hvorledes man skal prioritere. Jeg synes statsråden skulle gjøre et forsøk på å forklare hva som er tankegangen bak denne måten å formulere mandatet på.

Så til det som er hovedsaken i det vi behandler her, nemlig forslaget om tilleggsbevilgning. I merknadene fra regjeringspartiene i innstillingen brukes det veldig sterke ord, og saksordføreren gjentok disse ordene i sitt innlegg. Det sies at «den økonomiske situasjonen i helseforetakene er svært krevende i flere regioner og meget alvorlig i de to nordligste regionene». Dette er ganske kraftig språkbruk.

Det som ikke fremgår av merknaden fra regjeringspartiene, er hvorvidt denne beskrivelsen gjelder før tilførsel av tilleggsmidler eller også etter tilførsel av tilleggsmidler. Er det slik å forstå at man med den foreslåtte tilleggsbevilgning mener å ha gitt et adekvat svar på den drastiske beskrivelsen, slik at det fra nå av ikke lenger er noen alvorlig situasjon, hverken i de to nordligste eller i de andre helseforetakene? Det ville det være nyttig å få presisert.

Når det gjelder hoveddelen av statsrådets innlegg, som var en utbretting av nær sagt produksjonstallene for 2006,

er det også et lite tankekors, fordi når statsråden skryter så vidt uhemmet av disse tallene, reiser det seg et spørsmål om ikke en vesentlig del av forklaringen på disse tallene nettopp er at de regionale helseforetakene har overtrukket kontoen og har brukt penger de ikke skulle ha brukt, og som statsråden kritiserer dem for at de har brukt. Statsråden sa jo uttrykkelig at det er langt fra ønskelig med en situasjon der Regjeringen må komme tilbake til Stortinget mindre enn to måneder etter at Stortinget har saldert budsjettet. Jeg minner om at jeg så sent som siste dag før Stortinget gikk fra hverandre før jul, uttrykkelig interpellerte finansministeren, som da representerte Regjeringen i salen, for å få bekreftet at de forutsetningene som lå til grunn for helsebudsjettet, virkelig holdt, og at det grunnlaget Stortinget var invitert til å vedta budsjettet på, nemlig at balansekrav ville bli innfridd, stod ved lag. Det ble bekreftet fra Regjeringens side at det stod ved lag. Så kom man altså i februar og konstaterte en gedigen sprekk, som viste at Stortingets budsjettforslag i desember ble fattet på helt sviktende grunnlag. Jeg deler statsrådets oppfatning av at det er svært lite ønskelig at en slik prosess blir et gjentakelsesfenomen. På det tidspunktet Stortinget vedtar budsjettet i desember, bør Stortinget ha tilstrekkelig kunnskap – og den skal komme fra Regjeringen – til å fatte et realistisk budsjettvedtak for kommende år.

Når det gjelder helseforetakenes økonomiske situasjon, må man konstatere at økningen i bevilgningene til helseforetakene i Norge gjennom de siste fem årene, har vært ganske formidabel. I den forrige regjeringens periode, altså de fire årene 2001–2005, var det en økning på 4,5 milliarder kr, dvs. en realøkning på over 10 pst. i bevilgningene til helseforetakene. Økningen har fortsatt også under denne regjeringen, men fremdeles har vi vel alle sammen en ganske urolig følelse av at vi ikke har sikker grunn under bena når det gjelder hvorvidt de midlene som bevilges til de regionale helseforetakene, virkelig er adekvate, dvs. virkelig er slik at de møter det reelle behov. Testen på tilstanden er ikke primært hvor mange polikliniske konsultasjoner eller hvor mange sykehusinnleggelser som har vært gjennomført i løpet av et år. Den reelle testen på tilstanden er jo ventetidene. Det hjelper lite om produksjonen øker dersom etterspørselen øker enda mer. Det Stortinget har behov for å vite, er om det er en rimelig grad av samsvar mellom brukernes behov og det helseforetakene settes i stand til å levere. Det er så langt ikke fremkommet noen tall som tyder på at ventetidene generelt beveger seg i riktig retning. På en del konkrete områder har vi kunnskap som viser at de beveger seg i feil retning, dvs. at ventetidene øker.

La meg så peke på det spesielle punktet som gjelder bevilgninger til rusbehandling. Det er gledelig at Regjeringen nå foreslår å bevilge 50 mill. kr ekstra til dette. Det er nøyaktig det beløp Høyre foreslo i sitt forslag til statsbudsjett for 2007. Vi er glad for at vi nå får en slik økning. Men det fremgår ikke av proposisjonen og heller ikke av komiteinnstillingen når Stortinget kan forvente at den opptrappingsplanen for rusfeltet som er annonsert, skal foreligge. Den skulle ha foreligget innen utløpet av 2006.

(Lønning)

Derfor har flertallet i komiteen, alle partiene unntatt de tre regjeringspartiene, satt fingeren på dette i innstillingen, og sier:

«Komiteens flertall (...) påpeker at opptrappingsplanen var varslet fremlagt høsten 2006, og at det er et prekært behov for å styrke behandlingstilbudet i lys av økte henvisninger og ventetider for slik behandling. Flertallet forutsetter at Regjeringen prioriterer dette arbeidet høyere fremover.»

Jeg vil gjerne høre statsrådens kommentar til hvorvidt komiteflertallet kan regne med at Regjeringen i fortsettelsen vil prioritere arbeidet med opptrappingsplanen for rusfeltet høyere.

Inga Marte Thorkildsen (SV) [14:07:22]: Det er ingen hemmelighet at SV ikke ønsket en løsning med sammenslåing av Helse Øst og Helse Sør, og jeg har ikke tenkt å late som noe annet. Men når det er sagt, er vi veldig fornøyd med at sammenslåinga inngår i en totalpakke med økt styring og styrking av sykehusenes økonomi, særskilt styrking av rusomsorgen og lokalsykehusene, gjennomgang av finansieringsordningen for sykehusene med sikte på å se hele pasientforløpet i sammenheng, oppretting av rådsorganer på regionalt nivå og forsøk som skal bedre medarbeidernes innflytelse og samhandlinga mellom første- og andrelinjetjenesten. Framover vil det være viktig for SV å bidra til at den nye regionen kan fungere best mulig, og at vi unngår de farene som mange har advart mot. Det er i den forbindelse viktig å understreke at vi da må være klar over problemer og ulemper som kan oppstå, og at vi må være lydhøre overfor pasienter, pårørende og ansatte slik at vi sammen kan bidra til at den nye regionen blir en suksess. Derfor vil jeg med en gang trekke fram noen av de problemene som kan oppstå, og som vi må være oppmerksom på.

For det første kan det bli stor avstand, både faktisk og opplevd, mellom beslutningstakerne og administrasjonen på den ene siden og innbyggerne, pasientene, de pårørende og de ansatte på den andre. Pasient- og arbeidstakerorganisasjoner har advart mot dette. Vi må derfor lytte ekstra godt til deres råd til oss om hvordan vi kan unngå at dette skjer. Jeg vil sterkt ta til orde for reell brukerinnflytelse, åpenhet, gode prosesser, medarbeiderinnflytelse og medarbeiderinitiert omstilling. Andre farer vi bør være klar over, er risikoen for økt sentralisering – internt i regionen og mellom regioner. Vi kan oppleve omstillingstretthet hos de ansatte og økt misnøye eller passivitet fra de andre regionene, fordi ubalansen i størrelse kan oppleves som for stor. Økt byråkratisering har vært nevnt av noen. Som vestfolding er jeg også opptatt av hva som vil skje med psykiatrien, som jo er direkte underlagt regionalt nivå og derfor bedre beskyttet mot at somatikken «tar» av deres budsjetter.

Jeg tror det er viktig å erkjenne disse mulige ulempene og farene, slik at vi skal kunne møte dem aktivt med tiltak.

Bakgrunnen for at vi har denne saken til behandling nå, er de store og økende problemene i hovedstadsområ-

det når det gjelder samordning av utbyggingsprosjekter og investeringer. Dette har lenge vært et stort problem, og jeg håper vi får grep om dette nå. Det er vårt håp at en sammenslåing av Helse Sør og Helse Øst vil kunne sikre bedre pasientbehandling gjennom bl.a. bedre ressursutnyttelse og i tillegg gi grunnlag for bedre rekruttering av helsepersonell og spesialister til andre steder i landet, både i og utenfor den nye regionen. Vi håper også at en sammenslåing vil kunne gi grunnlag for å styrke forskningen. Det er en forutsetning at gevinster Helse Sør-Øst RHF oppnår gjennom arbeid for å forbedre koordinering og ressursutnyttelse, beholdes i regionen og kommer pasientbehandlingen i hele den nye regionen til gode.

Jeg har lyst til å si litt mer om finansieringssystemet. SV er veldig godt fornøyd med at systemet med aktivitetsbasert finansiering skal gjennomgå med sikte på at ISF-refusjonen heller knyttes til pasientforløp enn til enkeltinnleggelse. En slik omlegging vil kunne bedre utgiftskontrollen, bidra til å unngå uheldige vridninger og sikre bedre pasientforløp. Riksrevisjonen har gjentatte ganger påpekt svakheter ved dagens modell, og mange helseforetak er misfornøyd med hvordan modellen fungerer. Jeg tror at et system hvor ISF-refusjonen knyttes til pasientforløp vil bedre problemene mange kronikere opplever i dagens system og kunne legge til rette for bedre samarbeid mellom nivåene. Derfor er SV særlig fornøyd med at dette er et av punktene i den totale pakken som nå er lagt på bordet som en følge av sammenslåingen mellom Helse Sør og Helse Øst.

Vi ser fram til resultatene av de samhandlingsprosjektene som skal prøves ut i Vestfold, i Helse Vest og i Helse Nord. I den forbindelse vil jeg gjerne trekke fram Rana kommunes samhandlingsprosjekt, den såkalte Helseparken, som jeg fikk en orientering om da jeg besøkte Rana kommune tidligere i år. Helgelandssykehuset Mo i Rana og Rana kommune står bak planene for dette prosjektet. Gjennom et forprosjekt til Helseparken har man sett på hvordan samhandling og helhetstenking kan bidra til et best mulig pasienttilbud. Som mange andre steder i landet, opplever også Rana at ferdigbehandlede pasienter blir liggende på sykehuset fordi kommunen ikke kan gi dem et tilfredsstillende tilbud. For kommunens del betyr dette bl.a. at den må betale døgnmulkt til sykehuset, og for sykehuset betyr det at kapasiteten når det gjelder å ta inn nye pasienter som trenger behandling, blir dårligere – altså en dårlig deal. For pasientene er dette selvsagt uholdbart og belastende. Sykehuset og sykehjemmet ligger vegg i vegg, og i sykehjemmets tredje etasje, som har direkte forbindelse til sykehuset, er tanken bl.a. å etablere rehabiliteringsplasser, plasser for utskrivningsklare pasienter, opptreningsplasser for planlagt kirurgi og korttidsplasser. Også SINTEF Helse har tro på prosjektet. Jeg håper at departementet vil se positivt på videreutviklinga av dette. Jeg vet at departementet har fått en foreløpig orientering og forespørsel.

Andre samhandlingsproblemer vi står overfor, gjelder f.eks. psykiatrien – situasjonen i Bergen har vært omtalt i dagens VG. Dette var vel også Nesvik inne på, så vidt jeg husker, og også problemer som oppstår innenfor rusom-

sorgen, var han var inne på. Jeg deler hans beskrivelse 100 pst. Det er denne regjeringens klare ambisjon å få gjort noe med de problemene som oppstår ved at pasienter som kommer inn til akutt avrusning, ikke har et behandlingstilbud stående klart. Det er jo fullstendig meningsløst og bortkastet på alle måter, og det skaper mye unødig lidelse, at ruspasienter, som jo tilhører den pasientgruppen med høyest sykkelighet og høyest dødelighet, etter en avrusning blir sluppet ut på gata igjen uten å ha et tilbud. Tilbudet kan også bestå i motivasjonsklinikker, som man med hell har prøvd ut bl.a. her i Oslo. Men at man må ha en god og tett oppfølging, det bør det ikke være noen tvil om. Jeg tror også det er viktig å huske på at for pårørende til denne gruppen pasienter er det en ekstrem belastning når deres kjære endelig får et tilbud om akutt avrusning og så blir sendt ut på gata igjen – de blir sittende der og vet ikke om de ramler rett ut i rusmiljøet igjen. Mange opplever da også at det ender med overdose.

Jeg vil også trekke fram et annet felt som jeg mener vil være viktig når det gjelder opptrappingsplanen, og det dreier seg om fengslene. 60 pst. av innsatte i norske fengsler har omfattende rusproblemer. Her ser vi også manglende samhandling mellom fengselsvesenet på den ene siden og rusbehandlingstilbudet og kommunene på den andre siden. Når folk etter kanskje endelig å ha vært rusfri en stund, blir sluppet rett ut på gata uten å ha et tilbud stående, betyr det at veldig mange havner i ny kriminalitet. Det er meningsløst, og det skaper også veldig mye unødig lidelse både for folk som blir utsatt for kriminalitet, for pårørende og for den som kanskje endelig er blitt motivert. Jeg vil særlig trekke fram Stifinner'n i Oslo fengsel som et veldig godt eksempel på et godt samhandlingstilbud, hvor rusomsorgen og kriminalomsorgen går sammen for å sikre et tilbud – ingen blir sendt på gata, men får tvert imot foreskrevet et videre behandlingsforløp etter endt soving.

Jeg vil også trekke fram et annet eksempel på god samhandling. Jeg var i statsrådens eget hjemfylke på torsdag og fredag, og på torsdag besøkte jeg Hernes Institutt, som er et tilbud om arbeidsrettet rehabilitering. Jeg er litt bekymret for akkurat disse institusjonenes framtid nå, og vil be om at statsråden ser på dette, og at Helse- og omsorgsdepartementet også tar et ansvar i samarbeid med Arbeids- og inkluderingsdepartementet, sånn at de ikke ramler mellom to stoler. Det er i samfunnets klare interesse at pasienter som tilhører den store gruppa med muskel-/skjelettlidelser, får et raskt tilbud, sånn at ikke mange av dem havner i langtidssykemeldinger og kanskje uførhet. Det er også formulert som et klart mål både fra Regjerings side og fra arbeidslivets parter.

Det jeg vil advare mot, er at man tenker for mye i form av tiltakskjeder – pasientene lever ikke sitt liv i tiltakskjeder – men at vi derimot tenker samtidighet og integrert handling. Det som er så bra med disse rehabiliteringsinstitusjonene, er at de får mulighet til å utrede pasientene ved at det er døgntilbud, at pasientene kan få tid til å finne ut av om det er en annen type løp de skal legge seg på framover, og at de får en type agent inn i NAV-systemet som følger dem og sørger for at ikke de blir kasteballer videre.

Helt til slutt vil jeg advare mot Fremskrittspartiets og Høyres ønske om et sykehusdirektorat. I SV syns vi det er merkelig at disse to partiene ønsker seg et mer topptungt og byråkratisert system, der viktige beslutninger flyttes lenger unna dem de angår. Noe av kritikken mot helseforetakene har vært at veien er blitt lang fra pasientene til beslutningstakerne, men dette vil bli verre hvis et sykehusdirektorat skal styre hele landet. Faren for sentralisering vil også øke med en slik modell, og det vil bli vanskeligere for folk flest å vite hvem som er ansvarlig for beslutningene som tas.

Knud Arild Hareide (KrF) [14:17:35]: I mars i år kom evalueringa av sjukehusreforma. Evalueringa gjekk ut på å sjå om måla for omorganiseringa av sjukehusa var vellykka. Måla var bl.a. auka tilgjengelegheit, betre prioritering og auka effektivitet. Det blei òg sett mål om brukarmedverknad, betre arbeidsmiljø og tilsette sin medverknad i organisatoriske prosessar.

Auka aktivitet og dermed fleire behandla pasientar har ikkje vore ei målsetjing for politikarane. Likevel har det skjedd, og det har ifølgje evalueringa komme som ei følge av endra rammevilkår.

Når det gjeld om ein er blitt flinkare til å prioritere, viser det seg at lågare prioriterte grupper har fått relativt størst reduksjon i ventetida. Det kan tolkast som ei forverring av prioriteringspraksisen.

Evalueringa av sjukehusreforma viser at pleie- og omsorgstilboda i kommunane har innverknad på kor lenge pasientane blir liggjande på sjukehus. Kristeleg Folkeparti er glad for at Regjeringa har satsa på prosjekt for å auke samhandlinga mellom nivåa i helsetenestene, bl.a. gjennom pilotprosjekt i Vestfold, Helse Vest og Helse Nord.

Kristeleg Folkeparti har teke til orde for ein forpliktande eldreplan gjennom arbeidet med omsorgsmeldinga i Stortinget, bl.a. for å styrkje helse- og omsorgstilbodet i kommunane, slik at dei i større grad er i stand til å ta vare på utskrivingsklare pasientar frå sjukehusa.

Evalueringa av sjukehusreforma viser at svært mange tilsette i helseføretaka opplever liten grad av medbestemming. Dei opplever òg at dei i liten grad blir involverte i omstillingsprosessar. Fleire av dei tilsette sine organisasjonar uttrykte misnøye med samanslåinga av Helse Sør og Helse Aust. Dei opplevde ikkje at helsefusjonen hadde blitt drøfta med dei.

Samanslåinga av Helse Sør og Helse Aust inneber ei sterk sentralisering av Helse-Noreg. Det nye helseføretaket får 56 000 tilsette, og over halvparten av befolkninga vil tilhøre dette kjempeføretaket. Kva konsekvensar vil dette få for folk flest? Kristeleg Folkeparti fryktar at det vil ramme pasientane, særleg kronikarane og langtidssjuke. Blant anna uttrykte Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon – FFO – sterk skepsis til samanslåinga og viste til at den enkelte pasienten kan føle seg svært liten i eit veldig stort helseføretak. Kristeleg Folkeparti er òg overraska over at Senterpartiet og SV har gått med på denne samanslåinga og ein slik konsentrasjon av både pengar og makt. Etter det eg har fått med meg, er jo både Senterpar-

tiet og SV motstandarar av helsereforma og vil ha sjukehusa over til regionane. Nok ein gong viser det seg at Arbeidarpartiet har overkjørt dei andre partia i Regjeringa.

Å styrkje rusfeltet for å få fleire behandla og dermed sikre verdige forhold for rusmiddelavhengige er for Kristeleg Folkeparti ei svært viktig sak, og ei løyving på til saman 50 millionar kr er bra. Det er likevel nødvendig å peike på at opptrappingsplanen for rusfeltet frå Regjeringa har vore venta i eit halvt år. Det er først og fremst av omsyn til dei rusmiddelavhengige at det er skuffande at Regjeringa enno ikkje har presentert ein opptrappingsplan. Kristeleg Folkeparti ventar tålmodig, men eg la òg merke til det positive signalet frå statsråden i dag om at planen no snart vil bli lagd fram.

Rune J. Skjælaen (Sp) [14:21:24]: Først til representanten Hareide, som er overrasket over at Senterpartiet blir med på dette. Det som overrasker meg, er at Kristelig Folkeparti, som satt med helseministeren i forrige periode, ikke gjorde noe for å møte den problematikken som er i Oslo-området.

Ellers vet jo representanten Hareide at Senterpartiet mente det var andre måter å løse dette på enn nødvendigvis å slå sammen disse to foretakene. Men vi aksepterer at det blir sånn, fordi vi er med i en regjering der vi får mye godt gjort, også på dette feltet.

Men denne stortingsproposisjonen viser at det er store utfordringer knyttet til spesialisthelsetjenesten. Det gjelder bl.a. økonomistyring, samhandling mellom tjenesteneivåene og utfordringene knyttet til den effektiviseringstakt eller det effektiviseringsnivå som de årlige budsjettene faktisk forutsetter. Det kan noen ganger høres ut som om spesialisthelsetjenesten er under konstant nedskjæring, mens det motsatte jo faktisk er tilfellet. Mer enn 2,2 milliarder kr i økning i 2007 i forhold til 2006, pluss denne bevilgningen som vi i dag behandler, forteller at Regjeringen satser på spesialisthelsetjenesten og får gode tilbud for alle. Når underskuddet i 2006 ifølge proposisjonen ble større enn antatt, skyldes ikke det at penger er skuslet bort. Det skyldes først og fremst en økning i sykehusopphold på så mye som 4,3 pst. i forhold til fjoråret, og en økning innenfor poliklinisk virksomhet – det behandles altså flere, noe som betyr at kapasiteten utnyttes bedre, men at det også er en vekst som det i utgangspunktet ikke er lagt opp til i budsjettet.

Det er sterke krefter som ønsker å sentralisere spesialisthelsetjenesten og mener gode helsetjenester bare kan sikres ved de store sykehusene. Det er derfor oppløftende å lese sluttrapporten fra Lokalsykehusutvalget, som konkluderer med at dersom

«det tilrettelegges slik at lokalsykehusene utnytter sine fortrinn, leverer de tjenester av høy kvalitet. Lokalsykehusene er derfor, slik arbeidsgruppa ser det, foretrukne tjenesteleverandører av et flertall av spesialisthelsetjenester, herunder akuttjenester».

Derfor var det i vinter forstemmende å registrere forslag fra lokale og regionale helseforetak om kutt som nettopp rammet lokalsykehusene. Nå ble heldigvis mange av

disse ikke gjennomført, og det er positivt å se at Regjeringens vilje til å satse på lokalsykehusene også synes å nå inn til dem som skal administrere denne tjenesten. Jeg gjentar noe som jeg har sagt mange ganger før, at når det gjelder effektivisering, er det først og fremst ved de store sykehusene at en eventuell gevinst er å hente.

Så når det gjelder samhandling mellom lokalsykehusene og kommunehelsetjenesten: Her skal Stortinget bevilge 50 mill. kr til samhandlingsprosjekter, et område som har et stort potensial for forbedring. Det er flere gode eksempler på god samhandling mellom sykehus og kommuner, men senest i dag viser Statens helsetilsyn til at når det gjelder funksjonshemmede barn f.eks., er samhandlingen dårlig mange steder, med uklare ansvarslinjer. Det er derfor en svært påkrevd oppgave å få til en god samhandling med klare ansvarslinjer.

Regjeringen foreslår en tilleggsbevilgning på 40 mill. kr til tverrfaglig spesialisert behandling for rusmiddelmissbruk og 10 mill. kr til legemiddellassistert rehabilitering. Henvisningene øker, og det er nødvendig å øke kapasiteten. Når det gjelder de 700 mill. kr som er fordelt ikke etter de vanlige kriteriene, men hvor Helse Nord og Helse Midt-Norge får en større andel enn Helse Vest og Helse Sør-Øst, forklares det rett og slett med at den økonomiske situasjonen i disse to nordligste regionale helseforetakene er mer anstrengt og vanskeligere enn i de andre helseforetakene. Dette skal ikke ha noe å si i forhold til dette med skjevdeling. Jeg vil bare minne om at det er satt ned et utvalg i statsråd som ser på hele finansieringen av spesialisthelsetjenesten, og skjevdeling er et av de punktene som også skal tas med i den vurderingen.

Gunvald Ludvigsen (V) [14:27:09]: Eg vil konsentrere innlegget mitt om samanslåinga av Helse Sør og Helse Aust.

Venstre er ikkje ein del av den breie semja om samanslåinga som statsråden nemnde i innlegget sitt. Tvert imot meiner vi at sjukehusa bør under direkte eigarskap og styring av det nye fylket. Som vi høyrde frå representanten Hareide og Kristeleg Folkeparti, er dei heller ikkje med i denne breie semja. Og det er jo interessant når representanten Thorkildsen frå denne talarstolen slår fast at heller ikkje SV eigentleg er med i den breie semja, og eg har oppfatta – iallfall har eg no lese, svart på kvitt, heldt eg på å seie – at heller ikkje Senterpartiet eigentleg er for denne samanslåinga. Då må eg jo seie at den breie semja etter mitt syn er ganske smal.

Helse Sør-Aust vil få om lag 56 000 tilsette. Til samankning vil det fusjonerte StatoilHydro få 31 000 medarbeidarar, altså vil Helse Sør-Aust bli nesten dobbelt så stort som storgiganten StatoilHydro. Dei eksisterande fem helseføretaka har vist seg vanskelege å styre, og ein slik helsegigant som vi no får, vil iallfall etter Venstre si oppfatning bli ein svært uhandterleg, ja eg vil nesten seie ustyrleg gigant.

Noko alle veit som har drive med organisasjonsbygging og nær sagt både fusjonar og fisjonar, er at skal ein gjere slike ting – ikkje minst ei slik samanslåing som vi

her snakkar om, til eit gigantføretak – vil ein stå overfor store omstillingar, og omstillingar krev medverknad frå dei tilsette for å bli vellykka. Eg vil seie at eit 100 pst. krav for at det skal kunne bli vellykka, er at dei tilsette føler at dei er med, og at dei de facto får vere med i omstillingsprosessane.

For ei tid tilbake var det ei undersøking som blei gjort av Arbeidstilsynet som gjekk under namnet «God vakt!» Av den gjekk det fram at åtte av ti medarbeidarar meinte at dei hadde små moglegheiter til medverknad i omstillingsprosessane som har vore så langt innan helseføretaka. Resultatet vil sjølv sagt bli at det ikkje blir betre i eit stort gigantføretak å få til medverknad. Eg trur snarare tvert imot at det blir vanskelegare.

Eg har lyst til å nemne eit anna moment i denne samanhengen når det gjeld helseføretaksreforma. Ho har etter mitt syn hatt mange sjukdomsteikn. Eit sjukdomsteikn ved denne reforma er bokstaveleg talt det skyhøge sjukefråværet som også er aukande. Eg er ganske overraska over at statsråden ikkje nemner dette viktige arbeidsmiljømomentet i sitt innlegg i dag. Det er eit faktum at friske og motiverte medarbeidarar, ikkje minst innanfor helsevesenet, er heilt avgjerande for at vi skal få til ei god og ikkje minst effektiv teneste.

Rosemåling, slik som statsråden ofte driv når ho skal omtale helseføretaksreforma, kan glanse tilværet litt, men etter mi oppfatning er det eit dårleg middel til å få ei betre helseteneste.

S i g v a l d O p p e b ø e n H a n s e n hadde her teke over presidentplassen.

Per Egil Evensen (FrP) [14:31:40]: Sammenslåingen av Helse Sør og Helse Øst RHF er tidligere nevnt i dag fra Fremskrittspartiet som et meget godt tiltak – dette ikke bare grunnet innsparingspotensialet på sikt, men også grunnet en mulig videreføring, slik at helseføretakene i Norge totalt sett erstattes av et statlig sykehusdirektorat.

Helsevesenet i Norge i dag fungerer ikke godt nok. Det er for mye byråkrati, og en mengde lover, regler og forskrifter gjør situasjonen for mange pasienter uholdbar – også på grunn av venting. Helsevesenet skal være et friskvesen, og sykehusene skal være friskhus, men det kan dessverre se annerledes ut i dag. Ventelistegarantien er dessverre på hell. Garantien er borte eller fungerer dårlig. Det er da listene igjen. Hva med listene? De fungerer heller ikke. Hva er da igjen av ventelistegarantien? Jo, det er ventingen. Pasientene venter.

Regjeringen har imidlertid innsett at det er for få midler avsatt til helseføretakene. Men allikevel opplever vi en skjevfordeling i budsjettet. Fremskrittspartiet er bekymret over den uforutsigbarheten Regjeringen skaper knyttet til finansieringen av spesialisthelsetjenesten i Norge. Vi har bak oss en tid preget av debatter, nedleggelser og omlegginger av denne delen av helsevesenet, rett og slett grunnet uforutsigbarhet og mangelfull finansiering. Det er sterkt nødvendig å styrke de statlige overføringene på dette området, noe som Fremskrittspartiet også har foreslått.

Regjeringen står fast på at den innsatsstyrte finansieringen, ISF, fortsatt skal holdes på 40 pst. til tross for de positive resultatene vi hadde i de årene den lå på 60 pst.

Til ministerens redegjørelse i dag om økte tall med tanke på behandlede pasienter og flere ansatte i helsevesenet: Norge har heller aldri hatt så mange innbyggere, så det hadde vært en fordel om vi fikk disse tallene i relativt forhold. Det samme gjelder de økte bevilgningene. Vi har heller aldri hatt så mye penger å rutte med som i dag, når vi også vet at det er overskridelser. En relativ fremstilling av dette hadde vært en fordel.

Fremskrittspartiet har i en årrekke påpekt vanskelighetene med å få helseføretakene til å fungere etter hensikten. Vi håper nå at i forbindelse med sammenslåingen av Helse Sør og Helse Øst kan vi se en tilnærming til å etablere et statlig sykehusdirektorat, slik at helsevesenet blir et friskvesen, og sykehusene kan bli friskhus.

Jan Böhler (A) [14:35:16]: De to spørsmål som behandles i St.prp. nr. 44, er begge viktige – den økonomiske situasjonen og den nye helseregionen. Nå er jeg sikker på at statsråden vil komme tilbake til noen av de problemstillingene som er tatt opp i debatten angående den aktuelle økonomiske situasjonen, så jeg vil velge å konsentrere innlegget mitt om det grunnleggende grepet som ligger i diskusjonen i dag og i forslaget fra Regjeringen, nemlig den nye helseregionen Sør-Øst.

Jeg tror det som representanten Nesvik sier om at synergi tar tid, er viktig, men jeg tror samtidig at det som representanten Lønning sa om at det gjelder å sikre gjennomføring, er viktig når man skal nærme seg dette. Vi må når det gjelder å gjennomføre denne nye helseregionen, bruke det som i organisasjonsspråket kalles «momentum». Vi må bruke det momentum som ligger i denne prosessen, til å få fart i de samordningstiltakene som lenge har vært etterlyst i denne regionen. Hvis man ikke greier å gjøre disse tingene samtidig, er det fare for at strukturer sementeres – som har ligget i forskjellen mellom Helse Sør og Helse Øst – og at man bringer det med seg inn i den nye regionen.

I forholdet mellom Ullevål sykehus og Rikshospitalet er det satt i gang, før selve regionen Sør-Øst ble brakt på beina, 21 prosjekter for samordning, som man har hatt problemer med å få gjennomført på grunn av to styre, to økonomier og manglende felles vedtaksmyndighet. Det gjelder kreftbehandling. Det gjelder nevrokirurgi. Det gjelder hjerte- og lungesykdommer, yrkesmedisin, hudsykdommer, plastisk kirurgi, revmatologi, øyesykdommer, øre-, nese- og halssykdommer osv. På alle disse områdene finnes det spissfunksjoner som man har behov for å jobbe med sammen, og fagmiljøene er opptatt av å bringe dette fram. Det er slik også på store sykehus at man innenfor spesialiteter kan få fagmiljøer som har for lite omfang – for lite antall pasienter – til at man blir god nok. Man kan også ha problemer med å finansiere det kostbare utstyret man trenger.

Det er klart at forskerne som er koblet opp mot de kliniske miljøene, har interesse av større enheter hvor man kan få flere impulser og samarbeide bredere. Så jeg tror

det er viktig å fastslå flest mulig av de samordningsprosessene som det er mulig å sette i gang nå, parallelt med at man gjør den strukturelle prosessen ferdig. Jeg tror en samordning vil gi bedre tilbud og mindre køer og gjøre at vi får mulighet til å unngå overkapasitet framover.

Når det gjelder det siste, overkapasitet, tror jeg at man ikke bare må se på situasjonen – den såkalte Berlinmuren – i Oslo, men man må se på overkapasitet i hele den nye regionen Sør-Øst. Man må altså ikke unngå å ta opp de samme problemstillinger i hele regionen med tanke på hva man bygger opp av spesialiteter i de ulike miljøene. Jeg tror også at man i denne prosessen – og jeg vet man er i gang med det – må jobbe med IKT-utviklingen og få den på plass samtidig, fordi det, som Stortinget har diskutert tidligere i en interpellasjonsdebatt, er store muligheter til å oppnå bedre samarbeid, bedre ressursbruk og samordning gjennom et felles IKT-system. Det er klart at å få den pasientinformasjonen som man har behov for, raskt på plass i de ulike delene i den nye helseregionen, er en akutt sak – man må løse det som ligger av problemer når det gjelder IKT-systemene – mellom de store sykehusene og mellom disse to store helseregionene.

Også laboratorietjenestene kan man tjene mye på å samordne. Det henger jo sammen med telemedisin, med IKT-utviklingen, at man kan gjennomføre analyser av røntgenbilder osv. på færre steder og dermed få en stor ressursgevinst.

Jeg er også glad for at statsråden har sagt at hun vil se på opptaksområdene nå, sette i gang et arbeid med opptaksområdene samtidig som man gjennomfører den nye helseregionen, fordi det har vært åpenbart at f.eks. opptaksområdet til Rikshospitalet–Radiumhospitalet har vært tilfeldig sammensatt og ikke godt nok gjennomarbeidet med hensyn til hvordan det nå bør plasseres i den nye regionen. Det samme gjelder sykehus som f.eks. Aker sykehus.

Det er mange store spørsmål som jeg er glad for at vi har anledning til å komme inn på her i Stortinget i dag i forbindelse med dette grunnleggende grepet for 55 pst. av befolkningen i Norge, og som jeg håper at vi nå kan løse, samtidig som vi gjør den store omorganiseringen.

Presidenten: Dei talarane som heretter får ordet, har ei taletid på inntil 3 minutt.

Rune J. Skjælaaen (Sp) [14:40:53]: Det var representanten Ludvigsen som fikk meg til å ta ordet igjen. Jeg tror Venstre og Ludvigsen er fullt klar over Senterpartiets standpunkt i forhold til spesialisthelsetjenesten, hva som er vårt primære standpunkt.

Vi er med i en regjering. Vi har laget en regjeringserklæring – Soria Moria-erklæringen. Den slår tydelig fast at vi regjerer sykehusene under den foretaksreformen som er nå – bare så det er slått helt fast. Men det er jo ingen hemmelighet, og man trenger ikke lage noe nummer av det, heller, at Senterpartiet har et annet syn. Det samme har jo SV.

Men denne regjeringen har jo faktisk fått til noe på det område. Vi har økt bevilgningene til helseforetakene

ganske betraktelig, langt mer enn i forrige periode. Regjeringen har, som nevnt tidligere, nedsatt et lokalsykehusutvalg som har avgitt en flott rapport – som en skal få noen svar på i revidert budsjett, slik statsråden har varslet. Vi har fått lokale og regionale politikere inn i foretaksstyrene, som vi faktisk mener er et viktig grep i forhold til dette. Det er nedsatt et utvalg som skal se på hele finansieringssystemet for spesialisthelsetjenesten, og ikke minst er det satt i verk viktige tiltak knyttet til dette med samhandling – i proposisjonen i dag har man en bevilgning på 50 mill. kr til det. Så denne regjeringen gjør jo virkelig noe i forhold til å få til god samhandling og i forhold til å få en spesialisthelsetjeneste som en uansett hvor i landet en bor, kan dra nytte av, og som kan være en god tjenesteleverandør og skape sikkerhet for folk rundt omkring i vårt vidstrakte land.

Harald T. Nesvik (FrP) [14:43:16]: Debatten i dag viser jo nettopp at sykehusreformen faktisk har fungert. Vi har ikke hørt én eneste gang i denne debatten at dette er det andre som har ansvaret for. Stortinget tar faktisk det ansvaret som Stortinget har. Statsråden tar det ansvaret som statsråden har. Sykehusreformen har virket. Noe av det viktigste ved sykehusreformen var at det var en ansvarsreform. Det viser debatten faktisk i dag.

Så kan selvfølgelig representanten Skjælaaen – med et innlegg her som oser av dårlig samvittighet for hva man kanskje ikke har fått til – prøve å vise hva man har fått til. Det er en ærlig sak, det skal man faktisk ta inn over seg. Det samme partiet var også imot sykehusreformen, så det er klart at man prøver å finne andre ting som man kan se det positive i.

Det som gjør at jeg tar ordet, er i første rekke knyttet til bl.a. representanten Inga Marte Thorkildsens innlegg om hvorvidt man gjennom å etablere et sykehusdirektorat flytter beslutningene enda mer bort fra befolkningen. Da har ikke representanten tatt inn over seg at hele vitsen med direktoratet og måten å organisere det om på er at bestillerenheten skal flyttes ut i kommunen. Den skal ikke ligge i direktoratet; den kommer faktisk nærmere pasienten. Man får et fysisk skille i forhold til i dag, når de regionale helseforetakene blander bestiller- og utførerensheten fordi de sitter som både eier og bestiller og man dermed får den skjevfordelingen.

Jeg tror dessverre ikke at den summen som vi gir i dag, kommer til å stoppe mange av de nedskjæringene som vil finne sted som følge av dårlig økonomi. Jeg tror dessverre heller ikke at det vil bli stopp i en del forslag knyttet til funksjonsfordelinger, omorganiseringer og også oppsigelser, for til det er summen for liten.

Videre er det all grunn til å tro – og frykte – at ventetidene kommer til å øke ytterligere. Tredje tertialtall for 2006 viste en økning i ventetidene og ingen nedgang, så vi ser dessverre tegn til at det kan gå den veien. Men det vet vi ikke ennå, vi får vente og se og ha litt tålmodighet. Men Fremskrittspartiet mener at summen som bevilges i dag, er for liten, og jeg tror nok at statsråden må komme tilbake til Stortinget ved senere anledninger. Det skal bli spennende å se hva som kommer i revidert nasjonalbud-

sjett, nettopp fordi jeg tror de ikke klarer å løse problemene.

Videre, når man viser til den store økningen i pasientbehandlingen: Ja, det har vært en økning, heldigvis. Det skulle blott mangle når vi ser hvilke midler man har hatt til rådighet. Jeg tror det var representanten Lønning som var inne på problemstillingen med store underskudd, og at de underskuddene blir opparbeidet som følge av at vi behandler flere pasienter. Når man så skal få kontroll over dette, og de pengene skal spares inn, da er det store spørsmålet: Hva skjer da?

Inge Lønning (H) [14:46:31]: Jeg kan ta opp tråden der forrige taler slapp den. Jeg stilte i mitt hovedinnlegg et spørsmål om den karakteristikken regjeringspartiene har gitt i komiteinstillingen om den økonomiske situasjonen for helseforetakene, om man mener at den karakteristikken, altså «svært krevende i flere regioner og meget alvorlig i de to nordligste regionene», vil være for tid når Stortinget har fattet sitt bevilgningsvedtak i dag, eller om man fremdeles vil ha disse betydelige utfordringene. Jeg håper at statsråden vil kommentere den problemstillingen når hun får ordet om et øyeblikk. Jeg håper også at statsråden da vil kommentere det spørsmålet jeg stilte henne når det gjelder forståelsen av oppgavene for det nye, permanente, nasjonale prioriteringsrådet.

Jeg bad egentlig om ordet også for å kommentere et par innslag i representanten Thorkildsens innlegg som jeg finner bemerkelsesverdige. For det første er det ikke riktig at Høyre på noe tidspunkt har foreslått å opprette noe nytt sykehusdirektorat. Det må jeg be om at representanten viser til kilder for. Det er meg helt ukjent at vi har fremmet noe slikt forslag. Derimot har vi helt fra Stortinget behandlet sykehusreformen i sin tid, holdt fast ved at det ville være et godt prinsipp å skille ad bestillerfunksjonen og utførerfunksjonen, og jeg synes alt det som har skjedd etterpå, bekrefter at det var et riktig og fornuftig standpunkt. Men til det som var aller mest interessant i representanten Thorkildsens innlegg: Hun rettet en sterk appell til statsråden om at statsråden måtte ta ansvar for en privat rehabiliteringsinstitusjon – en av de mange private rehabiliteringsinstitusjonene i dette land. Jeg synes det er uhyre gledelig at en representant for regjeringspartiene nå begynner å oppdage det som vi andre har oppdaget for lenge siden, nemlig at virkeligheten der ute er slik at hvis man på kort sikt skal møte det økende behovet for habiliterings- og rehabiliteringstjenester, må det fornuftigste av alt være å utnytte den kompetansen og kapasiteten som er bygget opp i regi av mange private organisasjoner. Hvis man gjør det, vil man kunne sette i omløp de 600 mill. kr som kom ut av sykkelønsstriden i fjor, og som skulle ha vært i omløp for lengst. Det kan man faktisk få full uttelling for umiddelbart, dersom man er villig til å bruke dem der, istedenfor å la det gå den tungvinte, byråkratiske vei.

Statsråd Sylvia Brustad [14:49:49]: Til spørsmålet om å fremme budsjett én gang om året: Det mener jeg er riktig. Men da jeg fikk oversikten fra de ulike regionale helseforetakene rundt juletid, altså nesten ved årsskiftet,

så jeg at situasjonen var så dramatisk, særlig i Helse Nord og i Helse Midt-Norge, at det ville gå ut over pasienttilbudet i så stor grad at jeg tror nesten ingen kunne forsvare det. Det var i alle fall min vurdering, og det var Regjeringas vurdering. Da mente vi det var viktigere å prøve å ordne opp i det. Derfor fremmet vi denne tilleggsbevilgningen, derfor tok vi de grep vi gjorde i forhold til Helse Sør-Øst, og andre ting som flere talere har vært inne på. Men for framtida, det vil jeg bare si, vil denne regjeringa ha som regel at vi fremmer vårt budsjett én gang i året. Det er ingen grunn for noen regionale helseforetak å prøve å planlegge for noe annet. Da skal det være krise et eller annet sted for at en skal avvike fra det.

Så vil jeg også si at selv om det er utrolig mye positivt – og mest positivt, i motsetning til hva som skrives i aviser og vi hører om i radio og på tv – er det selvfølgelig slik at det fortsatt er utfordringer. Representanten Nesvik nevnte ett eksempel som jeg ikke kjenner i detalj, men det er klart det finnes sånne eksempler. Det tar vi på største alvor, og det må vi selvfølgelig forsøke å gjøre noe med.

Når det så gjelder spørsmålet omkring den videre oppfølgingen av Helse Sør-Øst – representantene Bøhler, Skjælaaen og andre har vært inne på hvorfor vi mener dette er et helt riktig grep – er jeg helt sikker på at vi kommer til å få bedre pasientbehandling og bedre utnytting av ressursene, både faglig og økonomisk. Det vil komme pasienter til gode, ikke bare i denne delen av landet, men i hele landet. Jeg mener rett og slett at sammenslåingen av Helse Sør og Helse Øst grunnleggende sett er en desentraliseringsmodell, for det er på den måten vi også kan være med og styrke lokalsjukehusene, at vi gjør noen grep der det faktisk smerter minst, men hvor vi ser det er helt opplagt nødvendig. Jeg tror alle har sett det, egentlig fra dag én, da «Berlinmuren» kom midt gjennom Oslo.

Så kan jeg bare forsikre om at vi kommer til å ha et høyt tempo i denne saken – ikke bare kommer til, vi har det – og Stortinget vil se at vi også skal levere meget raskt i den videre prosessen, slik at det senest 1. juli er oppe og står, fordi det er avgjørende viktig. Jeg har også lyst til å si til representanter som har sagt noe i forhold til arbeidstakerorganisasjonene – jeg tror det var representanten Hareide som var inne på det: De var informert på forhånd. De var tatt med på råd. At noen av dem har en annen oppfatning enn det Regjeringa står for i denne saka, er riktig. Men det betyr altså ikke at de ikke har vært med i de prosesser som faktisk har vært.

Jeg ser at tida er i ferd med å renne ut, men når det gjelder spørsmålet omkring situasjonen i sjukehussektoren, mener jeg at gjennom den bevilgning jeg antar at Stortinget vil slutte seg til i løpet av dagen, har vi tatt av for de mest dramatiske kuttene som det lå an til hvis vi ikke hadde gjort det. Det er også helt riktig at det likevel må skje en del endringer i løpet av dette året, men det er endringer som vi mener er håndterbare innenfor det systemet vi har.

Gunvald Ludvigsen (V) [14:53:14]: Representanten Skjælaaen synest det er unødvendig å gjere noko stort poeng av at Senterpartiet er ueinig i samanslåinga av Helse Sør og Helse Aust. Mitt poeng – det var ikkje noko stort

poeng – var berre å peike på kva som er Senterpartiet sitt syn.

Elles synest eg det er veldig ærleg gjort av Sosialistisk Venstreparti å gi uttrykk for sitt syn frå denne talarstolen.

Inga Marte Thorkildsen (SV) [14:54:09]: Først vil jeg starte med en beklagelse overfor representanten Inge Lønning, som påpekte at Høyre ikke var med på det nevnte forslaget. Jeg beklager. Jeg har fått feil informasjon. Til gjengjeld vil jeg gjerne be om en beklagelse fra representanten Lønning for at han stadig vekk uttrykker en enorm overraskelse over at SV skiller mellom kommersielle og ideelle aktører på helseområdet, også nå. Det har vi faktisk alltid gjort. Vår innstilling er at de ideelle nonprofit-organisasjonene som driver som et supplement til det offentlige, fortsatt skal ha et godt og stort spillerom – fordi vi mener at de utgjør et viktig supplement, også et korrektiv, er ubyråkratiske og har lang erfaring og fartstid innenfor helsevesenet. Det gjelder innen rusomsorgen, og det gjelder innen somatikken også. Når det gjelder rehabilitering, er dette institusjoner og organisasjoner som i mange år har gitt veldig gode tilbud, og som vi nå er bekymret for ikke skal få et så godt og stort spillerom som vi mener de bør ha. Det er det jeg har tatt til orde for. Jeg syns at representanten Lønning skal merke seg det en gang for alle, og slutte å spre usikkerhet om hvorvidt SV ønsker en sårn utvikling. For det gjør vi faktisk.

Til representanten Harald Tom Nesvik vil jeg si at faren med bestiller–utfører-modellen slik vi har sett den utvikle seg en del steder, er at det fører til behov for økt byråkrati og administrasjon på bekostning av direkte brukertrettet og pasientrettet arbeid. Det har mange steder blitt mer stivbeint. Det har blitt mindre fleksibilitet, og det har igjen ført til økt behov for samordning. Og jeg mener at det ikke er til pasientenes beste.

Presidenten: Representanten Inge Lønning har hatt ordet to ganger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Inge Lønning (H) [14:56:43]: To ting: Jeg håper fortsatt at statsråden vil komme tilbake med et svar på mitt spørsmål når det gjelder prioriteringsrådet og forståelsen av mandatet.

Så til representanten Thorkildsen: Jeg vet ikke om det er så lett å beklage at man blir overrasket, men den institusjonen som Thorkildsen selv brukte som eksempel, er en reinspikka kommersiell institusjon – faktisk – som ikke drives av noen ideell organisasjon, meg bekjent. Men det illustrerer bare det som var mitt poeng i replikkvekslingen med statsråden, nemlig at dette skillet mellom såkalt ideelle og såkalt kommersielle er et rent fiktivt, ideologisk basert skille, som det ikke er mulig å gjennomføre i terrenget. Da må det være tillatt å uttrykke glede over at Sosialistisk Venstreparti når det gjelder virkeligheten, er opptatt av brukerne, selv om de i ideologiens verden fremdeles tviholder på et fiktivt skille.

Statsråd Sylvia Brustad [14:57:59]: Til spørsmål fra Lønning om det nye nasjonale rådet: Jeg mener at en svært viktig forutsetning for å få dette til å fungere i praksis ute i sjukehusene nettopp er at toppledelsen i de regionale helseforetakene sitter i dette rådet. Derfor har jeg også så stor tro på at vi denne gangen kan lykkes, for øvrig sammen med fagfolk og representanter for brukerorganisasjonene. De skal gi råd til meg – til oss – men rådet kan f.eks. også bestemme om det bør utarbeides nye faglige retningslinjer ved innføring av en ny behandlingsmetode. Sosial- og helsedirektoratet vil i så fall bli gitt en rolle i utarbeidelsen av den type faglige retningslinjer, som fagfolk selvfølgelig i høyeste grad må mene noe om.

Så har jeg også lyst til å kommentere opptrappingsplanen for rusfeltet, som flere har vært inne på. Jeg kan bare forsikre Stortinget om at den er rett rundt hjørnet. Det er ikke veldig lenge til den kommer. Jeg er like utålmodig som flere av talerne her har vært i forhold til at vi må gjøre enda mer for noen av de svakeste blant oss. Regjeringa skal i tillegg til å bruke de pengene som forhåpentligvis nå blir bevilget, på en fornuftig måte, komme med flere konkrete tiltak, for det er uverdig når mennesker som åpenbart har store rusproblemer, ikke får den hjelp de trenger, ikke får den avrusning de trenger, og ikke får den behandling eller det ettervern som mange også har behov for.

Når det gjelder ventetider, som flere også har vært inne på i debatten, er de nå stabilisert på rundt 70 dager. Det varierer noe mellom helseregionene – det må vi ta på det største alvor – men ventetidene har altså blitt mer like innad i de ulike helseregionene. Så det går framover. Og betydelig flere får nå behandling enn for veldig kort tid siden.

Jeg mener også, i forbindelse med spørsmålet fra representanten Hareide, at sjukehusreformen i all hovedsak har vært meget vellykket, selv om det selvfølgelig er ting som bør forbedres ytterligere. Ventetida har gått ned, og kvaliteten har økt ved at vi har sentralisert, ikke i den betydning at alt gjøres i Oslo, men at færre sjukehus nå utfører f.eks. kreftoperasjoner. Det gjør at flere lever lenger, overlevelsesmulighetene har økt, og livskvaliteten har økt. Så vi har langt på vei lyktes, og vi skal forsøke å bli enda bedre på de områder hvor vi ikke er helt i mål.

Presidenten: Representanten Rune J. Skjælaaen har hatt ordet to ganger og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Rune J. Skjælaaen (Sp) [15:00:50]: Inge Lønning snakket om selskapsform osv. da han snakket om kommersielle/ikke-kommersielle institusjoner. Det er jo helt feil. Man kan faktisk ha et AS drevet av ideelle, der man ikke henter ut utbytte, men pløyer et eventuelt overskudd inn i virksomheten – uten å ta det som utbytte. Dette er jo noe som de regionale helseforetakene må sikre seg når de inngår avtaler med andre enn offentlige sykehus. Haraldsplass Diakonale Sykehus i Bergen eies av Bergen Diakonissehjem. Det er et ideelt sykehus. Sykehuset er organisert som et AS, men de tar altså ikke ut utbytte – det ligger i statuttene at en ikke skal gjøre det. Men Bergen Kirur-

giske Sykehus på Nesttun, som det regionale helseforetaket også har inngått avtaler med, er ikke organisert slik. Det er et AS der man kan ta ut utbytte. Det er mange eksempler, f.eks. søvnklinikken til Tvinnereim, der en har hentet ut millioner av offentlige helsekroner i utbytte. Jeg håper Inge Lønning forstår dette.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 3.

(Votering, sjå side 2697)

T h o r b j ø r n J a g l a n d gjeninntok her presidentplassen.

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Stortinget går til votering i sakene nr. 1–3 på dagens kart.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten har Robert Eriksson satt fram ni forslag på vegne av Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme de nødvendige lovendringsforslag for å nå målet om 100 pst. grunnpensjon til gifte/samboende pensjonister innen år 2010.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen om å øke særtillegget i dagens folketrygd fra 74 pst. (lav sats) til 100 pst. av 1 G, og fra 79,33 pst. (høy sats) til 100 pst. av 1 G, slik at alle minstepensjonister oppnår en garantipensjon tilsvarende 2 G.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen med basis i dagens pensjonssystem innføre fleksibel pensjonsalder fra 62 år.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme de nødvendige forslag, slik at all avkorting av pensjon for de over 62 år som kombinerer arbeid og pensjon blir fjernet.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen øke pensjonsopptjeningen for ulønnet omsorgsarbeid fra 3,00 omsorgspoeng til 3,50 omsorgspoeng for hvert år.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem egen sak for Stortinget om innføring av levealdersjustering med utgangspunkt i dagens folketrygdmodell, inkludert forslag til skjerming av minstepensjonistene.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen innføre pensjonsopptjening for avtjent verneplikt, og at opptjeningen settes til 3,50 pensjonspoeng.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen sørge for en praktisering av samordningsloven, slik at ingen taper på å ha opptjent pensjonspoeng i folketrygden.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen innføre forskrifts- eller regelendringer, eller i nødvendig utstrekning fremme forslag til lovendringer, som innskjerper AFP-ordningen til å gjelde sitt opprinnelige formål.»

Det vil bli votert alternativt mellom disse forslagene og innstillingen fra komiteen.

Komiteen hadde innstilt:

I

St.meld. nr. 5 (2006-2007) – om opptjening og uttak av alderspensjon i folketrygden – vedlegges protokollen.

II

Stortinget viser til avtale inngått 21. mars 2007 mellom Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, og ber Regjeringen legge følgende til grunn i sitt videre arbeid med modell for opptjening og uttak av alderspensjon i folketrygden:

1. Det gis pensjonsopptjening for ulønnet omsorgsarbeid tilsvarende 4,5 G i inntil seks år pr. barn.
2. Årlig inntekt opp til 7,1 G skal være pensjonsgivende.
3. Det gis pensjonsopptjening for alle som avtjener førstegangstjeneste på minst seks måneder.
4. Rammen som følger av endringene de tre ovenfor nevnte punktene medfører, er den endelige rammen for ny modell for opptjening og uttak av alderspensjon i folketrygden. Rammen skal også gjelde ved den senere konkretisering av regelverket.
5. Regjeringen vil komme tilbake til en nærmere vurdering av å gi omsorgsopptjening tilbakevirkende kraft for de som blir omfattet av de nye opptjeningsreglene i folketrygden, jf. St.meld. nr. 5 (2006-2007).
6. Dagens ordninger for omsorgsarbeid ved pleie av eldre, syke og funksjonshemmede videreføres i den nye folketrygden.
7. Regeringspartiene vil innføre en ny ordning med skattestimulert individuell pensjonssparing med virkning fra 2008, jf. notat av 9. mars 2007, med årlig sparebeløp inntil 15 000 kroner. Nærmere redegjørelse for arbeidet med å innføre ordningen vil bli lagt fram i Revidert nasjonalbudsjett for 2007. Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre står for sin del fritt til å foreslå et høyere sparebeløp og til å foreslå en videreføring av ordninger med individuell og kollektiv livrente, jf. protokolltilførsel fra disse partier.
8. Ut over det som framgår av de sju ovenfor nevnte punktene, slutter avtalepartnerne seg til innholdet i St.meld. nr. 5 (2006-2007).

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslagene fra Fremskrittspartiet ble innstillingen bifalt med 75 mot 23 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.09.42)

Votering i sak nr. 2

Komiteen hadde innstilt:

Stortinget samtykker i at Norge deltar i en beslutning i EØS-komiteen om innlemmelse i EØS-avtalen av fellesskapsprogrammet for sysselsetting og sosial solidaritet – PROGRESS (2007-2013).

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 3

Presidenten: Under debatten har Harald T. Nesvik satt fram et forslag på vegne av Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«I statsbudsjettet for 2007 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
U t g i f t e r :			
732		Regionale helseforetak	
	71	Tilskudd til Helse Øst RHF, <i>kan overføres</i> , forhøyes med fra kr 18 610 280 000 til kr 18 883 880 000	273 600 000
	72	Tilskudd til Helse Sør RHF, <i>kan overføres</i> , forhøyes med fra kr 10 372 101 000 til kr 10 521 201 000	149 100 000
	73	Tilskudd til Helse Vest RHF, <i>kan overføres</i> , forhøyes med fra kr 9 691 889 000 til kr 9 928 589 000	236 700 000
	74	Tilskudd til Helse Midt-Norge RHF, <i>kan overføres</i> , forhøyes med fra kr 7 012 605 000 til kr 7 386 905 000	374 300 000
	75	Tilskudd til Helse Nord RHF, <i>kan overføres</i> , forhøyes med fra kr 6 119 485 000 til kr 6 431 785 000»	312 300 000

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 75 mot 25 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 15.10.26)

Komiteen hadde innstilt:

I statsbudsjettet for 2007 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
U t g i f t e r :			
732		Regionale helseforetak	
	70	Tilskudd til helseforetakene, <i>kan overføres</i> , <i>kan nyttes under postene 71, 72, 73, 74 og 75</i> , f o r h ø y e s med fra kr 3 188 021 000 til kr 3 338 021 000	150 000 000
	71	Tilskudd til Helse Øst RHF, <i>kan overføres</i> , f o r h ø y e s med fra kr 18 610 280 000 til kr 18 626 980 000	16 700 000
	72	Tilskudd til Helse Sør RHF, <i>kan overføres</i> , f o r h ø y e s med fra kr 10 372 101 000 til kr 10 381 201 000	9 100 000
	73	Tilskudd til Helse Vest RHF, <i>kan overføres</i> , f o r h ø y e s med fra kr 9 691 889 000 til kr 9 800 489 000	108 600 000
	74	Tilskudd til Helse Midt-Norge RHF, <i>kan overføres</i> , f o r h ø y e s med fra kr 7 012 605 000 til kr 7 293 805 000	281 200 000
	75	Tilskudd til Helse Nord RHF, <i>kan overføres</i> , f o r h ø y e s med fra kr 6 119 485 000 til kr 6 349 885 000	230 400 000
	77	Refusjon poliklinisk virksomhet ved sykehus mv., <i>overslagsbevilgning</i> , f o r h ø y e s med fra kr 3 100 606 000 til kr 3 102 606 000	2 000 000
2752		Refusjon av egenbetaling	
	70	Refusjon av egenbetaling, egenandelstak 1, f o r h ø y e s med fra kr 3 561 000 000 til kr 3 562 000 000	1 000 000
2755		Helsetjeneste i kommunen mv.	
	70	Refusjon allmennlegehjelp, f o r h ø y e s med fra kr 2 516 000 000 til kr 2 517 000 000	1 000 000

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

S a k n r . 4*Referat*

1. (192) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Gunnar Kvasheim, Vera Lysklætt, Leif Helge Kongshaug og Anne Margrethe Larsen om satsing på vindkraftproduksjon basert på havmøller (Dokument nr. 8:67 (2006-2007))
Enst.: Sendes energi- og miljøkomiteen.
2. (193) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Anders Anundsen, Harald T. Nesvik og Ulf Erik Knudsen om å sikre opprettholdelse av tilskuddsnivået til kreftforskningen i Norge (Dokument nr. 8:69 (2006-2007))
Enst.: Sendes helse- og omsorgskomiteen.
3. (194) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Odd Einar Dørum, Trine Skei Grande og Lars Sponheim om å utarbeide forpliktende nasjonale rekrutteringsplaner for å sikre tilstrekkelig antall kvalifiserte lærere i grunn- og videregående skole (Dokument nr. 8:68 (2006-2007))
Enst.: Sendes kirke-, utdannings- og forskningskomiteen.
4. (195) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bent Høie, Trond Helleland, Kari Lise Holmberg, Øyvind Halleraker og Jan Tore Sanner om informasjon, kommunikasjon og teknologi (IKT) i utlendingsforvaltningen (Dokument nr. 8:70 (2006-2007))
Enst.: Sendes kommunal- og forvaltningskomiteen.
5. (196) Riksrevisjonens melding om virksomheten i 2006 (Dokument nr. 2 (2006-2007))
Enst.: Sendes kontroll- og konstitusjonskomiteen.
6. (197) Noregs deltaking i den 61. ordinære generalforsamlinga i Dei sameinte nasjonane (FN) og vidareførte sesjonar av den 60. generalforsamlinga i FN (St.meld. nr. 25 (2006-2007))
Enst.: Sendes utenrikskomiteen.

Presidenten: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Ønsker noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 15.12.
